

STICHTING BEDRIJFSTAKPENSIOENFONDS VOOR
DE HANDEL IN BOUWMATERIALEN

A close-up photograph of several large, colorful pipes (yellow, blue, red, green, grey) stacked in a row. The pipes are secured with orange straps. The background is a blurred outdoor setting with a concrete surface.

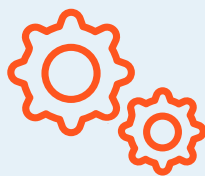
JAARVERSLAG 2017

INHOUDSOPGAVE

1	VOORWOORD	5
2	KERNGEGEVENS BPF HIBIN	6
2.1	Overzicht/kerngegevens 2017	6
2.2	Uitvoeringskosten	7
2.2.1	Administratieve uitvoeringskosten	7
2.2.2	Kosten uitvoering vermogensbeheer en transactiekosten	9
3	KARAKTERISTIEKEN EN PENSIOENREGELING	11
3.1	Karakteristieken van het fonds	11
3.2	Kenmerken pensioenregeling en uitvoering	12
3.3	Pensioen binnen de sector handel in bouwmaterialen	13
4	ORGANISATIE	15
4.1	Inleiding	15
4.2	Bestuur van het fonds	15
4.3	Bestuurscommissies	16
4.4	Verantwoordingsorgaan	16
4.5	Intern toezicht	17
4.6	Bestuursbureau	18
4.7	Klachten- en geschillencommissie	18
4.8	Uitbesteding	18
4.9	Externe controle	20
5	VERSLAG OVER HET BOEKJAAR	21
5.1	Inleiding	21
5.2	Hoofdpijnen bestuursonderwerpen	21
5.2.1	Overgang naar zelfadministratie	21
5.2.2	Administratieve organisatie en interne controle	23
5.2.3	Evaluatie door het bestuur	23
5.2.4	Actualisatie herstelplan 2017	24
5.2.5	Jaarlijkse haalbaarheidstoets	24
5.2.6	Verplichtstelling	24
5.2.7	Pensioenuitvoering	25
5.2.8	Vacature in het bestuur ingevuld	25
5.2.9	Organisatie vermogensbeheer	25
5.2.10	Kostendekkende premie	26
5.2.11	Evenwichtige belangenafweging	26
5.2.12	Toekomstbestendigheid fonds	27
5.3	Ontwikkeling financiële positie	27
5.3.1	Financiële doelstelling	27
5.3.2	Het Financieel Toetsingkader	27
5.3.3	Ontwikkeling dekkingsgedraag	28
5.4	Herstelplan	29
5.5	Prognosetafel en ervaringssterfte	30
5.6	Overige ontwikkelingen wet- en regelgeving en overheidsbeleid	30

6.	GOED PENSIOENFONDSBESTUUR (PENSION FUND GOVERNANCE)	31
6.1	Inleiding	31
6.2	Bestuurlijke effectiviteit, geschiktheid en deskundigheidsbevordering	31
6.3	Compliance	31
6.4	Principes voor beheerst beloningsbeleid	32
6.5	Code pensioenfondsen	32
6.6	Diversiteitsbeleid	33
6.7	Wijzigingen reglementen en actuariële en bedrijfstechnische nota	33
6.8	Communicatie	34
6.9	Klachten, geschillen en incidenten	34
6.10	Toezichthouder AFM en DNB	35
7.	INTEGRAAL RISICOMANAGEMENT	36
7.1	Inleiding	36
7.2	Beheerste en integerebedrijfsvoering en integraal risicomanagement	36
7.3	Risicohouding	36
7.4	Risicoraamwerk	37
7.5	Risico-inventarisatie	37
7.6	Voornaamste risico's 2017	37
7.7	Risicogevolgen boekjaar 2017	39
7.8	Toelichting in jaarrekening	39
7.9	Financieel crisisplan	39
8.	FINANCIEEL BELEID	41
8.1	Beleidsdekkingsgraag, actueledekkingsgraad en solvabiliteit	41
8.2	Premiebeleid	41
	8.2.1 Feitelijke premie	41
	8.2.2 Kostendekkende premie	41
	8.2.3. Gedempte kostendekkende premie	42
8.3	Technische voorziening voor risico pensioenfonds	42
8.4	Ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad in het verslagjaar	43
8.5	Ontwikkeling van de rentetermijnstructuur	43
8.6	Toeslagbeleid en toeslagambitie	43
8.7	Beleggingen	44
8.8.	Z-score en performancetoets	50
9.	ACTUARIËLE PARAGRAAF	51
10.	TOEKOMSTPARAGRAAF	52
11.	OORDEEL VERANTWOORDINGSORGAAN	54
12.	BEVINDINGEN RAAD VAN TOEZICHT	58
13.	JAARREKENING	62
14.	OVERIGE GEGEVENS	92
	BIJLAGEN	97

BESTUURSVERSLAG

1 VOORWOORD

Beste lezer,

Voor u ligt het bestuursverslag over 2017 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen (Bpf HiBiN). Het doel van dit verslag is het informeren van onze (gewezen) deelnemers, onze pensioengerechtigden, onze aangesloten werkgevers en de overige belanghebbenden over de financiële positie en belangrijkste gebeurtenissen bij Bpf HiBiN.

Korte terugblik

Het jaar 2017 was het eerste jaar waarin de pensioenadministratie van Bpf HiBiN in eigen beheer werd uitgevoerd. Een stap die in 2017 veel aandacht van het bestuur en vooral het bestuursbureau heeft gevraagd en gekregen, leidde tot een hogere kwaliteit van de pensioenadministratie en dienstverlening en een aanzienlijke daling van de uitvoeringskosten. Voor de overgang naar zelfadministratie heeft Bpf HiBiN in de zomer van 2017 een PensioenPro Award ontvangen als 'Beste middelgrote pensioenfonds'.

De verwachting van het bestuur dat de zelfadministratie niet alleen leidt tot een hogere kwaliteit van de pensioenadministratie en dienstverlening, maar ook tot lagere kosten, is uitgekomen. Daarnaast zijn de kosten voor het inrichten van de pensioenadministratie en het conversietraject binnen het gestelde budget gebleven. Het bestuur is dan ook tevreden met het uiteindelijke resultaat. Hierna in 5.2.1. kunt u meer lezen over de zelfadministratie.

Verdere afstemming met sociale partners gewenst

Zoals u in 5.2.11 kunt lezen is de zogenaamde premiedekkingsgraad lager dan de (beleids-)dekkingsgraad waardoor de pensioenpremie niet bijdraagt aan het herstel van het fonds. Dit betekent dat de aangroei van de pensioenverplichtingen door pensioenopbouw naast de premie-inkomsten ook gefinancierd moet worden uit toekomstige onzekere beleggingsopbrengsten.

Door het bestuur is de financierbaarheid van de pensioenregeling om deze reden in 2017 een aantal keer voorgelegd aan sociale partners en zal dat in 2018 opnieuw doen. Daarbij zal ook de mogelijkheid besproken worden het huidige partnerpensioen voor de pensioendatum op risicobasis om te zetten in opbouwbasis. Dit om de regeling degelijker en begrijpelijker te maken. Bpf HiBiN kan aangaande der pensioenregeling echter alleen adviseren, de sociale partners beslissen over de inhoud van de pensioenregeling.

Bestuursverslag

Het verslag is onderverdeeld in een verslag van het bestuur, een verslag van de raad van toezicht en de reactie van het bestuur op dat verslag, het oordeel van het verantwoordingsorgaan en de reactie van het bestuur op dat oordeel, de jaarrekening en overige gegevens. In het verslag van het bestuur worden het profiel van Bpf HiBiN, de organisatie en de beleidsmatige zaken die in 2017 hebben gespeeld, zowel op het gebied van pensioenen als op het gebied van beleggingen weergegeven.

In de jaarrekening presenteren wij het fondsvermogen, de mutaties daarin gedurende 2017, een toelichting op de grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling en de mutaties in de beleggingsportefeuille. Bij overige gegevens geven wij de actuariële verklaring, de controleverklaring van de onafhankelijke accountant en de gebeurtenissen na balansdatum met belangrijke financiële gevolgen voor Bpf HiBiN weer.

Met vriendelijke groet,

Mr Gijs Alferink
Voorzitter

Chris Lonsain
Vicevoorzitter

KERNGEGEVENS BPF HIBIN

2.1 OVERZICHT/KERNGEGEVENS 2017

De kerncijfers worden in het vervolg van het de jaarrekening nader toegelicht.

	2017	2016	2015	2014	2013
Ondernemingen en aantallen					
Aangesloten ondernemingen	868	859	845	864	799*
Deelnemers	8.445	8.009	7.672	7.129	6.659
Gewezen deelnemers	16.728	17.463	16.114	14.999	14.826
Pensioensgerechtigden					
<i>Ouderdomspensioen</i>	3.707	3.701	3.796	3.789	4.983
<i>Nabestaandenpensioen</i>	1.433	1.406	1.566	1.533	1.580
Pensioensuitkeringen en premies					
Pensioenuitkeringen (incl. afkoop)	€ 11.859.000	€ 11.773.000	€ 11.567.000	€ 13.662.000	€ 26.430.000
Premiebijdrage basisregeling	€ 33.435.000	€ 30.764.000	€ 28.851.000	€ 29.296.000	€ 29.301.000
Premiebijdrage Anw-hiaatverzekering	€ 401.000	€ 370.000	€ 275.000	€ 301.000	€ 315.000
Kostendekkende premie basisregeling	€ 46.929.000	€ 39.849.000	€ 38.030.000	€ 32.088.000	€ 29.434.000
Gedempte kostendekkende premie	€ 31.966.000	€ 30.689.000	€ 29.805.000	€ 19.629.000	€ 15.987.000
Totale premie per jaar (in % pensioengrondslag)	22,2%	22,2%	22,2%	22,2%	22,2%
Waarvan werknemersdeel	7,4%	7,4%	7,4%	7,4%	7,4%

*Door gebruik van nieuwe systemen, zijn vanaf 2013 ook de aangesloten zonder personeel vermeld.

	2017	2016	2015	2014	2013
Beleggingen					
Belegd vermogen (actuele waarde)	€ 872.854.000	€ 820.122.000	€ 723.099.000	€ 712.328.000	€ 562.481.000
Gemiddeld belegd vermogen	€ 836.631.000	€ 802.580.000	€ 740.363.000	€ 642.876.000	€ 568.980.000
Opbrengst belegd vermogen	€ 39.504.000	€ 84.702.000	€ -15.422.000	€ 149.557.000	€ -12.100.000
Rendement	4,8%	11,9%	- 1,9%	27,5%	- 1,6%
Z-score	0,83%	0,50%	0,01%	- 0,46%	- 0,24%
Performancetoets	1,56%	1,66%	2,33%	2,46%	2,96%
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen	€ 839.403.000	€ 827.346.000	€ 718.278.000	€ 647.822.000	€ 518.812.000
Financiële positie					
Dekkingsgraad (actueel)	104,9%	99,8%	101,1%	112,0%	109,8%
Beleidsdekkingsgraad	103,4%	97,5%	105,3%	111,70%	n.v.t.
Reële dekkingsgraad	83,0%	79,0%	83,3%	n.v.t.	n.v.t.

	2017	2016	2015	2014	2013
Minimaal vereist eigen vermogen	4,3%	4,4%	4,7%	4,8%	5,0%
Vereist eigen vermogen	17,0%	15,2%	15,8%	10,3%	11,5%
Kosten					
Pensioenuitvoeringskosten	€ 2.453.000	€ 3.556.000	€ 3.375.000	€ 3.390.828	€ 1.771.000
Kosten per deelnemer	€ 181	€ 267	€ 259	€ 272	€ 134
Beleggingskosten	€ 2.631.602	€ 2.766.082	€ 4.403.372	€ 4.173.000	€ 4.100.000
Beleggingskosten in % van vermogen	0,31%	0,34%	0,59%	0,65%	0,72%
Pensioensgegevens					
Opbouw ouderdomspensioen per jaar	2%	2%	2%	2%	2%
Franchise	€ 12.279	€ 12.279	€ 11.919	€ 11.919	€ 11.919
Maximum salaris	€ 42.774	€ 42.774	€ 41.520	€ 41.520	€ 37.380
Toeslag per 1 januari					
Voor de actieve deelnemers	0%	0%	0%	0%	0%
Voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	0%	0%	0%	0%	0%
Grens toekomstbestendig indexeren*	124,6%	123,4%	125,7%	n.v.t.	n.v.t.

*) De beleidsdekkingsgraad gedeeld door de benodigde beleidsdekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening kan plaatsvinden (reële dekkingsgraad)

2.2 UITVOERINGSKOSTEN

Voor het uitvoeren van de pensioenregeling worden kosten gemaakt. Deze bestaan op hoofdlijnen uit de kosten voor administratieve uitvoering (het pensioenbeheer) en voor het vermogensbeheer en transactiekosten.

2.2.1 Administratieve uitvoeringskosten

Tot de administratieve pensioenuitvoeringskosten worden gerekend:

- kosten voor de werkgevers- en deelnemersadministratie, zoals premie-incasso, administratie van de pensioenaanspraken, kosten voor het uitkeren van pensioenen, maar ook kosten van het verwerken van een waardeoverdracht, afkoop kleine pensioenen en communicatie;
- bestuurskosten, zoals vacatiegeld voor leden van de fondsorganen en opleidingskosten;
- kosten bestuursbureau;
- overige kosten zoals advieskosten, kosten verbonden aan toezicht van DNB en AFM, adviserend en certificerend actuaris, accountant en juridische kosten.

De administratieve uitvoeringskosten zijn in onderstaande tabel opgenomen.

	2017	2016*
Uitvoeringskosten	€ 2.452.000	€ 3.556.000
Aantal deelnemers/pensioengerechtigden	13.585	13.293
Kosten per deelnemer/pensioengerechtigde	€ 181	€ 267
Aantal actieve/gewezen deelnemers/pensioengerechtigden	30.313	30.576
Kosten berekend over alle deelnemers	€ 81	€ 115

*De vorige pensioenuitvoerder hanteerde een andere definitie voor het begrip deelnemer, waardoor het aantal actieve deelnemers in het jaar 2016 hoger is vergeleken met de definitie voor actieve deelnemer die voor 2017 wordt gehanteerd. Dit betekent dat de kosten per deelnemer/pensioengerechtigde in 2016 feitelijk hoger waren.

Toelichting uitvoeringskosten

De totale uitvoeringskosten zijn in 2017 gedaald ten opzichte van het jaar 2016. De reden van de absolute daling van de uitvoeringskosten is het besluit van het bestuur van Bpf HiBiN om met ingang van 1 januari 2017 over te gaan op zelfadministratie. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar onderdeel 5.2.1.

Ondanks het feit dat vanwege de uitbreiding van het bestuursbureau de personeelskosten zijn gestegen en er diverse automatiseringskosten zijn, zijn de kosten veel lager dan het bedrag dat in 2016 aan de vorige pensioen-uitvoerder is betaald. Tevens is een behoorlijke besparing op de kosten voor communicatie en risicomanagement behaald door de overgang naar zelfadministratie.

Incidentele kosten vanwege overgang naar zelfadministratie

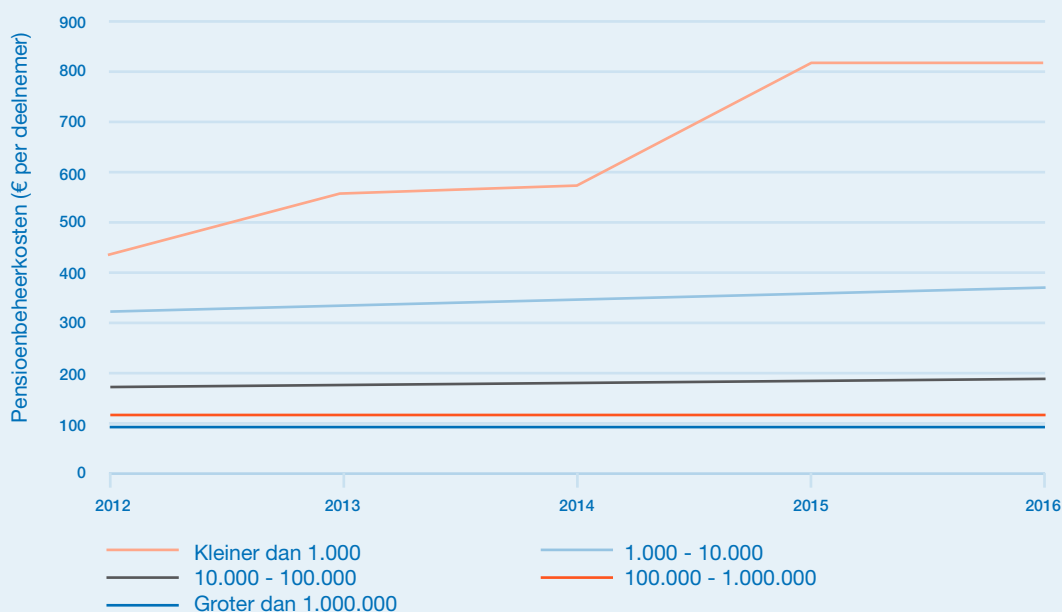
Voor de overgang op zelfadministratie heeft het fonds in de jaren 2016 en 2017 diverse (eenmalige) investeringen gedaan respectievelijk kosten gemaakt. Zo is voor een aantal administratiepakketten, waaronder een pensioenadministratiepakket, een licentie aangeschaft of een abonnement afgesloten. Daarnaast is in overleg met de leverancier van het pensioenadministratiepakket besloten om voor de transitie van de werkgeversadministratie en deelnemersadministratie een externe partij in te schakelen. Dit om er voor te zorgen dat de transitie correct en tijdig zou verlopen.

Vanwege het incidentele karakter is een bedrag van € 268.000 aan projectkosten niet meegenomen als pensioen-uitvoeringskosten maar als bijzondere (incidentele) last. Daarnaast is een incidentele bate van € 75.000 plus het kwijtschelden van een te betalen bedrag van € 11.169 (exclusief btw) aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer niet meegenomen als pensioenuitvoeringskosten.

Benchmark uitvoeringskosten

Onderdeel van de missie van Bpf HiBiN is dat de uitvoering van de pensioenregeling van de sector op integere wijze plaats vindt, kostenefficiënt is en in de communicatie begrijpelijk en transparant is. Dit betekent dat naast de kosten ook de kwaliteit van de dienstverlening van belang is. Dit zijn de overwegingen geweest van het bestuur om over te gaan op zelfadministratie.

Het streven van het bestuur is om uiterlijk in het jaar 2020 uit te komen op een kostenniveau per deelnemer tussen € 150 en € 160. Uit de beschikbare informatie van DNB blijkt dat voor fondsen met een deelnemersaantal tussen 10.000 en 100.000 deelnemers (actieven en pensioengerechtigden) deze uitvoeringskosten in het jaar 2016 rond de € 180 bedragen.

2.2.2 Kosten uitvoering vermogensbeheer en transactiekosten

De kosten van het vermogensbeheer bestaan uit verschillende componenten. Naast de kosten van de beleggingen zelf, de zogenaamde beheerkosten of management fees, is er ook sprake van administratieve kosten. Dit zijn custodian kosten, broker kosten, eventuele belastingen, bestuurs- en adviseurskosten, en kosten die gepaard gaan met bijvoorbeeld het afdekken van risico's en transactiekosten.

Direct zichtbare kosten

Kosten die bijvoorbeeld gemaakt worden voor het uitvoeren van transacties, de zogenaamde brokerkosten, of kosten die gemaakt worden voor het bewaren van de beleggingen, het bewaarloon, zijn direct zichtbaar.

Niet direct zichtbare kosten

Transactiekosten zijn niet direct zichtbaar. De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze transactiekosten zijn veelal op basis van een schatting tot stand gekomen, omdat er bijvoorbeeld bij transacties in de categorie vastrentende waarden niet separaat kosten in rekening worden gebracht. Deze uiteten zich in het verschil tussen de bied- en laatkoersen.

Daarnaast is het bij participatie in beleggingsfondsen niet altijd exact te bepalen welke transactiekosten er zijn gemaakt. Daarvoor is een schatting gemaakt van de 'turnover' (ofwel omzet) in de portefeuille en op basis van gemiddelde transactie kosten in de markt zijn vervolgens de transactiekosten bij benadering bepaald.

De Pensioenfederatie heeft aanbevelingen gepubliceerd over uitvoeringskosten vermogensbeheer (waaronder transactiekosten). De aanbevelingen geven een gezamenlijke richting voor de sector, maar de rapportage van transactiekosten is nog niet gestandaardiseerd, waardoor deze kosten niet altijd goed vergelijkbaar zijn.

Overzicht kosten vermogensbeheer

De totale kosten van het vermogensbeheer bedragen € 2.631.602. In een percentage van het totale gemiddeld belegd vermogen bedragen de kosten 0,31% per jaar. De kosten worden in onderstaand overzicht weergegeven.

	2017		2016	
Beleggingskosten*)	Euro	%	Euro	%
Total Expense Ratio (beheerkosten, belastingen, administratie en custodykosten fondsen, kosten central clearing, overige kosten)	€ 1.514.012	0,18%	€ 1.545.889	0,19%
Kosten oversight management, proxy voting, advies en bestuur	€ 328.388	0,04%	€ 432.899	0,05%
Kosten custodian	€ 167.149	0,02%	€ 205.828	0,03%
Transactiekosten	€ 622.053	0,07%	€ 581.466	0,07%
Totale beleggingskosten	€ 2.631.602	0,31%	€ 2.766.082	0,34%
Gemiddeld belegd vermogen	€ 836.631.670		€ 802.579.975	

*) Waar relevant inclusief btw

Ontwikkeling beleggingskosten

In de afgelopen jaren heeft het bestuur veel aandacht besteed aan het beheersen van de beleggingskosten en is er door de commissie Balansmanagement- & Vermogensbeheer actief aan kostenverlaging gewerkt.

De afgelopen drie jaren zijn de kosten, uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen, gereduceerd van 0,65% naar 0,31%. Deze besparing is vooral bereikt door een aantal wijzigingen door te voeren in zowel de organisatie van het vermogensbeheer als de invulling van de beleggingsportefeuille.

Daarnaast is met vermogensbeheerders onderhandeld over de beheervergoedingen met als resultaat een reductie van deze vergoeding.

In absolute zin zijn de beleggingskosten over het jaar 2017 gedaald met ongeveer € 135.000. Dit kan als volgt worden verklaard:

- De transactiekosten zijn in 2017 iets hoger dan in 2016. Ook in 2017 heeft er nog een aantal wijzigingen plaatsgevonden in de beleggingsportefeuille, die (eenmalige) transactiekosten met zich meebrengen:
 - de afbouw van staatsobligaties opkomende landen in lokale valuta (emerging market debt local currency);
 - de omzetting van minder kredietwaardige bedrijfsobligaties (high yield) in euro naar Amerikaanse obligaties (high yield);
 - de transitie van de matchingportefeuille (vastrentende euro staatsobligaties en rentederivaten) van Lombard Odier naar BlackRock;
 - de aanpassingen in de beleggingsportefeuille bij BlackRock naar het nieuwe mandaat.
- De overgang naar central clearing: zowel de reeds bestaande bilaterale rentederivaten als nieuw afgesloten rentederivaten zijn onder central clearing afgesloten. Dit leidt tot aanvullende kosten. De kosten van central clearing bestaan uit verschillende onderdelen. De grootste kostenpost betreft de zogenaamde 'maintenance fee' over de initial margin die dagelijks moet worden uitgewisseld (onderpand). Deze kosten worden jaarlijks achteraf in rekening gebracht en in de jaarrekening verwerkt, voor het eerst in 2018. De overige kosten, zoals de kosten voor de accounts bij de clearing member en clearing broker en de transactiekosten zijn wel reeds in 2017 in rekening gebracht en bedragen € 27.581.

Tegenover de stijging van de transactiekosten staat ook een aantal kostenbesparingen. Deze hebben er per saldo toe geleid dat de kosten in percentage van het totale vermogen zijn gedaald. De volgende besparingen zijn gerealiseerd:

- met de transitie van Lombard Odier naar BlackRock zijn de beheerkosten nagenoeg gehalveerd;
- bij het onderbrengen van het beheer van de rentederivaten bij BlackRock en de overgang naar central clearing is eveneens het collateral management overgegaan van Northern Trust naar BlackRock. De kosten hiervoor bij Northern Trust vallen weg. Bij BlackRock valt dit onder de beheerkosten;
- de omzetting van euro naar Amerikaans high yield heeft tot een kostenbesparing geleid.

Aansluiting met jaarrekening

De toelichting op de vermogensbeheerkosten in het bestuursverslag wijkt op onderdelen af van de kosten gepresenteerd in de jaarrekening. De toelichting in het bestuursverslag gaat uit van de 'Aanbevelingen Uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie, de kosten die worden verrekend binnen de beleggingsfondsen en de transactiekosten. In de jaarrekening zijn de kosten verantwoord overeenkomstig de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

KARAKTERISTIEKEN EN PENSIOENREGELING

3.1 KARAKTERISTIEKEN VAN HET FONDS

Profiel

Bpf HiBiN (het fonds) is opgericht op 30 juni 1958. De op balansdatum geldende statuten dateren van 15 januari 2016. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Doelstelling

Bpf HiBiN is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds voor de sector Handel in Bouwmaterialen. Het doel van het fonds staat omschreven in de statuten. Samengevat heeft het fonds ten doel, overeenkomstig de bepalingen van de statuten en van het (de) pensioenreglement(en) van het fonds, werknemers en gewezen werknemers, en hun nagelaten betrekkingen te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het bestuur heeft als taak het fonds zodanig te besturen dat deze doelstelling wordt gerealiseerd.

Missie

Het fonds draagt zorg voor een aanvullend pensioen dat is gebaseerd op de wensen van werkgevers en werknemers, ex-werknemers en gepensioneerden in de betreffende sector. De uitvoering van deze pensioenregeling vindt op integere wijze plaats, is kostenefficiënt en in de communicatie begrijpelijk en transparant. Wet- en regelgeving zijn daarbij de kaders waarbinnen het fonds zich nauwgezet zal begeven. Bij alle besluiten zet het fonds het belang van de deelnemers voorop en houdt daarbij steeds rekening met de maatschappelijke gevolgen van deze besluitvorming.

Visie

Het fonds streeft daarbij naar een optimale verhouding tussen lage kosten en maximale opbrengsten en maakt daarbij altijd een goed uitlegbare afweging tussen zekerheid en waarde vaste pensioenaanspraken. Bij haar beleid bewaakt het fonds proactief het behoud van voldoende schaalgrootte en draagvlak, dit om die optimale verhouding en goed uitlegbare afweging ook op termijn te kunnen blijven realiseren.

Beleid en verantwoording

Het fonds geeft uitvoering aan het pensioenreglement zoals overeengekomen in het met de sociale partners afgesloten uitvoeringsreglement, met inachtneming van de bepalingen vastgelegd in de Pensioenwet. Deze uitvoering bestaat uit het beleggen van het beschikbare vermogen, het verlenen van pensioenaanspraken aan (gewezen) deelnemers, het verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en het informeren van belanghebbenden. In de statuten is vastgelegd dat het fonds de dekking van de pensioenaanspraken en rechten op pensioen in eigen beheer zal houden.

In het uitvoeringsreglement zijn afspraken gemaakt tussen het fonds en sociale partners over de uitvoering van het pensioenreglement. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering en houdt als 'goed huisvader' de regie over de werkzaamheden van het fonds.

In de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) zijn de opzet van het fonds, het risicomanagement en de wijze van uitvoering van de pensioenregeling vastgelegd. Het pensioenreglement is beschikbaar op de site van het fonds: www.bpfhibin.nl.

Het is uitgangspunt bij het handelen van ieder individueel bestuurslid en het bestuur als geheel, dat wordt gehandeld in het belang van alle belanghebbenden van het fonds, rekeninghoudend met de korte- en langetermijneffecten van de genomen maatregelen. Het bestuur streeft te allen tijde naar zorgvuldige en integere besluitvorming.

Sociale partners

De volgende partijen zijn de sociale partners die verbonden zijn aan het fonds:

- werkgeversvereniging Koninklijke Hibin;
- vakvereniging CNV Vakmensen;
- vakvereniging FNV;
- vakvereniging De Unie.

Behalve in het geval van vakvereniging De Unie, zijn deze partijen vertegenwoordigd in het bestuur van het fonds. Vakvereniging De Unie heeft zijn zetel in de fondsorganen (bestuur en verantwoordingsorgaan) opgegeven in het jaar 2014.

3.2 KENMERKEN PENSIOENREGELING EN UITVOERING

Wijzigingen pensioenregeling in 2015

Als gevolg van fiscale regels is met ingang van 1 januari 2015 de pensioenrichtleeftijd verhoogd van 65 jaar naar 67 jaar. Alle tot 1 januari 2015 opgebouwde pensioenaanspraken op ouderdomspensioen zijn omgezet naar ouderdomspensioen met pensioenrichtleeftijd 67 jaar.

Door de hogere pensioenrichtleeftijd zijn de bedragen van de pensioenaanspraken herrekend en daardoor hoger. Deze omzetting is gedaan op basis van collectieve actuariële gelijkwaardigheid. Deze omzetting geldt ook voor het tot 2015 opgebouwde prepensioen en excedentpensioen. Pensioenrechten die al vóór 1 januari 2015 waren ingegaan zijn bij de omzetting ongewijzigd gebleven.

Deelnemers en gewezen deelnemers kunnen ervoor kiezen hun pensioen eerder te laten ingaan; de aanspraken worden dan actuariel herrekend. Onder voorwaarden kunnen deelnemers de pensioeningang ook uitstellen tot uiterlijk de leeftijd van 70 jaar.

Pensioenregeling

De hoofdkenmerken van de pensioenregeling per 1 januari 2015 zijn als volgt:

Pensioensysteem

De pensioenregeling is een verplichte pensioenregeling voor alle werknemers van 21 jaar en ouder. De jaarlijkse pensioenopbouw vindt plaats op basis van de pensioengrondslag in het betreffende jaar (middelloonregeling). Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling zich als een uitkeringsovereenkomst.

Hoogte pensioenpremie

De pensioenpremie is 22,2% van de pensioengrondslag.

Pensioenrichtleeftijd

De eerste dag van de maand volgend op het bereiken van de 67-jarige leeftijd, de pensioenrichtleeftijd is de leeftijd waarmee het fonds rekent. Keuzemogelijkheden ten aanzien van vervroeging en uitstel van de pensioenrichtleeftijd zijn onderdeel van het reglement.

Pensioengevend salaris

Vaste jaarsalaris vermeerderd met vakantietoeslag en vaste toeslagen van structurele aard (voor zover schriftelijk overeengekomen). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd (€ 42.774 in 2017).

Pensioengrondslag

Pensioengevend salaris minus de franchise (€ 12.279 in 2017). Hierover vindt de opbouw van pensioenaanspraken plaats (gecorrigeerd voor het geldende deeltijdpercentage).

Opbouwpercentage

De opbouw voor het ouderdomspensioen bedraagt per jaar 2% van de pensioengrondslag. Dit is als volgt vorm gegeven: in het betreffende jaar wordt een ouderdomspensioen opgebouwd van 1,625% van de pensioengrondslag en een partnerpensioen in geval van overlijden van de deelnemer na de pensioenrichtleeftijd van 1,138% (zijnde 70% van het ouderdomspensioen) van de pensioengrondslag. Het partnerpensioen wordt direct omgezet in extra ouderdomspensioen ter grootte van 0,375% van de pensioengrondslag. Na omzetting van het partnerpensioen bedraagt het jaarlijkse ouderdomspensioen 2% van de pensioengrondslag.

Levenslang partnerpensioen

Voor deelnemers met een echtgenoot of partner is een partnerpensioen verzekerd ter grootte van 60% van het ouderdomspensioen. Vanaf 1 juli 2001 is het partnerpensioen alleen op risicobasis verzekerd.

Wezenpensioen

Voor deelnemers met kinderen is een wezenpensioen meeverzekerd ten bedrage van 14% van het ouderdomspensioen voor elk kind.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

De pensioenopbouw wordt voor arbeidsongeschikte deelnemers voortgezet onder vrijstelling van premiebetaling.

Toeslagverlening

De pensioenregeling van Bpf HiBiN kent een voorwaardelijke toeslagverlening (indexatie) van de opgebouwde pensioenaanspraken. Bpf HiBiN streeft er daarbij naar de opgebouwde pensioenaanspraken zoveel mogelijk waardevast te houden. Deze toeslagverlening is voorwaardelijk, er is geen recht op toekomstige toeslag. Bpf HiBiN betaalt de toekomstige toeslagverlening uit beleggingsrendementen en er wordt geen voorziening voor gevormd.

De laatste jaren heeft Bpf HiBiN door de financiële situatie geen toeslag verleend. In hoofdstuk 5.2.1 wordt de toeslagverlening uitgebreider besproken.

Anw-hiaatregeling

De vrijwillige Anw-hiaatregeling zorgt voor een aanvulling op de Anw-uitkering van de overheid. Deze regeling voor actieve deelnemers is in een afzonderlijk reglement opgenomen.

3.3 PENSIOEN BINNEN DE SECTOR HANDEL IN BOUWMATERIALEN

Inleiding

De verplichtstelling geldt voor de aangesloten ondernemingen en haar werknemers. Hiertoe wordt voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden ultimo 2017 ongeveer € 875 miljoen belegd.

Verplichtstelling voor bedrijven in de sector

Bpf HiBiN is het verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds voor de sector Handel in Bouwmaterialen. Het zijn sociale partners (cao-partijen) die een verzoek tot verplichtstelling, een wijziging of intrekking van de verplichtstelling doen. De verplichtstelling is vastgelegd in een verplichtstellingsbesluit. De werkgevers die onder de reikwijdte van de verplichtstelling vallen moeten zich aan sluiten bij Bpf HiBiN.

In een beperkt aantal gevallen is het voor een werkgever mogelijk vrijstelling te krijgen van de verplichtstelling. Bpf HiBiN heeft beleid ontwikkeld ten aanzien van het verlenen van vrijstellingen.

Dit beleid is gepubliceerd op de website www.verplichtstellingbpfhibin.nl. Bpf HiBiN dient voor vrijgestelde ondernemingen minstens eenmaal in de vijf jaar te controleren of de betreffende onderneming nog voldoet aan de eisen van de verleende vrijstelling.

Uitvoeringsreglement

De rechten en verplichtingen tussen de bij Bpf HiBiN aangesloten werkgevers zijn vastgelegd in het uitvoeringsreglement. Het uitvoeringsreglement vermeldt onder andere de afspraken over de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling.

Opdrachtverstrekking en opdrachtaanvaarding

Artikel 102a van de Pensioenwet draagt het bestuur van het fonds op te zorgen voor de formele opdrachtaanvaarding van de door sociale partners aan het fonds opgedragen pensioenregeling.

Het bestuur toetst bij de opdrachtaanvaarding voor het fonds als geheel en voor de relevante beleidsgebieden de (financiële) uitvoerbaarheid van de pensioenregeling aan de doelstellingen en uitgangspunten van het fonds. Het bestuur en sociale partners hebben de doelstellingen en uitgangspunten opgenomen in een verklaring opdrachtverstrekking en opdrachtaanvaarding. In 2015 heeft hier overleg tussen bestuur en sociale partners over plaatsgehad en is geconcludeerd dat de regeling bij de gegeven financiering uitvoerbaar is. Deze verklaring is begin 2016 ondertekend door sociale partners en bestuur van het fonds.

Jaarlijks wordt met sociale partners de opdrachtaanvaarding geëvalueerd.

4.1 INLEIDING

Op 1 juli 2014 is de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in werking getreden. Deze wet schrijft een aantal bestuursmodellen voor. Deze modellen zijn erop gericht om de evenwichtige belangenbehartiging in de besturing van een pensioenfonds te versterken en de rolverdeling tussen de verschillende organen in de structuur van het pensioenfonds te optimaliseren.

Meer informatie over de organen van het fonds vindt u in de volgende paragrafen.

4.2 BESTUUR VAN HET FONDS

Het bestuur van het fonds hanteert het paritaire bestuursmodel met maximaal twee onafhankelijke leden. In het paritaire model worden de bestuursleden voorgedragen door de werkgevers- en werknemersorganisaties. Het bestuur bestaat uit:

- drie leden namens de werkgevers (op voordracht van de werkgeversvereniging Koninklijke Vereniging van Handelaren in Bouwmaterialen in Nederland);
- twee leden namens de werknemers (waarvan één op voordracht van FNV en één op voordracht van CNV Vakmensen);
- één lid namens de pensioengerechtigden (op voordracht van de geleding van pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan) en;
- minimaal één en maximaal twee onafhankelijke leden die geen directe vertegenwoordiger is of zijn van de belanghebbenden van het fonds (voor te dragen door de leden van het bestuur zelf).

Het bestuur benoemt haar leden, na goedkeuring door de raad van toezicht. Een benoeming is pas definitief nadat De Nederlandsche Bank (DNB) als toezichthouder schriftelijk met de voorgenomen benoeming heeft ingestemd. Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter en vice-voorzitter.

Aan de werving en selectie van kandidaat- bestuursleden ligt een functieprofiel ten grondslag. Het bestuur, maar ook DNB en de raad van toezicht van het fonds toetsen of een kandidaat voldoet aan dit profiel.

Een bestuurslid wordt benoemd voor een termijn van vier jaar. De maximale zittingstermijn bedraagt twaalf jaar. Een bestuurslid kan overeenkomstig het bepaalde in de wet en/of de statuten van het fonds worden geschorst of ontslagen.

Met de inwerkingtreding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen kent Bpf HiBiN drie organen. Naast het bestuur is ook een verantwoordingsorgaan en een raad van toezicht aanwezig.

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het fonds en is per 31 december 2017 als volgt samengesteld:

Naam	Vertegenwoordigd lid	Leeftijd	Datum toetreding	Actuele termijn	Einde termijn
De heer G. Alferink	Werkgeversbestuurslid (voorzitter)	48	6 juli 2015	1e	5 juli 2019
De heer F.J.M. de Beer	Werknemersbestuurslid (namens FNV)	65	14 aug 2014	1e	13 aug 2018
De heer G.F. Vermeulen	Werkgeversbestuurslid	56	20 nov 2017	1e	30 juni 2018
De heer C. Lonsain	Werknemersbestuurslid (namens CNV Vakmensen)	60	1 feb 2011	1e	30 juni 2018
De heer H.J.J. Schoon	Werkgeversbestuurslid	61	17 dec 2015	1e	16 dec 2019
De heer M.J.J. Vaes	Bestuurslid namens pensioengerechtigden	72	24 juni 2014	1e	23 juni 2018
De heer M.P. Vijver	Onafhankelijk bestuurslid	49	5 aug 2014	1e	4 aug 2018

Mutaties en herbenoemingen bestuur in 2017

De heer G.F. Vermeulen, werkgeversbestuurslid is per 20 november 2017 toegetreden. Daarmee is de in het jaar 2016 ontstane vacature ingevuld.

4.3 BESTUURSCOMMISSIES

Mede naar aanleiding van de bestuurlijke zelfevaluatie in het jaar 2015, is de commissiestructuur in de loop van 2016 gewijzigd. In deze structuur wordt gewerkt met drie commissies, te weten:

- Communicatie, Contracten, Pensioenzaken Commissie (CCPC);
- Audit, Risk en Governance Commissie (ARGC);
- Balansmanagement- en Vermogensbeheer Commissie (BVC).

Binnen de commissies worden de werkzaamheden verdeeld naar dossiers. Met de commissiestructuur wordt beoogd om bepaalde dossiers op een meer structurele basis aandacht binnen de commissies te geven.

Alle commissies zijn adviescommissies. Het voltallige bestuur is het enige orgaan dat (bestuurs-)besluiten kan en mag nemen. De bestuurscommissies bezitten geen mandaat om zelfstandig besluiten te nemen, met uitzondering van de CCPC voor besluiten inzake de verplichtstelling. Dit mandaat is gepubliceerd in de Staatscourant.

Hieronder een overzicht van de verschillende commissies, met de samenstelling op 31 december 2017 en de primaire doelstelling. Alle commissies worden ondersteund door medewerkers van het bestuursbureau.

Communicatie, Contracten, Pensioenzaken Commissie (CCPC)

De CCPC bereidt het communicatiebeleid voor en de uitwerking daarvan. Daarnaast heeft deze commissie aandacht voor de pensioenaangelegenheden met name de voorbereiding van strategische onderwerpen, gerelateerd aan wijzigingen in de pensioenregeling. Ook het dossier verplichtstelling behoort tot deze commissie.

De CCPC bestaat uit de leden Lonsain (voorzitter), De Beer en voor het specifieke onderdeel verplichtstelling de heer Vaes.

Audit, Risk en Governance Commissie (ARGC)

De ARGC is belast met het risicomanagement van het fonds. Deze bestuurscommissie bereidt aanpassingen in de structuur en de invulling van risicomanagement voor en zorgt voor de periodieke toetsing (of beoordeling) van de effectiviteit van risicobeheersingmaatregelen en de rapportage aan het bestuur. Tevens beoordeelt deze commissie de structuur en organisatie van besturing van, medezeggenschap bij en toezicht op het fonds. De ARGC bestaat uit de leden Schoon (voorzitter) en Vaes.

Balansmanagement en Vermogensbeheer Commissie (BVC)

De BVC heeft een voorbereidende en adviserende rol inzake met name het strategisch beleggingsbeleid richting het bestuur. Daarnaast is de commissie verantwoordelijk voor de nadere invulling en uitvoering van het strategisch beleggingsbeleid.

Deze commissie bestaat uit de leden Vijver (voorzitter) en Vermeulen. Er zijn adviseurs verbonden aan deze commissie:

- Mevrouw N. Houwaart (operationeel adviseur van het bestuursbureau, werkzaam bij Montae);
- De heer M. Euverman (strategisch adviseur van de BVC, werkzaam bij Sprenkels & Verschuren).

4.4 VERANTWOORDINGSORGAAN

Bpf HiBiN heeft een verantwoordingsorgaan als bedoeld in artikel 115 van de Pensioenwet. De leden van het verantwoordingsorgaan zijn (gewezen) deelnemer, pensioengerechtigde of vertegenwoordiger van een aangesloten onderneming.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid. De raad van toezicht legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over de uitvoering van haar taken en de uitoefening van haar bevoegdheden.

Het verantwoordingsorgaan voorziet het bestuur van gevraagd advies. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden:

- twee leden hebben zitting namens de deelnemers;
- twee leden namens pensioengerechtigden;
- één lid namens werkgevers;
- één lid namens gewezen deelnemers.

De benoeming van de vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden voor het verantwoordingsorgaan vindt plaats door verkiezingen. Vertegenwoordigers van de deelnemers en gewezen deelnemers worden benoemd door de werknemersverenigingen. De taken en bevoegdheden en wijze van benoeming zijn vastgelegd in de statuten en in het reglement voor het verantwoordingsorgaan. Een zittingstermijn van leden van het verantwoordingsorgaan is vier jaar. De maximale zittingstermijn bedraagt twaalf jaar.

Het verantwoordingsorgaan is per 31 december 2017 als volgt samengesteld:

Naam	Vertegenwoordigd lid	Leeftijd	Datum toetreding	Actuele termijn	Einde termijn
De heer R.F.M. van Scheijndel	Namens pensioengerechtigden (voorzitter)	71	1 juli 2014	1e	30 juni 2018
Mevrouw M.A.L. van Heesbeen	Namens werknemers	52	1 juli 2014	1e	30 juni 2018
De heer J. Krijt	Namens pensioengerechtigden	65	1 juli 2014	1e	30 juni 2018
De heer H.K. Vink	Namens gewezen deelnemers	32	1 juli 2014	1e	30 juni 2018
De heer H.G.M. Zaan	Namens werknemers	53	1 juli 2014	1e	30 juni 2018
Mevrouw A. Bieman	Namens werkgevers	48	1 feb 2017	1e	31 jan 2021

4.5 INTERN TOEZICHT

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door de raad van toezicht. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De raad van toezicht is onder meer belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht staat het bestuur met gevraagd en ongevraagd advies ter zijde. Bepaalde besluiten van het bestuur zijn aan haar goedkeuring onderworpen, waaronder het vaststellen van het bestuursverslag en de jaarrekening. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Het verslag van de raad van toezicht vindt u in hoofdstuk 12.

De instelling, samenstelling en taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn vastgelegd in statuten van het fonds. Daarnaast is een reglement van de raad van toezicht opgesteld. De statuten vindt u terug op de website www.bpfhibin.nl.

Het bestuur benoemt de leden van de raad van toezicht op voordracht door het verantwoordingsorgaan. Een benoeming is pas definitief nadat DNB schriftelijk met de voorgenomen benoeming heeft ingestemd. De zittingstermijn van leden van de raad van toezicht is vier jaar. Zij kunnen eenmaal worden herbenoemd. Een lid van de raad van toezicht kan overeenkomstig het bepaalde in de wet en/of de statuten van het fonds worden geschorst of ontslagen.

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke en deskundige personen, en is over het verslagjaar 2017 als volgt samengesteld:

Naam	Leeftijd	Datum toetreding	Actuele termijn	Einde termijn
De heer P.J.M. Akkermans (voorzitter)	71	1 juli 2014	1e	30 juni 2018
De heer A.M.J. de Bekker	52	1 juli 2014	1e	30 juni 2018
De heer A.A. van Hienen	69	1 juli 2014	1e	30 juni 2018

4.6 BESTUURSBUREAU

Bpf HiBiN heeft een bestuursbureau. Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur primair bij het uitvoeren van haar bestuurstaken. Daarnaast geeft het bestuursbureau ondersteuning bij het invullen van de regiefunctie (geschiktheid, processen, rapportages) om als bestuur voldoende 'countervailing power' jegens de uitvoeringsorganisatie, vermogensbeheerders, adviseurs en overige derden te creëren.

Uitbreiding werkzaamheden

Vanwege de overgang naar zelfadministratie zijn de taken van het bestuursbureau uitgebreid met het onderdeel pensioenadministratie en financiële administratie. Dit betekent dat de werkzaamheden behorende bij de werkgeversadministratie en deelnemersadministratie van het fonds vanaf 1 januari 2017 door het bestuursbureau worden gedaan.

Directeur

Het bestuursbureau wordt aangestuurd door een directeur. Door het bestuur is sinds medio maart 2016 de heer drs. R.J.M. Hendrickx MFP CPE als directeur bestuursbureau aangesteld. Zijn taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in een directiereglement. De directeur is niet medebeleidsbepalend als bedoeld in de Pensioenwet. Hiervoor is gekozen vanwege de bestuurlijke commissiestructuur waarbij beleidsvoorbereiding en -sturing meer binnen de commissies wordt ingebed.

Samenstelling bestuursbureau

Het bestuursbureau is vanwege de overgang naar zelfadministratie aan het einde van het jaar 2016 uitgebreid en bestaat eind 2017 uit tien medewerkers (8,0 voltijdmedewerkers). De samenstelling op 31 december 2017 is als volgt:

Naam	Functie
De heer R. Hendrickx	Directeur
Mevrouw V. Roelandt	Beleidsmedewerker/teamleider pensioenadministratie
De heer J. Nijland	Beleidsmedewerker
Vacature	Beleidsmedewerker
De heer J. Braspenning	Pensioenadministrateur
Mevrouw T. Kurasu	Pensioenadministrateur
De heer G.J. Krol	Pensioenadministrateur
Mevrouw M. van de Made	Controller financiële administratie
Mevrouw A. van Zanten	Notulist
Mevrouw I. Boereboom	Office management/financiële administratie
Mevrouw S. Cornelisse	Jurist

uit te besteden aan andere partijen. Uitgangspunt hierbij is dat het bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede werkzaamheden en de risico's die hieraan verbonden zijn adequaat beheerst. Het fonds heeft een uitbestedingsbeleid vastgesteld, dat medio 2015 is geactualiseerd.

Het fonds heeft uitbestedingsovereenkomsten en/of Service Level Agreements (SLA's) gesloten met de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. In die overeenkomsten is niet alleen vastgelegd welke werkzaamheden zijn uitbesteed, maar zijn ook afspraken gemaakt over de kwaliteit van de dienstverlening en eventuele beëindigingsvoorwaarden. Jaarlijks ontvangt het fonds zogeheten ISAE (International Standard for Assurance Engagements) of soortgelijke verklaringen over (de kwaliteit van) werkzaamheden welke zijn uitbesteed door het fonds aan derde serviceorganisaties. Met de ISAE 3402-verklaring worden de interne beheersmaatregelen en de effectiviteit daarvan beschreven en toont de serviceorganisatie aan in hoeverre zij voldoet aan de kwaliteitseisen

4.7 KLACHTEN- EN GESCHILLENCOMMISSIE

Belanghebbenden kunnen zich tot het bestuur wenden indien er een geschil is gerezen over de inhoud van de pensioenregeling of er een klacht is over de uitvoering van de pensioenregeling. Dit is geregeld in de klachten- en geschillenregeling. Het bestuur heeft een Klachten- en Geschillencommissie ingesteld. Omdat het bestuur eindverantwoordelijk is voor de uitvoering van de regeling, brengt de Klachten- en Geschillencommissie een niet-bindend advies uit.

4.8 UITBESTEDING

Bpf HiBiN heeft ervoor gekozen bepaalde werkzaamheden niet zelf uit te voeren maar

van het fonds. Deze informatie is van belang voor het fonds om vast te stellen in hoeverre zij in control is over de uitbestede activiteiten. Deze verklaringen worden geanalyseerd door het bestuursbureau en worden besproken in de commissies Balansmanagement en Vermogensbeheer (BVC) respectievelijk Audit, Risk en Governance (ARGC). Hierover wordt gerapporteerd aan het bestuur.

Alle uitbestedingspartijen worden periodiek conform het uitbestedingsbeleid geëvalueerd. Indien de uitkomsten hiertoe aanleiding geven, kan het bestuur besluiten na een zorgvuldig selectietraject een andere uitbestedingspartij aan te stellen.

Hieronder volgt een overzicht van de (uitbestede) werkzaamheden.

Deelnemers- en werkgevers administratie (pensioenadministratie)

Met ingang van 1 januari 2017 heeft het bestuursbureau de deelnemers- en werkgeversadministratie overgenomen van Syntrus Achmea Pensioenbeheer (SAP). Hierover leest u meer in hoofdstuk 5.2.1.

Financiële administratie

Met ingang van 1 januari 2017 voert het bestuursbureau de financiële administratie van het fonds.

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan een aantal vermogensbeheerders, te weten:

- Black Rock;
- Syntrus Achmea Real Estate & Finance;
- Standard Life;
- Wells Fargo;
- Pictet;
- Northern Trust Asset Management.

Met de vermogensbeheerders zijn vermogensbeheerovereenkomsten afgesloten, welke maandelijks opzegbaar zijn.

Custodian

Het fonds heeft Northern Trust Global Services aangesteld als custodian. De afspraken zijn vastgelegd in een master custody agreement, ofwel bewaarovereenkomst, welke maandelijks opzegbaar is. De bewaarovereenkomst is in het voorjaar van 2017 op verzoek van het bestuur verduidelijkt. Tevens zijn duidelijke Key performance indicators (kritieke prestatie-indicatoren) opgenomen om de geleverde prestaties te analyseren.

Herverzekeringscontract

Het overlijdensrisico van de Anw-hiaat regeling is herverzekerd bij Aegon. De overeenkomst is met een jaar verlengd en heeft een looptijd tot 31 december 2018. Per 1 januari 2016 zijn de niet-gefinancierde nabestaanden en het arbeidsongeschiktheidsrisico uit hoofde van de basispensioenregeling herverzekerd bij ZwitserLeven. Dit contract eindigt 31 december 2018.

Compliance officer

Het bestuur heeft de heer T. Otten van KPMG Risk & Integrity Services B.V. aangesteld als compliance officer van het fonds. De belangrijkste taak van de compliance officer is het toezien op het naleven van de gedragscode en de insidersregeling.

Externe adviseurs

Het bestuur laat zich, naast het bestuursbureau, bijstaan door externe adviseurs:

- adviserend actuaris: Aon Hewitt;
- balansmanagement- en vermogensbeheer: Sprenkels & Verschuren, Montae;
- ondersteuning risicomanagement: Montae;
- juridisch advies: De Clercq Advocaten & Notarissen;
- communicatie: Catapult creatieve communicatie B.V.

De afspraken met adviseurs zijn vastgelegd in overeenkomsten. De overeenkomsten met Aon Hewitt, De Clercq Advocaten & Notarissen en Catapult zijn per 31 december 2017 beëindigd.

Tenminste eenmaal per jaar vindt een evaluatiegesprek met de adviseurs plaats. Indien de uitkomsten hiertoe aanleiding geven, kan het bestuur besluiten een andere adviseur aan te stellen.

4.9 EXTERNE CONTROLE

Accountant

Het bestuur heeft Baker Tilly Berk (kantoor Den Haag) als extern accountantsbureau aangesteld. De accountant controleert jaarlijks het jaarverslag/jaarrekening en de staten voor DNB en doet verslag van zijn werkzaamheden in de vorm van een controleverklaring en een verslag aan het bestuur. Jaarlijks voert de externe accountant een controle uit op de jaarrekening en de daaraan ten grondslag liggende administratieve processen (in relatie tot de materialiteit voor de jaarrekening). De opdracht aan de accountant wordt jaarlijks vastgelegd in een schriftelijke opdrachtbevestiging.

Certificerend actuaris

Het bestuur heeft Triple A Risk Finance Certification B.V. aangesteld als externe certificerend actuaris. De certificerend actuaris beoordeelt de financiële positie van het pensioenfonds volgens de eisen van DNB. De certificerend actuaris rapporteert eenmaal per jaar aan het bestuur door middel van een actuariel rapport en een actuariële verklaring. De werkzaamheden die worden uitgevoerd door de certificerend actuaris zijn vastgelegd in een schriftelijke opdrachtbevestiging. Het verslagjaar 2017 is het laatste jaar dat de heer J.J.M. Tol van Triple A Risk Finance Certification B.V. zal certificeren.

VERSLAG OVER HET BOEKJAAR

5.1 INLEIDING

Het bestuur brengt verslag uit over het jaar 2017. In dit verslag wordt informatie gegeven over de ontwikkelingen van het fonds over het boekjaar en de financiële stand van zaken per 31 december 2017 en inzicht gegeven in de voornaamste risico's en onzekerheden. Met het uitbrengen van dit jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over het gevoerde beleid in het verstreken boekjaar.

De jaarrekening is door het bestuur opgesteld in overeenstemming met de van toepassing zijnde verslaggevingsregels. De jaarrekening is door de accountant Baker Tilly Berk gecontroleerd. De controleverklaring van de accountant is in dit verslag opgenomen.

5.2 HOOFDLIJNEN BESTUURSONDERWERPEN

Het jaar 2017 kenmerkt zich door de speciale bestuurlijke aandacht voor de overgang naar zelfadministratie in het algemeen en de conversie van het bronbestand van Syntrus Achmea Pensioenbeheer naar het pensioenadministratiesysteem in het bijzonder. Daarnaast vraagt een aantal issues extra bestuurlijke aandacht op het terrein van de verplichtstelling, de actualisatie herstelplan 2017, de haalbaarheidstoets en de evenwichtige belangenafweging bij de kostendekkende premie. Deze onderwerpen worden hierna toegelicht.

5.2.1. Overgang naar zelfadministratie

Het fonds kent een lange uitbestedingshistorie met (de rechtsvoorgangers van) Syntrus Achmea Pensioenbeheer (hierna: SAP). In de zomer van 2016 heeft het bestuur na een langdurig en uitvoerig traject besloten om 'zelfadministrerend' te worden. De argumenten van het bestuur voor dit besluit waren dat hierdoor een betere kwaliteit van de dienstverlening tegen lagere kosten kon worden bereikt. Daarnaast was de verwachting dat de controle op de uitvoering door de kortere lijnen daarmee wordt verbeterd.

Het bestuur heeft voor het traject zelfadministratie een stuurgroep gevormd, bestaande uit de bestuursleden F. de Beer en T. Vaes samen met de directeur van het bestuursbureau. De directeur heeft daarbij een mandaat gekregen om op basis van de gestelde begroting het bestuursbureau in te richten voor de zelfadministratie.

Planning en doelstellingen

Bij het inrichten van de zelfadministratie zijn drie belangrijke doelstellingen gedefinieerd, namelijk:

- vanaf de maand januari 2017 de pensioenuitkeringen tijdig en correct betalen;
- vóór 1 februari 2017 zodanig operationeel te kunnen zijn, dat de afhankelijkheid van SAP tot een minimum werd beperkt;
- vanaf februari 2017 pensioenpremies factureren aan de aangesloten werkgevers.

De laatste maanden van het jaar 2016 en de eerste maand van het jaar 2017 is samen met de diverse softwareleveranciers voor de pensioenadministratie (inclusief uitkeringen) en financiële administratie (voor het kunnen versturen van premienota's) hard gewerkt om de diverse administraties in te richten en te testen op functionaliteit en berekeningsuitkomsten.

Met SAP zijn in een zogenaamde transitieplan afspraken gemaakt over een tijdige, volledige en juiste overdracht van diverse gegevens en de voortgang van de vastgestelde herstelwerkzaamheden.

Pensioenuitkeringen

Voor wat betreft de pensioenuitkeringen zijn door het bestuursbureau en een externe partij, gespecialiseerd in dataconversies, de door SAP aangeleverde uitkeringenbestanden ingevoerd in het pensioenuitkeringsstelsel en uitvoerig gecontroleerd. Daarna zijn de 'nieuwe' pensioenuitkeringen toegevoegd.

Na het versturen van de pensioenspecificatie en het betalen van de pensioenuitkeringen in de maand januari, is gebleken dat iedere pensioengerechtigde de juiste pensioenuitkering heeft ontvangen, met uitzondering van twee pensioengerechtigden die geen betaling hebben ontvangen. Dat is direct na het ontdekken daarvan gecorrigeerd.

Conversie bronbestanden naar doelsystemen

Een correcte dataconversie is cruciaal voor een geslaagde transitie. Bij het hele traject was het uitgangspunt dat de kwaliteit, zorgvuldigheid en grondigheid van dit traject voor gaan op de snelheid van de transitie.

Om voor 1 februari 2017 operationeel te zijn, is er voor gekozen om voor de conversie de werkgeversgegevens, de deelnemergegevens (inclusief de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen per 31 december 2016), uit te gaan van een door SAP aangeleverd (proef)bestand. Dit in overleg met de leverancier van het pensioenadministratiepakket en de externe partij, gespecialiseerd in dataconversies.

Het bleek dat in de aangeleverde brondatabestanden van SAP veel benodigde informatie ontbrak om gegevens direct te kunnen vertalen naar het pensioenadministratie van Bpf HiBiN. Zo bleek essentiële data voor een grote groep deelnemers (zoals burgerservicenummer, een huwelijksdatum, een echtscheidingsdatum, een overlijdensdatum, de partnergegevens bij ongehuwd samenwonenden) niet aanwezig te zijn. Dit had tot gevolg dat er veel aanpassingen nodig waren om zonder deze ontbrekende informatie de pensioenadministratie in te richten, wat extra (kostbare) tijd heeft gekost.

Desondanks is het gelukt om tijdig, in dit geval voor 1 februari 2017, het pensioenadministratiesysteem in productie te laten gaan. Op dat moment was 95% van de brongegevens verwerkt in het pensioenadministratiepakket.

Werkgeversportaal en facturatie

Het fonds heeft er bewust voor gekozen om te werken met een werkgeversportaal en niet meer via een pensioenaangifte. Werkgevers kunnen iedere maand (eventuele) wijzigingen via het werkgeversportaal in het personeelsbestand doorgeven. Hierdoor ontvangen werkgevers een 'up to date' factuur. Elementair daarbij was de controle of de juiste deelnemer(s) aan de juiste werkgever is gekoppeld.

De werkgevers zijn eind januari 2017 per brief geïnformeerd dat het werkgeversportaal (met gebruikersnaam en wachtwoord) vanaf begin februari geopend was voor de (eerste) gegevensaanlevering. De eerste facturen zijn eind februari verstuurd. Wel is uitdrukkelijk gecommuniceerd dat de facturen gebaseerd zijn op een voorlopig bestand.

Deltaconversie

Begin april 2017 is gestart met een zogenaamde deltaconversie. Bij deze deltaconversie zijn de door SAP verwerkte mutaties over de periode 20 december 2016 tot 27 januari 2017 met een stand per 31 december 2016, ingelezen in het pensioenadministratiepakket. Voorbeelden van mutaties zijn de in- en uit dienst meldingen tot 31 december 2016, salariswijzigingen, wijzigingen in deeltijdpercentages en gewijzigde pensioenaanspraken. Daarnaast zijn bij de deltaconversie ook de gewezen deelnemers toegevoegd (ongeveer 1.400 personen) waarvan geen bsn beschikbaar was bij SAP. In totaal zijn ruim 26.500 mutaties verwerkt door de deltaconversie. De deltaconversie is begin november intern afgerond.

Controle door accountant

De accountant van het fonds heeft de conversie gecontroleerd door een vergelijking van het jaarwerkbestand 2016 en de gegevens vanuit het pensioenadministratiesysteem per 31 december 2016. Op 8 december 2017 heeft de accountant een akkoord gegeven voor het verwerken van de conversie, alle benodigde brongegevens zijn ingevoerd in het administratiesysteem. Een belangrijke mijlpaal in dit traject. Na de deltaconversie zijn door het bestuursbureau nog een aantal werkzaamheden verricht die nog niet door SAP waren uitgevoerd.

Herstelwerkzaamheden

In de beëindigingsovereenkomst met SAP zijn afspraken gemaakt over de toerekenbare tekortkomingen van SAP van het tot 31 december 2016 uitvoeren van de pensioenadministratie van Bpf HiBiN. Afsproken is dat SAP (indien herstel feitelijk mogelijk is) de benodigde herstelwerkzaamheden vóór 1 januari 2017 uitvoerde. Indien herstel van de tekortkomingen feitelijk mogelijk is gebleken, maar niet voor 1 januari 2017 gerealiseerd is, nam Bpf HiBiN de uitvoering van de herstelwerkzaamheden voor de betreffende tekortkoming over. De door Bpf HiBiN in redelijkheid gemaakte kosten voor het uitvoeren van de herstelwerkzaamheden wordt door SAP aan Bpf HiBiN vergoed.

Ondanks de inspanningen van SAP, zijn niet alle gedefinieerde werkzaamheden tijdig, volledig en/of juist zijn uitgevoerd door SAP. Daarnaast is gedurende het traject van de overdracht gebleken dat verschillende door SAP aangeleverde (bron)datagegevens niet correct waren.

Met SAP is uiteindelijk een vergoeding overeengekomen voor de te verhalen kosten en schade voor Bpf HiBiN van € 75.000. Ook het nog openstaande bedrag van € 11.196 exclusief btw voor het jaar 2016 hoefde niet te worden betaald aan SAP.

5.2.2. Administratieve organisatie en interne controle

Voor het voeren van de pensioenadministratie dient sprake te zijn van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Naast de pensioenadministratie zelf, heeft het bestuursbureau ook de daarbij behorende administratieve organisatie en interne controle ingericht.

Beleid en procedures

Zo is er beleid en zijn procedures respectievelijk richtlijnen vastgesteld en vastgelegd over de autorisaties van de diverse systemen. Dit in het kader van de (informatie)-beveiliging van de persoonsgegevens van de deelnemers bij het fonds. Hierbij is rekening gehouden met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) welke per 25 mei 2018 ingaat.

Handboek administratieve organisatie en interne controle

Op basis van een risicoanalyse is een handboek administratieve organisatie en interne controle opgesteld. Dit handboek heeft tot doel een overzicht te geven van de diverse bedrijfsprocessen, de onderlinge samenhang, de aanwezige bedrijfsinformatie en de toepassing van principes die het fonds hanteert voor een beheerste en integere bedrijfsvoering, waaronder het aanbrengen van functiescheidingen en bevoegdhedenregeling en het toepassen van het 'vier-ogen-principe'. De periodieke toetsing van de effectiviteit van de verschillende beheersmaatregelen en de actualiteit is een onderdeel van de werkzaamheden van de bestuurscommissie ARGC.

Service Level Agreement

Het bestuur heeft een interne Service Level Agreement (SLA) met het bestuursbureau, met de daarbij behorende kwartaalrapportages. In de SLA zijn relevante bepalingen en interne afspraken (leverings- of verwerkingstermijnen) opgenomen die als basis dienen voor een adequate dienstverlening. De SLA geeft het bestuur inzicht in de dienstverlening van het bestuursbureau en is daardoor in staat om inhoudelijk en gestructureerd te sturen op zowel de kwaliteit van de dienstverlening als het kostenniveau in relatie tot de inhoud van deze dienstverlening.

5.2.3. Evaluatie door het bestuur

Het bestuur kan inmiddels terug kijken op een periode van ruim een jaar waarin het bestuursbureau van Bpf HiBiN de pensioenadministratie en financiële administratie heeft uitgevoerd. Met name de transitie van de overdracht van de gegevens per 31 december 2016 heeft veel werk opgeleverd. Bij een dergelijke overgang is het niet mogelijk om geen aandacht te geven aan de reguliere werkzaamheden, want de pensioenuitkeringen aan pensioengerechtigden en het incasseren van pensioenpremies moeten uiteraard gewoon doorgaan.

Medewerkers zijn in dienst getreden, nieuwe administratiesystemen werden geïmplementeerd en getest, conversiebestanden werden ingevoerd. Simpel in bewoordingen, complex in proces.

Het bestuur heeft nu een aantal keren de Service Level Agreement (SLA) rapportages ontvangen van het bestuursbureau. De bevindingen laten een duidelijk contrast met het verleden zien, namelijk amper klachten, aanzienlijk minder vragen en (dus) minder telefoongesprekken en e-mailverkeer met deelnemers en werkgevers. Ook is het betaalgedrag van de aangesloten werkgevers sterk verbeterd door de gewijzigde methode van factureren.

Daarnaast zijn de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (actieve deelnemers en pensioengerechtigden) fors gedaald. Van € 267 in het jaar 2016 naar een bedrag van € 181 in het jaar 2017. Dat betekent dat de uitvoeringskosten met ruim één miljoen euro zijn gedaald. Door het afronden van het Traject Handhaving Verplichtstelling (zie paragraaf 5.2.6) is de verwachting dat de kosten per deelnemer nog verder gaan dalen.

Het bestuur is dan ook tevreden met het uiteindelijke resultaat behaald door de inspanningen van het bestuursbureau. Een knappe prestatie van een betrekkelijk nieuw team. De verwachting van het bestuur dat door de zelfadministratie dit niet alleen tot een hogere kwaliteit van de pensioenadministratie en dienstverlening, maar ook lagere kosten zou leiden, is dan ook uitgekomen. Daarnaast zijn de kosten voor het inrichten van de pensioenadministratie en het conversietraject binnen het gestelde budget gebleven.

5.2.4. Actualisatie herstelplan 2017

Aangezien het fonds op 31 december 2016 een beleidsdekkingsgraad van 97,5% had, is voor 1 april 2017 de actualisatie van het herstelplan ingediend bij DNB. Op basis van deze actualisatie heeft het fonds geen aanvullende maatregelen hoeven te nemen en is het fonds naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn uit herstel. Meer informatie over dit onderwerp kunt u vinden in hoofdstuk 5.4.

5.2.5. Jaarlijkse haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets is een stochastische toets die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De economische scenario's zijn voorgeschreven. De haalbaarheidstoets heeft de continuïteitsanalyse en de consistentietoets vervangen. In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het fonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een veelvoud aan door de toezichthouder voorgeschreven economische scenario's (stochastische analyse).

De haalbaarheidstoets heeft als doel inzicht te geven in de:

- gevolgen van de financiële opzet van het fonds;
- verwachtingen en risico's, met name ten aanzien van koopkrachtbehoud;
- consistentie en evenwichtigheid van het beleid;
- haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid;
- herstelkracht van het fonds.

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Als gevolg van het per 1 januari 2015 gewijzigde FTK, heeft het fonds in overleg met sociale partners, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan de kwalitatieve risicohouding van het pensioenfonds vastgesteld.

In 2015 is de aanvangshaalbaarheidstoets (of wel de eerste haalbaarheidstoets) uitgevoerd en zijn grenzen vastgesteld waaraan in ieder geval moet worden voldaan. Het fonds dient jaarlijks vóór 1 juli een haalbaarheidstoets te laten uitvoeren en de resultaten ervan te evalueren. Met de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt beoordeeld in hoeverre het verwachte pensioenresultaat nog steeds aansluit bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. Jaarlijks wordt vanuit de feitelijk financiële positie van het fonds getoetst of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het fonds gekozen ondergrens en of het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau.

Het bestuur heeft vóór 1 juli 2017 de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd en besproken. De jaarlijkse haalbaarheidstoets heeft aangetoond dat het pensioenresultaat ten opzichte van 2016 ongeveer gelijk is gebleven (82,4% versus 82,2%). De scores blijven wel binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen.

	Ondergrens	Uitkomst	Score
Mediaan pensioenresultaat vanuit feitelijke situatie	80%	82,4%	V
Maximale relatieve afwijking ten opzichte van mediaan in geval van slecht weer scenario	35%	31,3%	V

5.2.6. Verplichtstelling

Op aanvraag van sociale partners kan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds verplichtstellen. Bpf HiBiN is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds en heeft zodoende de wettelijke taak de verplichtgestelde pensioenregeling voor de groothandel in bouwmaterialen uit te voeren. In het verplichtstellingsbesluit wordt de sector of branche gedefinieerd waarvoor de verplichte pensioenregeling geldt en daarmee de reikwijdte van de werkingssfeer. De tekst van de verplichtstelling is opgesteld door de sociale partners. Het doel van het verplichtstellen van een pensioenregeling is het creëren van solidariteit en schaalvoordeel ten behoeve van een goed en betaalbaar pensioen voor alle werknemers binnen de sector/branche.

Het systeem van de verplichtstelling werkt alleen indien ondernemingen, waarvan de bedrijfsactiviteiten onder de reikwijdte van de verplichtstelling vallen, zich bij Bpf HiBiN melden zodat zij kunnen worden aangesloten. Ondernemers hebben dan ook de plicht te onderzoeken of zij zich bij Bpf HiBiN moeten aansluiten. Indien dit

onduidelijk is, behoort de ondernemer eveneens Bpf HiBiN te benaderen, zodat het fonds hierover duidelijkheid kan scheppen. Aan de andere kant heeft Bpf HiBiN, in het belang van alle deelnemers, een inspanningsplicht om ten onrechte niet aangesloten werkgevers op te sporen. Dergelijke werkgevers worden alsnog aangesloten en dienen met terugwerkende kracht premie te betalen. Bpf HiBiN dient deze premies te innen en desnoods de invordering daarvan met een bij wet bepaald dwangbevel af te dwingen. Op deze wijze waarborgt Bpf HiBiN de solidariteit en het schaalvoordeel van een goed en betaalbaar pensioen en wordt voorkomen dat werknemers in de toekomst pensioen kunnen claimen waarvoor geen premie is afgedragen.

Traject Handhaving Verplichtstelling

In dit kader is Bpf HiBiN eind 2014 een driejarig traject gestart om na te gaan of er ten onrechte niet aangesloten werkgevers zijn, het Traject Handhaving Verplichtstelling (hierna: 'het Traject'). Op basis van de data uit het handelsregister (SBI-codes) en het UWV (sectorcodes) is een lijst samengesteld van ondernemingen in de groothandel in bouwmaterialen en aanverwante artikelen. Deze lijst is naast alle reeds bij Bpf HiBiN aangesloten werkgevers gehouden. De werkgevers die niet zijn aangesloten, zijn tijdens het Traject aangeschreven. Gedurende dit proces wordt pas duidelijk of een werkgever onder de reikwijdte valt of niet. Indien een werkgever verplicht is aan te sluiten wordt hij evenwel in de gelegenheid gesteld een vrijstellingsverzoek in te dienen op grond van het Vrijstellings- en Boetebesluit wet Bpf 2000. Alle daaruit voortvloeiende procedures worden door Bpf HiBiN binnen het Traject opgepakt en afgehandeld.

Eind 2016 zijn 751 werkgevers aangeschreven die zowel de sbi-code bouwmaterialen in het handelsregister hebben en ook als zodanig bij de belastingdienst qua sectorcode staan geregistreerd. Van de 751 werkgevers zijn er tot nu toe 153 aangesloten en 522 vallen niet onder de verplichtstelling. De overige 76 werkgevers hebben of bezwaar aangetekend (9), een vrijstellingsverzoek over het verleden ingediend (3) of zijn in proces van aanlevering van aanvullende benodigde gegevens. Meer over dit onderwerp kunt u lezen in hoofdstuk 7.6.

5.2.7. Pensioenuitvoering

Het bestuur heeft in het verslagjaar, naast de punten genoemd bij onderdeel 5.2.3, aandacht besteed aan de processen, evaluatie van beleid en het verbeteren van de informatie- en communicatiestromen.

5.2.8. Vacature in het bestuur ingevuld

De heer G.P.T. van Heiningen trad met ingang van 1 oktober 2016 terug uit het bestuur. Hierdoor is een vacature aan werkgeverszijde ontstaan. Deze vacature is medio november van het jaar ingevuld door de heer G.F. Vermeulen. De heer Vermeulen is een ervaren pensioenfondsbestuurder en gespecialiseerd op het gebied van vermogensbeheer en administratieve organisatie. De heer Vermeulen is lid van de commissie BVC.

5.2.9. Organisatie vermogensbeheer

De kennis en deskundigheid op het gebied van het vermogensbeheer binnen het bestuur en de ondersteuning op dit gebied door het bestuursbureau is de afgelopen jaren toegenomen. In het jaar 2014 is een traject ingezet om de organisatie rondom het vermogensbeheer en de invulling van de beleggingsportefeuille eenvoudiger, efficiënter en goedkoper in te richten.

Afgelopen verslagjaar zijn de laatste stappen hierin gezet. Zo zijn de vastrentende portefeuille en de rentederivaten die dienen ter afdekking van het renterisico van de verplichtingen overgegaan naar BlackRock. BlueBay, de manager voor Europese high yield obligaties is vervangen door Wells Fargo dat Amerikaanse high yield obligaties beheert. De direct vastgoedportefeuille is uitgebreid door een overname van participaties in de reeds aanwezige Nederlandse woningen en winkel beleggingsfondsen van een tweetal andere pensioenfondsen.

Wetgeving

De veranderende wetgeving vereiste ook in 2017 veel aandacht. Met name de ontwikkelingen in wet- en regelgeving op het gebied van de European Market Infrastructure Regulation (EMIR) en Central Clearing, het van kracht worden van MiFID II en de Algemene Verordening Gegevensverwerking hebben tot extra aandacht geleid.

EMIR is op initiatief van de Europese Commissie geïmplementeerd om de handel in Over The Counter (OTC) derivaten transparanter en veiliger te maken. Door EMIR dienen af te sluiten renteswaps (-derivaten) verplicht te worden afgewikkeld door een centrale tegenpartij (in het Engels: central counterparty (CCP)). De eisen van de CCP zijn strenger voor onderpand. Alhoewel er voor pensioenfondsen nog uitstel geldt tot in 2018, geldt dit voor de tegenpartijen waarmee deze transacties worden afgesloten niet. De markt ontwikkelt zich snel en pensioenfondsen dienen zich hier dan ook toch op voor te bereiden.

Het bestuur heeft een zeer grondig en uitgebreid traject gevolgd voor het inzichtelijk maken van de impact, de risico's en de kosten. Het bestuur heeft aan het eind van het jaar 2016 besloten op zoek te gaan naar een vermogensbeheerder die aan de wensen en eisen van ons fonds kan voldoen. Er is een selectietraject gestart en de uiteindelijke besluitvorming heeft in februari 2017 plaatsgevonden. De transitie en implementatie hiervan naar BlackRock heeft in het derde kwartaal van 2017 plaatsgevonden. Het fonds is daarmee geheel voorbereid op EMIR.

5.2.10. Kostendekkende premie

Wijziging risicopremies 2016

Per 1 januari 2016 zijn de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's voor de basispensioenregeling herverzekerd bij ZwitserLeven.

Vooroverleg met verantwoordingsorgaan en raad van toezicht

Om er voor te zorgen dat het verantwoordingsorgaan voor de beoordeling van de kostendekkendheid en premieadvies 2018 goed voorbereid was, heeft in de maand oktober een gezamenlijk overleg met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan plaatsgevonden. Door de actuaris van het fonds is de systematiek toegelicht. Het verantwoordingsorgaan heeft vervolgens voor het jaar 2018 een positief premieadvies afgegeven.

5.2.11. Evenwichtige belangenafweging

Evenwichtige belangenafweging is een bijzonder aspect bij het besturen van pensioenfondsen. Pensioenfondsen krijgen opdracht van sociale partners om pensioenregelingen uit te voeren voor grote groepen belanghebbenden. In de loop van de tijd veranderen omstandigheden en uitgangspunten die gelden voor de pensioenregelingen, zoals (fiscale) wet- en regelgeving, kredietcrisis, kenmerken van de arbeidsmarkt en ontwikkeling van levensverwachtingen. Ook zitten in de pensioenregelingen elementen die om deze weging vragen, bijvoorbeeld het toepassen van doorsneepremie bij de financiering van pensioenregelingen en een gemeenschappelijk beleggingsbeleid voor mensen uit alle leeftijdsgroepen.

Het bestuur van Bpf HiBiN houdt, indien van toepassing, in de besluitvorming rekening met evenwichtige belangenafweging. Concreet voorbeeld voor het jaar 2017 is de kostendekkendheid van de premie.

Kostendekkende premie

Het bestuur van het fonds is wettelijk verplicht om minimaal een (gedempte) kostendekkende premie te rekenen voor de inkoop van pensioenaanspraken. Het uitgangspunt daarbij is evenwichtige belangenafweging. Als het fonds te weinig pensioenpremie vraagt voor de inkoop van pensioenaanspraken, dan gaat dat ten koste van de belangen van pensioengerechtigden en bestaande aanspraken van deelnemers. Als het fonds te veel pensioenpremie vraagt voor de inkoop van pensioenaanspraken, dan gaat dat ten koste van de werknemers en werkgevers die premie inleggen.

Om sterke fluctuaties als gevolg van rentebewegingen te voorkomen is het toegestaan om de premie te dempen en daarbij uit te gaan van een vaste rekenrente, de zogenoemde gedempte disconteringsvoet. Bpf HiBiN heeft besloten om gebruik te blijven maken van een gedempte kostendekkende premie. Tot 1 januari 2020 bedraagt de rekenrente 2,5% per jaar, tenzij er tussentijds een (ingrijpende) wijziging van het strategische beleggingsbeleid plaatsvindt.

De premiedekkingsgraad van 77% ligt onder de 100% en is lager dan de beleidsdekkingsgraad, waardoor de premie niet bijdraagt aan het herstel van het fonds. Dit betekent dat de aangroei van de pensioenverplichtingen door pensioenopbouw naast de premie-inkomsten ook gefinancierd moet worden uit toekomstige onzekere beleggingsopbrengsten. Wel is de verwachting dat de premiedekkingsgraad in het jaar 2018 door de gestegen rentetermijnstructuur hoger is dan in 2017. Premiedemping in de tijd brengt met zich mee dat (verwachte) overschotten en tekorten gecompenseerd waarbij het bestuur een tijdelijk tekort accepteert. Om de evenwichtigheid van het premiebeleid in een breder perspectief te beoordelen, zal door het bestuur in 2018 een nieuwe ALM-studie uitgevoerd worden.

Door het bestuur is de financierbaarheid van de pensioenregeling vanwege de premiedekkingsgraad in het jaar 2017 een aantal keer voorgelegd aan sociale partners. Het fonds kan echter alleen adviseren, de sociale partners gaan over de inhoud van de pensioenregeling. Wat dat betreft is ook reeds met sociale partners besproken om het huidige partnerpensioen voor de pensioendatum op risicobasis om te zetten naar opbouwbasis. Dit om de

regeling begrijpelijker te maken. Aan de hand van de ALM-studie, zal het fonds ook onderzoeken of aanvullende voorwaarden kunnen worden gesteld aan de hoogte van de premie, bijvoorbeeld door het eventueel bepalen van een minimum voor de premiedekkingsgraad.

5.2.12. Toekomstbestendigheid fonds

De toezichthouder DNB wil dat pensioenfondsen operationeel, organisatorisch en bestuurlijk wendbaar en weerbaar zijn ten aanzien van mogelijke veranderingen in hun omgeving.

Het bestuur van het fonds deelt dit standpunt. De werkgroep Toekomstvisie heeft de toekomstmogelijkheden van Bpf HiBiN onderzocht en deze per brief gecommuniceerd richting DNB.

Bpf HiBiN is net als andere bedrijfstakpensioenfondsen in hoge mate afhankelijk van de sociale partners in de sector die het fonds bedient. Waar lange tijd sprake is geweest van een voorgenomen fusie van Koninklijke HiBiN en Koninklijke Vereniging Van Nederlandse Houtondernemingen, hebben deze werkgeversorganisaties eind juni 2017 in een gezamenlijke verklaring laten weten dat zij niet zullen fuseren. Tijdens het, nu dus niet meer bestaande, voornemen tot een fusie werd door deze werkgeversorganisaties ook bekeken of beide bedrijfstakpensioenfondsen in elkaar geschoven konden worden. Daardoor was het Bpf Houthandel lange tijd een mogelijke fusiepartner voor Bpf HiBiN. Dit is nu dus anders komen te liggen.

Het bestuur van Bpf HiBiN onderkent de tendens van fusies die leidt tot een steeds kleiner aantal pensioenfondsen, maar ziet voorsnog geen noodzaak voor Bpf HiBiN om te fuseren. Bpf HiBiN kan zeer goed zelfstandig voortbestaan omdat het in control is ten aanzien van de kerntaken van het fonds (de pensioenadministratie en het vermogensbeheer) en deze kerntaken tegen voor kleine en middelgrote pensioenfondsen toonaangevend lage kosten kan uitvoeren.

Ter verdere vergroting van de kostenefficiëntie en in reactie op de branchevervaging sluit Bpf HiBiN een fusie of aansluiting van of bij een ander fonds derhalve niet uit. Bepalend zal zijn het belang van de deelnemer. Het bestuur van Bpf HiBiN wil hierbij zelf in 'the lead' zijn/blijven en overweegt in dit kader om een methodiek te ontwikkelen om per situatie of periodiek zo objectief mogelijk te kunnen beoordelen of een consolidatie waarbij Bpf HiBiN partij is in het belang van zijn deelnemers is. Aspecten van deze methodiek dienen onder andere te zijn de 'terugverdiendtijd' van een collectieve waardeoverdracht en de dekkingsgraden van betrokken partijen.

5.3 ONTWIKKELING FINANCIËLE POSITIE

5.3.1. Financiële doelstelling

De voornaamste financiële doelstellingen van het zijn het:

- waarborgen van de opbouw van de pensioenaanspraken overeenkomstig de in het reglement vastgelegde bepalingen;
- waarborgen van voldoende middelen voor het kunnen doen van de reglementair te verstrekken pensioenuitkeringen;
- minimaliseren van de kansen op een dekkings- en reservetekort, alsmede van de mate van dekkings- en reservetekort;
- onder de hiervoor genoemde doelstellingen / voorwaarden, maximaliseren van het beleggingsrendement om de voorwaardelijke toeslagen te kunnen realiseren.

5.3.2. Het Financieel Toetsingskader

Voor de berekening van de actuele dekkingsgraad wordt gebruik gemaakt van de rentetermijnstructuur zoals deze van toepassing is vanaf 1 januari 2015 onder het (nieuwe) Financieel Toetsingskader (FTK). De rentetermijnstructuur is gebaseerd op de UFR (forward rate), zonder de drie maands middeling.

Onder het FTK wordt het (strategisch) vereist eigen vermogen (VEV) zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgelegde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het fonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan de technische voorzieningen voor de onvoorwaardelijke toezeggingen.

Door de zogenaamde solvabiliteitstoets wordt de vereiste dekkingsgraad berekend. Voor de berekening van de solvabiliteitstoets hanteert het fonds het standaardmodel van DNB. Voor de bepaling van de uitkomst van de solvabiliteitstoets bij de financiële positie op de balansdatum (31 december 2017) is onder andere van belang hoe

de beleggingen voor risico van het fonds feitelijk zijn verdeeld over de verschillende beleggingscategorieën. De strategisch vereiste dekkingsgraad bedraagt 117,0% ultimo 2017.

5.3.3. Ontwikkeling dekkingsgraad

Voor pensioenfondsen is de hoogte van de dekkingsgraad een maatstaf voor de financiële positie van het fonds. De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de bezittingen (het vermogen) en de verplichtingen (de huidige en toekomstige pensioenbetalingen) van een pensioenfonds, uitgedrukt in een percentage. De dekkingsgraad kan op verschillende manieren worden vastgesteld. In 2017 gelden de volgende dekkingsgraden:

Beleidsdekkingsgraad

Pensioenfondsen zijn per 1 januari 2015 verplicht een beleidsdekkingsgraad te gebruiken. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad is voor de besluitvorming door het bestuur over toeslagen (indexatie) en kortingen (verlagen pensioenen) en de rapportage van belang. De beleidsdekkingsgraad is stabiel en lager dan de niet-gemiddelde dekkingsgraad. Er wordt daardoor minder op dagkoersen gestuurd.

Actuele dekkingsgraad voor DNB (de UFR dekkingsgraad)

In de jaarverslaggeving en de verslaggeving naar de toezichthouder DNB wordt door het fonds tevens de actuele (UFR) dekkingsgraad gehanteerd. Deze actuele dekkingsgraad is gebaseerd op de rentetermijnstructuur ('RTS') zoals die door DNB is vastgesteld en gepubliceerd. De actuele dekkingsgraad wordt maandelijks samen met de beleidsdekkingsgraad aan DNB gerapporteerd.

Dekkingsgraad op marktwaarde

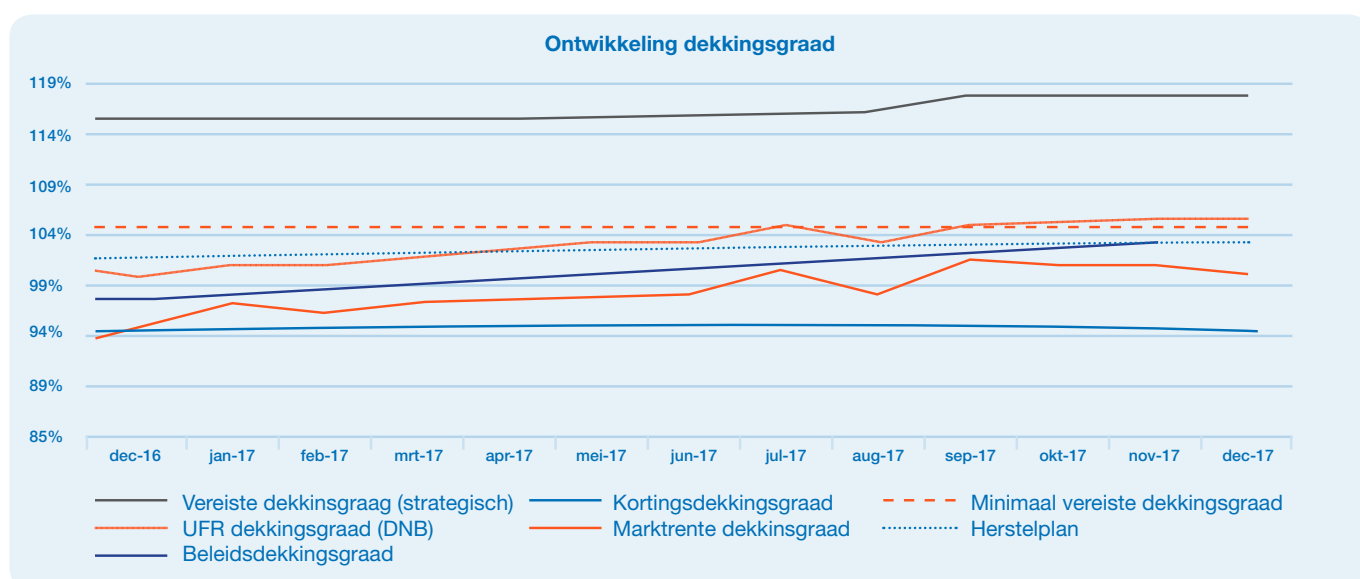
De beleidsdekkingsgraad en de actuele dekkingsgraad voor DNB worden berekend op basis van de voorgeschreven RTS, inclusief de UFR, van DNB. De daadwerkelijke marktrenten - ofwel de zuivere RTS - wijken hiervan af voor looptijden vanaf 20 jaar. Het bestuur voert haar financiële beleid op basis van de zuivere RTS. De dekkingsgraad op marktwaarde voor het beleggingsbeleid en risicobeleid wordt bepaald op basis van de zuivere RTS. Het gebruik van de dekkingsgraad op marktwaarde geeft een actueler beeld van de financiële positie van het fonds.

Reële dekkingsgraad

Bij de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als een pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledig toeslag kan verlenen (indexeren) met de prijsinflatie conform een toekomstbestendig toeslagenbeleid. Een toekomstbestendig toeslagenbeleid houdt in:

1. er mag toeslag worden verleend vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%;
2. toeslagverlening is alleen toegestaan als er voldoende vermogen is om deze toeslag ook in de toekomst te kunnen verlenen.

Onderstaande grafiek laat het verloop zien van de diverse dekkingsgraden in 2017.

Actuele dekkingsgraad per 31 december 2017

De actuele dekkingsgraad (UFR) is in 2017 gestegen van 99,8% naar 104,9%. Aan de stijging van de actuele dekkingsgraad liggen verschillende oorzaken ten grondslag:

- De (beperkte) stijging van de rentetermijnstructuur (marktrente) heeft geleid tot een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met € 13.254.000.
- Bpf HiBiN ontvangt een doorsneepremie van 22,2% van de pensioengrondslagsom. De onderliggende rekenrente is gebaseerd op een lange termijn verwachting ten aanzien van het reële fondsrendement en vastgesteld op 2,5% per jaar. De actuarieel benodigde premie die voor de pensioenopbouw aan de voorziening wordt toegevoegd, is gebaseerd op de marktrente. Die lag per 1 januari 2017 dooreen genomen aanmerkelijk lager dan de voor de premie gehanteerde rekenrente van 2,5% op jaarbasis. Daardoor is er een verlies op premie geleden van € 10.309.000.

Beleidsdekkingsgraad per 31 december 2017

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de UFR-dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden en is in 2017 gestegen van 97,5% naar 103,4%.

Dekkingsgraad op marktwaarde per 31 december 2017

De dekkingsgraad op marktwaarde (zonder UFR) is gestegen van 94,0% naar 100,0%. De (licht) gestegen marktrente, en het verlies op de premie zijn de voornaamste oorzaken.

Reële dekkingsgraad per 31 december 2017

De reële dekkingsgraad is in 2017 gestegen van 79,0% naar 83,0%.

5.4 HERSTELPLAN

Dekkings- en/of reservetekort

Als een pensioenfonds te weinig eigen vermogen heeft, dan is er sprake van een dekkingstekort of reservetekort. Risico's kunnen onvoldoende opgevangen worden en er kan geen toeslag worden verleend (pensioenen laten meegroeien met de inflatie).

Het FTK is erop gericht dat risico's van pensioenfondsen adequaat worden beheerd en beheerst. Een pensioenfonds moet op elk moment genoeg bezittingen hebben om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Daarnaast moet er een extra buffer aan eigen vermogen (het vereist eigen vermogen) aanwezig zijn om eventuele negatieve ontwikkelingen op de financiële markten op te kunnen vangen. De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,3%. De aan te houden extra buffer op basis van de strategische portefeuille, het strategisch vereist eigen vermogen, hangt af van het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille. Dit komt overeen met een beleidsdekkingsgraad voor Bpf HiBiN eind 2017 van 117,0%.

Actualisatie herstelplan

Met de aanpassing van het FTK op 1 januari 2015 is het fonds per deze datum in een reservetekort is gekomen. Om deze reden is voor 1 juli 2015 een herstelplan ingediend bij DNB.

Herstelplan 2015

In het herstelplan, toont Bpf HiBiN aan op welke wijze binnen de daarvoor gekozen termijn te herstellen tot tenminste het vereist eigen vermogen. De hersteltermijn bedraagt maximaal 10 jaar. In 2015 geldt uit hoofde van een overgangsregeling een maximum van 12 jaar. Bpf HiBiN heeft voor het wettelijke maximum gekozen aangezien de leeftijdsopbouw in lijn ligt met het gemiddelde bij pensioenfondsen. Daarnaast geldt dat een eventueel benodigde korting niet in één keer hoeft te worden genomen maar mag worden gespreid over de duur van de hersteltermijn.

Op basis van de gehanteerde veronderstellingen komt het fonds naar verwachting tijdig uit het reservetekort. Het bestuur zag geen directe aanleiding om het beleid aan te passen. De belangrijkste maatregel uit het herstelplan is het strikt toepassen van het toeslagenbeleid.

Bij het opstellen van het herstelplan heeft het bestuur zich laten ondersteunen door een externe adviseur en is het voorgenomen beleggingsbeleid afgestemd met de balansmanagement- en vermogensbeheercommissie. DNB heeft op 21 augustus 2015 schriftelijk laten weten dat zij instemt met het herstelplan van het fonds.

Actualisatie herstelplan 2017

Tot het moment dat het fonds het vereist eigen vermogen heeft bereikt, dient jaarlijks voor 1 april een actualisatie op het herstelplan te worden ingediend bij DNB. In dat geactualiseerde herstelplan werkt het fonds in beginsel met dezelfde hersteltermijn die gekozen is bij het voorgaande herstelplan.

Binnen de gestelde termijn van 1 april 2017 is de actualisatie van het herstelplan 2017 ingediend bij DNB. Op basis van het herstelplan is het fonds binnen de gekozen hersteltermijn uit het reservetekort en hoeft het bestuur geen aanvullende maatregelen te nemen.

5.5 PROGNOSETAFEL EN ERVARINGSSTERFTE

Het fonds heeft voor het jaar 2017 de prognosetafel en ervaringssterfte niet aan hoeven te passen. Het fonds hanteert de AG-Prognosetafel 2016 en het Aon Hewitt Longevity Model voor de correctie op de prognosetafel (ervaringssterfte).

5.6 OVERIGE ONTWIKKELINGEN WET- EN REGELGEVING EN OVERHEIDSBELEID

Diverse toezichtmaatregelen en toezichtkosten

Bij het toezicht door DNB stonden in het jaar 2017 specifiek voor pensioenfondsen de volgende thema's centraal:

1. duidelijke verwachtingen bij deelnemers over mogelijke kortingen en het uitblijven van indexaties;
2. verandervermogen, beheersing strategische risico's en effectiviteit van bestuursmodellen;
3. houdbare bedrijfsmodellen en beheersbare en beheerste consolidatie; en
4. robuuste pensioenadministraties.

De wijze van bekostiging van het financieel toezicht is in 2017 niet gewijzigd. Dit wordt geregeld in artikel 13 van de Wet bekostiging financieel toezicht. Wel wordt een wijziging verwacht in het jaar 2018.

Naleving wet- en regelgeving

De ontwikkelingen in wet- en regelgeving worden door het bestuur nauwgezet gevolgd. Voor het fonds relevante wijzigingen worden geanalyseerd door het bestuursbureau en de opvolging wordt besproken in de commissie- en bestuursvergaderingen. In het bestuursverslag in deze jaarrekening worden de belangrijkste ontwikkelingen toegelicht. Aan het fonds zijn in het afgelopen jaar geen dwangsommen en/of boetes opgelegd.

GOED PENSIOENFONDSBESTUUR (PENSION FUND GOVERNANCE)

6.1 INLEIDING

De regels voor governance en medezeggenschap hebben in eerdere jaren geleid tot aanpassingen in de organisatie van Bpf HiBiN. In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de wijze waarop Bpf HiBiN goed pensioenfondsbestuur vorm geeft. Naast de Code Pensioenfondsen worden ook onderwerpen als bestuurlijke effectiviteit, deskundigheid en het beloningsbeleid besproken.

6.2 BESTUURLIJKE EFFECTIVITEIT, GESCHIKTHEID EN DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING

Bestuurlijke zelfevaluatie

Bij zelfevaluatie gaat het om het functioneren van het bestuur als geheel, van de individuele bestuursleden afzonderlijk en het functioneren van de commissies. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur in stand te houden en zo mogelijk te verbeteren. Het bestuur toetst periodiek haar geschiktheid, al dan niet met behulp van een externe partij.

Na de recente aanpassingen van het bestuursmodel en de wisselingen in het bestuur heeft in 2017 een collectieve zelfevaluatie plaatsgevonden, voorafgegaan door individuele zelfevaluaties in de vorm van vragenlijsten en interviews. Deze zelfevaluatie is gedaan onder begeleiding van een externe partij.

De externe partij kwam tot de conclusie dat sprake is van een inhoudelijk sterk bestuur, dat open is in de discussie en bereid is om te reflecteren over het eigen functioneren. In de observaties door de externe partij is geconcludeerd dat er ruimte en respect is voor verschillende meningen en invalshoeken. Ieder bestuurslid voelt zich vrij om een mening te geven, ook al is die anders. Een aandachtspunt is om op meerdere niveaus tijd en aandacht te besteden aan de verwachtingen die men van elkaar heeft. Het gaat met name om de verwachtingen binnen de commissies en tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Als het bestuur van Bpf HiBiN hieraan expliciet aandacht besteedt, zal dat naar verwachting van de externe partij het functioneren naar een (nog) hoger plan brengen.

Geschiktheidsplan

Bpf HiBiN beschikt over een geschiktheidsplan. In dit plan is vastgelegd over welke deskundigheid de individuele bestuursleden en het bestuur als geheel (moeten) beschikken en op welke wijze de deskundigheid wordt bevorderd. Uitgangspunt is dat de bestuursleden over voldoende kennis, inzicht en oordeelsvorming beschikken om hun taken te volbrengen. Ook is er aandacht voor de competenties van de individuele bestuursleden en het bestuur als geheel.

Een opleidingsplan maakt ook deel uit van het geschiktheidsplan. De bestuursleden volgen specifieke (interne) pensioenopleidingen en wonen themabijeenkomsten bij van de Pensioenfederatie, DNB, de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en andere partijen.

Om de kwaliteit van zijn functioneren te kunnen waarborgen werkt Bpf HiBiN met functieprofielen voor bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan. Deze profielen wordt verstrekt aan de voordragende, goedkeurende en benoemende organisaties en dienen als leidraad bij de voordracht en benoeming van nieuwe bestuursleden. Potentiële kandidaten kunnen zich op basis van het functieprofiel vooraf een volledig beeld vormen van de functie, de gevraagde inzet en deskundigheid, functie-eisen en verantwoordelijkheden.

6.3 COMPLIANCE

Onder compliance wordt het geheel van maatregelen verstaan dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van externe wet- en regelgeving, alsmede op interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat de reputatie en de integriteit van het fonds worden aangetast. Bpf HiBiN hecht belang aan een deugdelijk pensioenfondsbestuur en een goede naleving van interne en externe regels.

Het fonds ziet compliance als een belangrijke schakel in de missie om de belangen van deelnemers optimaal te behartigen. Het fonds heeft een gedragscode die wordt nageleefd door de leden van het bestuur, de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan en andere aan het fonds verbonden personen. Doel van deze gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen teneinde belangenconflicten tussen het fonds en betrokkenen in bijvoorbeeld privésituaties te voorkomen. Daarnaast staat in de gedragscode hoe moet worden omgegaan met vertrouwelijke informatie van het fonds. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle betrokkenen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en niet geoorloofd is. Elke betrokkene verklaart schriftelijk de gedragscode te zullen naleven.

Onderdeel van de gedragscode is een regeling melding onregelmatigheden (incidentenregeling) en een klokkenluidersregeling. Deze maken duidelijk hoe gedragingen en gebeurtenissen die aan het fonds schade kunnen toebrengen, moeten worden gemeld en hoe deze meldingen worden behandeld. Een klokkenluider zal geen schade ondervinden van het feit dat hij een onregelmatigheid meldt. Als vertrouwenspersoon is de compliance officer benoemd.

Sinds 2015 worden nevenfuncties van bestuursleden periodiek vastgelegd. In 2017 is de gedragscode van het fonds geactualiseerd. Dit betreft aanpassingen op grond van wet- en regelgeving.

De rol van de compliance officer wordt sinds medio 2016 vervuld door de heer T. Otten van KPMG. De compliance officer beoordeelt jaarlijks de correcte naleving van de gedragscode door alle betrokkenen een vragenlijst te verstrekken en te rapporteren over de naleving. Zijn rapport wordt binnen het bestuur beoordeeld. Waar nodig worden aanvullende maatregelen getroffen. De compliance officer heeft in april 2018 aan het bestuur zijn bevindingen over de naleving van de gedragscode gerapporteerd. De compliance officer geeft in het rapport over 2017 aan dat de gedragscode is nageleefd.

Daarnaast heeft de compliance officer voor de insiderregeling, de privé-transacties van de insiders van het fonds over 2017 vergeleken met de transacties in de beleggingen van het fonds. De compliance officer heeft hierover gerapporteerd in een rapport van april 2018. Op basis van dit rapport concludeert het bestuur dat de insiderregeling correct is nageleefd.

6.4 PRINCIPES VOOR BEHEERST BELONINGSBELEID

Bpf HiBiN onderschrijft de Principes voor beheerst beloningsbeleid. Het doel van deze Principes is 'perverse beloningsprikkelers' bij financiële ondernemingen en pensioenfondsen tegen te gaan. Het bestuur zal periodiek het beloningsbeleid evalueren en waar nodig bijstellen.

6.5 CODE PENSIOENFONDSEN

De Code Pensioenfondsen werkt volgens het 'pas toe of leg uit'-principe. Bpf HiBiN heeft bij de implementatie van de Wet versterking bestuur de Code Pensioenfondsen meegenomen bij haar besluitvorming en volgt de principes van de Code. Bepalend voor de werking van de Code is hoe de pensioenfondsen met de intenties van de Code omgaan, niet de mate waarin ze die naar de letter naleven. Dat betekent dat er ruimte is om af te wijken van de normen, mits dit weloverwogen gebeurt. Het volledig volgen van alle normen uit de Code is dus niet verplicht. Wel wordt ieder pensioenfonds geacht aan te kunnen geven waarom ze bepaalde afwijkende keuzes hebben gemaakt.

Het fonds past de normen van de Code vrijwel volledig toe. Voor zover het fonds afwijkt van de normen van de Code wordt dit hierna per norm toegelicht.

Scheve stemverhouding

De Code kent als belangrijk principe bij besluitvorming dat elk bestuurslid stemrecht heeft. Dit is bij Bpf HiBiN eveneens het geval. Bij afwezigheid van een bestuurslid wordt, indien mogelijk, een volmacht gegeven aan een bestuurslid van dezelfde geleiding.

Echter, indien in een vergadering niet evenveel werkgeversbestuursleden en bestuursleden namens werknemers/

pensioengerechtigden aanwezig zijn, is er behoefte aan een 'gewogen stemverhouding' om recht te blijven doen aan het uitgangspunt van paritair samengesteld bestuur. Door een paritair gewogen stemverhouding hebben de werkgeversleden en bestuursleden die de werknemers/ pensioengerechtigden vertegenwoordigen in deze situatie evenveel 'stemkracht'.

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid voor het bestuur is niet van toepassing op de directeur van het bestuursbureau. De directeur is niet medebeleidsbepalend. Met de directeur is een arbeidsovereenkomst gesloten voor onbepaalde tijd.

Diversiteitsbeleid

Het fonds voldoet niet voor alle organen aan alle criteria die volgens de Code in het kader van diversiteitsbeleid worden gehanteerd. Zie hiervoor de volgende paragraaf.

Een overzicht van alle normen van de Code is opgenomen in [bijlage 3](#) bij dit verslag.

6.6 DIVERSITEITSBELEID

De Code Pensioenfondsen stelt kwantitatieve normen aan de samenstelling van het bestuur en het verantwoordingsorgaan. In elk orgaan moeten zowel mannen als vrouwen plaats hebben en zowel personen onder als boven de 40 jaar. Het bestuur sluit met haar diversiteitsbeleid aan bij de Code Pensioenfondsen en streeft ernaar dit beleid ook (indien mogelijk) toe te passen op de samenstelling van de raad van toezicht. De doelstelling bij samenstelling van het bestuur en het verantwoordingsorgaan is dat rekening wordt gehouden met de opbouw van het deelnemersbestand van het fonds.

Uitvoerend het verslagjaar voldoet het bestuur niet aan de normen met betrekking tot de samenstelling man/vrouw of het hebben van een lid dat jonger is dan 40 jaar. Voor het invullen van de vacature bleek dit niet haalbaar. Het diversiteitsbeleid wordt door het bestuur breed gedragen. Bij de invulling van de vacature is ook een oprechte poging daartoe gedaan. De heer G.F. Vermeulen was echter voor het invullen van de vacature vanwege zijn kennis op vermogensbeheer het meest geschikt. Dit benadrukt ook direct het dilemma bij het diversiteitsbeleid. Vooralsnog gaat voor het bestuur de kwaliteit van een kandidaat bestuurslid boven diversiteit. Hierdoor kan nu nog niet aan het diversiteitsbeleid worden voldaan. De verwachting is echter dat dit in de toekomst zal veranderen, gezien de verdergaande professionele ontwikkeling van vrouwelijke bestuurders. Dat geldt ook voor samenstelling van de raad van toezicht. Het verantwoordingsorgaan van Bpf HiBiN voldoet daarentegen wel aan de gestelde normen van het diversiteitsbeleid.

6.7 WIJZIGINGEN REGLEMENTEN EN ACTUARIËLE EN BEDRIJFSTECHNISCHE NOTA

Gedurende het jaar 2017 heeft het bestuur besloten om het pensioenreglement niet te wijzigen. Het uitvoeringsreglement en de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) zijn wel gewijzigd.

Uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement regelt de afspraken tussen het fonds en de werkgevers die zijn aangesloten bij het fonds. Het uitvoeringsreglement is voor het laatst gewijzigd per 1 januari 2017.

Pensioenreglement

Het pensioenreglement voor de basis pensioenregeling is niet aangepast. Wel is het pensioenreglement voor de vrijwillige Anw-hiaatregeling gewijzigd per 1 januari 2017.

Actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn)

De abtn van het fonds is per 18 december 2017 aangepast. De wijzigingen zijn ingegeven door een algemene actualiseringslag en de wijzigingen in de organisatiestructuur door de overgang naar zelfadministratie.

De abtn wordt jaarlijks geactualiseerd. Ook de tarieven opgenomen in het pensioenreglement voor de vrijwillige Anw-hiaatregeling wijzigen in 2018.

6.8 COMMUNICATIE

De schriftelijke communicatie naar (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden en de uitingen op de website van het fonds, voldoen aan de wettelijke eisen. Hiermee wordt de informatie voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden begrijpelijker.

De overgang van de pensioenadministratie van Syntrus Achmea Pensioenbeheer naar Bpf HiBiN was een belangrijk onderwerp in de communicatie-uitingen. Eind 2016 en begin 2017 zijn alle (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers van het fonds over het wijzigen van het uitvoeren van de pensioenadministratie geïnformeerd. Deze wijziging was voor werkgevers het grootst. Werkgevers leveren de gegevens van werknemers nu via een werkgeversportaal aan, in plaats van het door de vorige pensioenuitvoerder gebruikte Pensioenaangifte. Via extra bijlagen bij de maandelijkse facturen en de Werkgeversflitsen zijn werkgevers op de hoogte gebracht van de gewijzigde functionaliteit van het portaal.

Gedurende 2017 is er op diverse manieren ook aandacht besteed aan de communicatie richting (gewezen) deelnemers, en pensioengerechtigden. Via twee Pensioenflitsen zijn de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen het fonds en de pensioenregeling. In beide Pensioenflitsen werd uitgebreid aandacht besteed aan het nabestaandenpensioen bij Bpf HiBiN. Via de nieuwsflitsen is uitgelegd wie én wanneer er recht bestaat op nabestaandenpensioen.

Actieve deelnemers ontvingen eind september het jaarlijkse Uniform Pensioenoverzicht (UPO 2017). Pensioengerechtigden ontvingen zowel een jaaropgave 2016 als het jaarlijkse pensioenoverzicht. Gewezen deelnemers ontvangen eenmaal in de vijf jaar een Uniform Pensioenoverzicht. Het UPO voor gewezen deelnemers is in december 2017 verstuurd.

Het UPO 2017 heeft een vernieuwd format. Het UPO is korter en overzichtelijker dan voorheen en is beter te lezen. Wet- en regelgeving zullen uitwijzen of het format gehandhaafd blijft.

6.9 KLACHTEN, GESCHILLEN EN INCIDENTEN

Klachten en geschillen

Vanwege de overgang naar de situatie van zelfadministratie per 1 januari 2017, is de klachten- en geschillenregeling aangepast. Deze is in juli 2017, na advies van het verantwoordingsorgaan, opnieuw vastgesteld door het bestuur. Naast het proces voor de afwikkeling van een klacht of geschil is het verschil tussen een klacht versus geschil duidelijker gedefinieerd. Een klacht is iedere vorm van ontevredenheid van klager over de uitvoering van de pensioenreglementen waarbij het kan gaan om de behandeling, bejegening of dienstverlening die door de klager als onjuist wordt ervaren. Een geschil is een verschil van mening tussen de partij die een geschil aanhangig wil maken en het bestuur over de inhoudelijke interpretatie van regelingen, zoals de pensioenregeling, uitvoeringsreglement of statuten.

Klachten

Het bestuursbureau heeft in totaal vier klachten gehad, waarvan drie nog een uitvloeisel waren door de behandeling door Syntrus Achmea Pensioenbeheer (SAP). Drie klachten waren gegrond en zijn afgehandeld. Een klacht was ongegrond.

Geschillen

In het jaar 2017 zijn er drie geschillen geweest over de onjuiste uitvoering van de pensioenregeling door SAP. Het bestuursbureau heeft de geschillen beoordeeld. Een geschil was gegrond en daarvoor zijn de pensioenaanspraken aangepast. Twee geschillen zijn afgewezen, waarvan één door de gewezen deelnemer is voorgelegd aan de Ombudsman Pensioenen.

Incidenten in de uitvoering

Gedurende het jaar 2017 heeft het fonds bij de Autoriteit Persoonsgegevens geen gevallen van een (mogelijke) datalek gemeld.

In het jaar 2017 is door het fonds één keer een rapportage buiten de gestelde termijn (januari 2017) en daarmee te laat ingediend bij DNB. Indien een pensioenfonds binnen een aaneengesloten periode van dertien maanden, twee keer te laat heeft gerapporteerd, zal DNB een bestuurlijke boete opleggen.

6.10 TOEZICHTHOUDER AFM EN DNB

AFM

De AFM is als toezichthouder belast met het bevorderen van een zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten, waaronder het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid. Het fonds is door de AFM (en DNB) geselecteerd voor de tweede uitvraag 'Financiële opzet en informatie'. Deze specifieke vragen gingen over de wijze waarop het fonds communiceert over (mogelijke) verlagingen van de pensioenen en toeslagverlening op de middellange termijn.

DNB

DNB is als toezichthouder belast met het prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële stevigheid van financiële ondernemingen. Doel is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. Het fonds legt daarom structureel alle wijzigingen in statuten, reglementen, abtn en de jaarstukken voor aan DNB. Verder informeert het fonds DNB met de voorgeschreven rapportages periodiek over de financiële situatie van het fonds.

Reguliere correspondentie

Er is reguliere correspondentie met de toezichthouder geweest in 2017. Zo heeft het fonds van DNB verschillende algemene brieven ontvangen over op dat moment actuele thema's voor pensioenfondsen. Dit zijn onder andere de sectorbrief over de toezichtthema's 2017, instructiebrieven over het indienen van het herstelplan en de haalbaarheidstoets.

Specifieke correspondentie

Specifieke brieven die het fonds heeft ontvangen zijn het akkoord op het door het fonds ingediende actualisatie herstelplan 2017. Daarnaast is ook specifieke correspondentie geweest over de toekomstvisie door het bestuur over Bpf HiBiN.

Dwangsommen en boetes

In het verslagjaar 2017 heeft DNB geen bezoek gebracht aan het fonds. Er zijn in 2017 geen dwangsommen of boetes opgelegd.

Gesprek met DNB

Naar aanleiding van de overgang naar zelfadministratie per 1 januari 2017 en de relatief korte periode die het fonds had voor de transitie, wilde DNB zicht houden op de voortgang. Om deze reden heeft de directeur van het fonds DNB periodiek op de hoogte gehouden van de voortgang van de transitie.

7.1 INLEIDING

Om de doelstelling van het fonds zoals beschreven in paragraaf 3.1 te realiseren, wordt het bestuur geconfronteerd met financiële en niet-financiële risico's. Het bestuur neemt bewust beleggingsrisico's. Financiële risico's zijn bijvoorbeeld de ontwikkelingen in de rente, de waardeontwikkeling van aandelen en vastgoed en verzekeringstechnische situaties zoals overlijden en arbeidsongeschiktheid. Ook niet-financiële risico's kunnen van invloed zijn op de doelstellingen van Bpf HiBiN. Voorbeelden hiervan zijn uitvallende pensioenadministratiesystemen van het fonds zodat pensioenuitkeringen niet (tijdig) gedaan kunnen worden of dat afgesproken processen niet juist gevolgd worden. Het bestuur kijkt integraal naar zowel financiële als niet-financiële risico's en de onderlinge samenhang hiertussen. Op deze manier worden risico's, die onder andere de doelstellingen van het fonds beïnvloeden, tijdig gesignaleerd, geanalyseerd en beheerst.

7.2 BEHEERSTE EN INTEGERE BEDRIJFSVOERING EN INTEGRAAL RISICOMANAGEMENT

Integraal risicomanagement is het proces waarmee richting wordt gegeven aan de risicobeheersing en geldt als basis voor het besluitvormingsproces van het bestuur van Bpf HiBiN. Het integraal risicomanagement van het fonds richt zich op drie aspecten:

- de doelstellingen van Bpf HiBiN;
- de activiteiten om de doelstellingen te realiseren;
- de (risico)cultuur.

7.3 RISICOHOUING

In het vanaf 1 januari 2015 geldende FTK neemt de risicohouding van het fonds een belangrijke plaats in. In september 2015 heeft het bestuur in overleg met sociale partners de risicohouding op korte en lange termijn vastgesteld.

De risicohouding voor de lange termijn komt tot uitdrukking in de gekozen ondergrenzen voor de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het strategisch vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor.

Op basis van het gekozen beleggingsbeleid is in het jaar 2015 een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten heeft het bestuur de voorgeschreven ondergrenzen ten aanzien van het verwachte pensioenresultaat en de maximale afwijking vastgesteld. Voor een toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 5.2.5.

De risicohouding op korte termijn wordt vertaald in het strategisch vereist eigen vermogen en een bandbreedte daarom heen. Het strategisch vereist eigen vermogen bedraagt 17,0% van de voorziening pensioenverplichtingen. Gezien de risicobereidheid heeft het bestuur besloten beperkte beleggingsrisico's te accepteren. De belangrijkste doelstellingen zijn immers om de dekkingsgraad zo goed mogelijk op niveau te houden en de kans op korten van de opgebouwde pensioenen zo laag mogelijk te houden. Daarbij hoort een beperking van het beleggingsrisico hetgeen zich vertaalt in geringe bandbreedtes. Er is een bandbreedte voor het vereist eigen vermogen vastgesteld van 13% respectievelijk 18%. Per kwartaal wordt het vereist eigen vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid geschat en vergeleken met genoemde grenzen.

Ten aanzien van de niet-financiële risico's streeft het bestuur naar een kwalitatief hoogwaardige uitvoering, waarmee:

- minimaal voldaan wordt aan de wet- en regelgeving;
- gekeken wordt naar de best practices in de pensioensector;
- een beeld bestaat van een betrouwbare organisatie die streeft naar continuïteit, consistentie, transparantie en werkt in het belang van haar stakeholders;
- tevredenheid en vertrouwen van (gewezen) deelnemers geldt met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening.

Het fonds stelt hoge eisen aan de uitvoering van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer.

7.4 RISICORAAMWERK

Het bestuur hanteert een raamwerk, bestaande uit de volgende componenten:

- De risicostrategie: welke risicostrategie hanteert het fonds om haar doelstellingen te bereiken en wat is de risicobereidheid? Missie en visie van het fonds zijn gedefinieerd.
- Governance rondom risicomangement: hoe is risicomangement binnen het fonds georganiseerd en hoe neemt het bestuur haar verantwoordelijkheid?
- Risicobeleid: zijn alle gedefinieerde risico's uitgeschreven in beleid en zijn tolerantiegrenzen gedefinieerd?
- Risicomangement processen: is er een proces om jaarlijks te evalueren en bij te sturen?
- Informatie: hoe wordt het risicobeleid gemonitord en geëvalueerd?

Binnen dit risicoraamwerk heeft het bestuur bepaald in welke ontwikkelingsfase zij zich bevindt en wat het ambitieniveau is. Het bestuur wenst op een geformaliseerde en gestructureerde wijze om te gaan met risico's en de beheersing hiervan en heeft daarom een aantal stappen gedefinieerd om integraal risicomangement verder in te bedden in de bestuurlijke organisatie van Bpf HiBiN. Dit is een doorlopend proces, dat jaarlijks wordt geëvalueerd.

7.5 RISICO-INVENTARISATIE

Het bestuur heeft in het jaar 2014 naar aanleiding van een uitgebreide risico-inventarisatie een implementatieplan met actiepunten vastgesteld. Dit implementatieplan is eind 2016 afgerond.

In het laatste kwartaal van 2017 is door het bestuursbureau samen met het bestuur een update van de risico-inventarisatie uitgevoerd. Daarbij is gevraagd naar de nieuwe financiële en niet-financiële risico's en de kwantificering daarvan op basis van 'kans maal impact'. Voor de definitie van 'impact' is voor de risico's de eventuele financiële schade gekoppeld aan de actuele dekkingsgraad. Tevens zijn de eerder vastgestelde risico's op deze wijze gekwantificeerd. De resultaten daarvan zijn in januari 2018 besproken.

Bpf HiBiN hanteert voor het in kaart brengen van de risico-omgeving als basis het FOCUS-model zoals gedefinieerd door De Nederlandsche Bank, aangevuld met pensioenfonds specifieke risico's.

FOCUS indeling risico's

De risico's worden nader beschreven in hoofdstuk 13 'risicobeheer en derivaten' in de jaarrekening.

Risk drivers	Risico's
Macro/sector	Krediet
Bedrijfsmodel en strategie	Markt
Gedrag, cultuur en governance	Matching/rente
Infrastructuur/IT	Operationeel Verzekeringstechnisch Liquiditeit Integriteit

7.6 VOORNAAMSTE RISICO'S 2017

Het fonds heeft in 2017 prioriteit gegeven aan de behandeling van de volgende voornaamste risico's:

- overgang naar zelfadministratie;
- afronden traject Handhaving Verplichtstelling;
- transitie vastrentende waarde portefeuille.

De risico's, de mogelijke impact van het risico op de doelstelling van het fonds, de genomen maatregelen en - voor zover al getoetst - de effectiviteit daarvan, worden hierna kort beschreven.

Overgang naar zelfadministratie

Onder leiding van een stuurgroep is door het bestuursbureau, samen met de leverancier van het pensioenadministratiepakket en een partij gespecialiseerd in dataconversie, de zelfadministratie opgestart. Naast het inregelen en testen van het pensioenadministratiepakket voor de opbouw van pensioenaanspraken, is een plan van aanpak en planning opgesteld voor de transitie van de reeds opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten.

De risico's die met deze overgang in het algemeen en de transitie in het bijzonder gepaard zijn gegaan, zijn gemonitord door het bestuur. Op 8 december 2017 kon door de accountant worden gemeld dat de ontvangen brongegevens met een stand per 31 december 2016 correct in het pensioenadministratiepakket zijn verwerkt.

Traject Handhaving Verplichtstelling

In het kader van het eerder (zie hoofdstuk 5.2.6.) besproken Traject Handhaving Verplichtstelling bestaat het risico van 'geen premie wel recht'. Dit risico bestaat voor de (gewezen) deelnemer die recht heeft op pensioen, maar waarvan de werkgever onterecht niet aangesloten was bij het fonds en dus geen premie heeft afgedragen. Het Traject Handhaving Verplichtstelling is er onder meer op gericht dit risico te verkleinen. De uitvoering van dit Traject brengt wel kosten met zich mee, echter het bestuur is van mening dat deze kosten opwegen tegen het risico.

Er is specifiek beleid opgesteld en er zijn voorbereidingen getroffen om het Traject de komende jaren goed te laten verlopen. Zo is een geautomatiseerd werkgeversportaal gerealiseerd waar werkgevers documenten kunnen uploaden en de vragenlijst kunnen invullen. Daarnaast is - in overleg met de sociale partners - een toelichting op de verplichtstelling opgesteld. Ook heeft het fonds ter verduidelijking het beleid omtrent vrijstellingen uitgeschreven, een bouwmaterialenlijst opgesteld alsook een informatieve brochure gedrukt en een lijst met de meest gestelde vragen gepubliceerd op de website. Op deze wijze draagt het fonds zorg voor een consistente aanpak, beoordeling en verwerking van gegevens, welke ook na het einde van het Traject bijdraagt aan de dienstverlening van het fonds en een beperking van de kosten.

In het eerste jaar van het Traject zijn de werkgevers aangeschreven die zowel de sbi-code bouwmaterialen in het handelsregister hebben en ook als zodanig bij de belastingdienst qua sectorcode staan geregistreerd. Deze groep van 751 ondernemingen is eind 2016 aangeschreven.

Van de 751 werkgevers zijn er tot nu toe 153 aangesloten en 522 vallen niet onder de verplichtstelling. De overige 76 werkgevers zitten nog in de bezwaarprocedure (9), hebben een vrijstellingsverzoek over het verleden ingediend (3) of zijn in proces van aanlevering van aanvullende gegevens.

Daarnaast loopt er nog een steekproef onder werkgevers waar wel een objectieve aanwijzing is, maar minder concreet zoals een secundaire of tertiaire SBI code 'bouwmaterialen'.

Het fonds heeft inmiddels bijna volledig inzicht in de omvang van de risico's alsmede de beperking daarvan. Het 'risico' wordt bepaald door het aantal werknemers in dienst bij werkgevers die als gevolg van het Traject worden aangesloten. De definitieve omvang van het mogelijk resterend risico na het Traject zijn einde verslagjaar nog niet bekend. In het verslag over het jaar 2018 zal dit worden opgenomen.

Het bestuur heeft naar aanleiding van bovenstaande cijfers geconcludeerd dat sprake is van een aanvaardbaar resterend risico en besloten om het Traject af te sluiten per 31 december 2017. Het contract met de externe partij voor juridisch advies is om deze reden niet verlengd. Uiteraard worden de reguliere werkzaamheden omtrent de verplichtstelling, inclusief de openstaande werkzaamheden vanuit het Traject door het bestuursbureau uitgevoerd, maar tegen een lager kostenniveau.

Complexiteit en kosten organisatie vermogensbeheer

Het fonds had tot en met het jaar 2015 een uitgebreid aantal uitbestedingspartijen voor het vermogensbeheer, waaronder een fiduciair manager, een oversight manager en een organisatie die het fonds ondersteunt op het gebied van proxy voting. Het risico op inefficiënties in processen, de aanwezigheid van dubbelrollen en mogelijk miscommunicatie tussen partijen en het fonds was daarmee toegenomen. De kosten waren hierdoor ook gestegen.

Het bestuur heeft in 2015 dan ook besloten de organisatie eenvoudiger en efficiënter in te richten. Zo is eind 2015 afscheid genomen van de fiduciair manager. Een aantal werkzaamheden wordt sinds het begin van 2016 door het bestuursbureau en de Balansmanagement- & Vermogensbeheer commissie in eigen beheer uitgevoerd.

In het jaar 2016 is gestopt met de oversight manager en het bestuur heeft besloten Sprenkels & Verschuren aan te stellen als strategisch adviseur. Het contract met ISS Governance, dat proxy voting op de aandelenportefeuille voor het fonds uitvoerde is beëindigd.

In 2017 is gewerkt aan het verder optimaliseren van processen en het beheersen van kosten. Zo wordt bijvoorbeeld het berekenen van de maandelijkse (beleids)dekkingsgraad nu uitgevoerd door het bestuursbureau en niet meer door de adviserend actuaris. Ook een aantal operationele activiteiten rondom het vermogensbeheer wordt nu in eigen beheer gedaan. De kosten voor diverse uitbestedingspartijen zijn hier mee gereduceerd.

De algehele evaluatie van de organisatie en de beleggingsportefeuille heeft er voorts toe geleid dat de afgelopen jaren de volgende wijzigingen hebben doorgevoerd:

- een omzetting van de discretionaire aandelenportefeuille naar een tweetal fiscaal efficiënte beleggingsfondsen met een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid;
- het verwijderen van staatsobligaties opkomende landen in lokale valuta waardoor afscheid is genomen van fondsbeheerder Ashmore;
- het op een andere wijze inrichten van de vastrentende portefeuille die dient ter afdekking van het renterisico van de verplichtingen. Er is hiervoor een nieuwe beheerder gezocht en gevonden in BlackRock;
- er is afscheid genomen van BlueBay als beheerder van de euro high yield obligaties en vervangen door Wells Fargo, dat Amerikaanse high yield obligaties onder beheer heeft;
- de vastgoedportefeuille wordt eenvoudiger ingericht. Naast het feit dat een aantal beleggingsfondsen reeds in liquidatie is, heeft het bestuur besloten de huidige belangen in Nederlandse winkels en woningen uit te breiden. Vanwege het illiquide karakter is het verkopen of liquideren van de in portefeuille aanwezige beleggingsfondsen een langdurig traject. Naar verwachting zal de liquidatie van deze beleggingsfondsen in 2018 grotendeels plaatsvinden.

In 2016 en 2017 zijn de kosten met deze wijzigingen fors gereduceerd (zie hoofdstuk 2.2.2).

7.7 RISICOGEVOLGEN BOEKJAAR 2017

De impact van de financiële risico's op de (beleids)dekkingsgraad wordt beschreven in de hoofdstuk 8.

In 2017 heeft een incident conform de incidentenregeling plaatsgevonden. Dat betrof een te late aanlevering van gegevens aan de toezichthouder DNB. Dit incident is beschreven in paragraaf 6.9 en had geen financiële schade tot gevolg.

7.8 TOELICHTING IN JAARREKENING

Een uitgebreide toelichting op het beleid van het beheersen van de fondsrisico's is in de jaarrekening opgenomen in onderdeel 'Risicobeheer en derivaten'. Bij dit onderdeel staat een overzicht van de omvang van financiële risico's voor het fonds. Een aantal van die risico's (zoals valutarisico en renterisico) wordt in de jaarrekening uitgebreid behandeld.

Het risicomanagement van het fonds bevat ook, zoals reeds aangegeven, immateriële risico's (bijvoorbeeld het communicatie- en integriteitsrisico). Die risico's zijn lastig tot niet te kwantificeren en niet apart gespecificeerd in de jaarrekening. Omgekeerd zijn alle risico's die genoemd worden in de jaarrekening onderdeel van het risicomanagement van het fonds.

7.9 FINANCIËEL CRISISPLAN

Het fonds heeft een financieel crisisplan opgesteld. Dit financieel crisisplan bevat een beschrijving van maatregelen die het bestuur op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien de beleidsdekkingsgraad zich bevindt op of zeer snel beweegt richting kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van het fonds in gevaar komt.

Door vooraf duidelijk te maken hoe het bestuur voornemens is om te gaan met een crisissituatie wordt het (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden duidelijk hoe er met de pensioenen omgegaan wordt tijdens een crisis.

Overigens is het financieel crisisplan niet een plan dat in een crisissituatie kant-en-klaar uitgevoerd moet worden. Het bestuur zal de concrete maatregelen altijd afstemmen op de aard van de crisis en de omstandigheden van dat moment. Een financieel crisisplan is dus niet hetzelfde als een herstelplan.

Het financieel crisisplan van het fonds bevat de volgende onderdelen:

- wanneer is er naar de mening van het fonds sprake van een crisis;
- welke maatregelen heeft het fonds ter beschikking in geval van een crisis;
- tot welke kortingsgrenzen leiden de maatregelen van het Pensioenfonds;
- wat is het verwachte financiële effect van de inzet van de maatregelen in geval van een crisis;
- hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging.

Het financieel crisisplan is opgenomen in de abtn en te raadplegen via de website van het fonds. In het eerste kwartaal van 2018 is door het bestuur een aangepast crisisplan opgesteld.

8.1 BELEIDSDEKKINGSGRAAD, ACTUELE DEKKINGSGRAAD EN SOLVABILITEIT

De certificerend actuaris heeft de financiële positie van het fonds conform de wettelijke solvabiliteitstoets beoordeeld. Hieruit komt naar voren dat voor het fonds sprake is van een situatie van een reservetekort.

De reservepositie van het fonds is gestegen van € 1.979.000 negatief ultimo 2016 tot € 40.928.000 positief ultimo 2017. Per 31 december 2017 was sprake van een reservetekort. Dit betekent dat het eigen vermogen van het fonds minder is dan het vereist eigen vermogen.

De actuele dekkingsgraad, uitgedrukt in een percentage van het totaal van de activa verminderd met de schulden en overlopende passiva ten opzicht van de voorziening pensioenverplichtingen, is ultimo het boekjaar gestegen van 99,8% naar 104,9%.

De beleidsdekkingsgraad (het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over 12 maanden) is in 2017 gestegen van 97,5% naar 103,4%.

8.2 PREMIEBELEID

Het fonds kent een drietal begrippen van premie. Het bestuur vindt het van belang helder aan te geven wat deze drie premies inhouden en waar zij voor gebruikt worden. De drie begrippen zijn:

- de feitelijke premie;
- de zuivere kostendeekkende premie;
- de gedempte kostendeekkende premie.

8.2.1 Feitelijke premie

In het uitvoeringsreglement is de relatie tussen het fonds en de aangesloten werkgevers geregeld, met inachtneming van de Pensioenwet. De pensioenregeling wordt gefinancierd door het jaarlijks heffen van premie voor iedere deelnemer (feitelijk verschuldigde premie).

De feitelijk verschuldigde premie is een doorsneepremie. De doorsneepremie is het in het geldende pensioenreglement opgenomen percentage van de pensioengrondslag van de betreffende deelnemer. Dit percentage is voor het jaar 2017 vastgesteld op 22,2%. De feitelijke (in rekening gebrachte) premie in het jaar 2017 bedraagt € 33.836.000.

8.2.2 Kostendeekkende premie

Een pensioenfonds moet in principe voor de jaarlijkse pensioenopbouw een (zuiver) kostendeekkende premie berekenen. De kostendeekkende premie wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december voorafgaand aan het boekjaar.

Kostendeekkende premie	2017	2016
Actuarieel benodigde koopsom	€ 38.558.000	€ 31.604.000
Opslag voor uitvoeringskosten	€ 2.135.000	€ 3.252.000
Solvabiliteitsopslag	€ 5.861.000	€ 4.993.000
Totaal	€ 46.572.000	€ 39.849.000

De feitelijke premie was in 2017 lager dan de kostendeekkende premie. Het verschil in 2017 op basis van de rentetermijnstructuur was € 12.740.000 negatief. De belangrijkste oorzaak is de lage rente.

De reguliere pensioenuitvoeringskosten bedroegen in 2017 € 2.452.000. De uitvoeringskosten zijn hiermee gedaald vergeleken met de uitvoeringskosten in 2016. De opslag op de premie bestaat uit de gemaakte kosten in het boekjaar (€ 2.452.000) minus de vrijgevallen excassokosten van de pensioenuitkeringen (€ 299.000). De opslag in de kostendekkende premie voor uitvoeringskosten kwam uit op € 2.153.000.

8.2.3. Gedempte kostendekkende premie

De zuivere kostendekkende premie geeft belangrijke informatie over de kracht van de premie in tijden van lage rente. De daling van de rente leidt tot een navenante verhoging van deze zuivere kostendekkende premie.

Juist omdat de voorgeschreven rentetermijnstructuur waarmee gerekend moet worden sterk kan bewegen, heeft de wetgever het mogelijk gemaakt dat pensioenfondsen de (zuivere) kostendekkende premie mogen dempen met een voortschrijdend gemiddelde van de rente of met het verwacht rendement.

Dit betekent dat de beoordeling van de kostendekkendheid van de premie plaatsvindt door vergelijking van de gedempte kostendekkende premie met de feitelijke premie.

De gedempte kostendekkende premie bestaat uit vier componenten:

- De inkooppremie voor pensioenopbouw;
- Een opslag voor de uitvoeringskosten;
- Een opslag voor solvabiliteit waarmee de dekkinggraad op peil moet blijven;
- Een opslag voor de voorwaardelijke toeslagverlening.

Het fonds heeft voor de berekening van de premie gekozen voor de methode van premiedemping op basis van verwacht fondsrendement. Het fonds heeft daarvoor als peildatum de rente per 31 oktober 2014 gebruikt. Op basis van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is het verwachte fondsrendement op 4,6% per jaar vastgesteld. Deze rentevoet geldt voor vijf jaar, van 1 januari 2015 tot en met 31 december 2019.

Gedempte kostendekkende premie	2017	2016
Actuarieel benodigde koopsom	€ 17.589.000	€ 16.132.000
Opslag voor uitvoeringskosten	€ 2.153.000	€ 3.252.000
Solvabiliteitsopslag	€ 2.674.000	€ 2.549.000
Voorwaardelijke onderdelen	€ 9.550.000	€ 8.756.000
Totaal	€ 31.966.000	€ 30.689.000

De opslag voor de voorwaardelijke toeslagverlening is een saldopost. De totale gedempte kostendekkende premie wordt berekend op basis van een rekenrente van 2,5% per jaar, zonder toepassing van de opslag voor solvabiliteit. In 2017 geldt een gedempte kostendekkende premie van € 31.966.000. De premiemarge ten opzichte van de in rekening gebrachte feitelijke premie is daarmee € 1.870.000 positief. Een positieve premiemarge wordt toegevoegd aan een bestemde premiereserve. Deze blijft buiten beschouwing bij de berekening van de actuele dekkinggraad. De bestemde premiereserve is beschikbaar indien in enig jaar de gedempte kostendekkende premie ontoereikend is.

8.3 TECHNISCHE VOORZIENING VOOR RISICO PENSIOENFONDS

De Technische Voorziening (voorziening pensioenverplichtingen) is op basis van het pensioenreglement versie 17 september 2015, door het fonds vastgesteld en gecontroleerd door de actuaris Triple A Risk Finance Certification B.V. met inachtneming van de bepalingen in de Pensioenwet en het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. De actuariële verklaring over de voorziening pensioenverplichtingen en het oordeel omtrent de toereikendheid van de middelen voor de dekking van de over het verleden reglementair toegezegde aanspraken zijn in dit verslag opgenomen.

De Technische Voorziening is in 2017 gestegen van € 827.346.000 naar € 839.403.000. De voornaamste redenen van deze stijging zijn de opbouw van nieuwe pensioenaanspraken en de stijging van het aantal deelnemers. De stijging van de RTS heeft er voor gezorgd dat de stijging van de Technische Voorziening beperkt bleef.

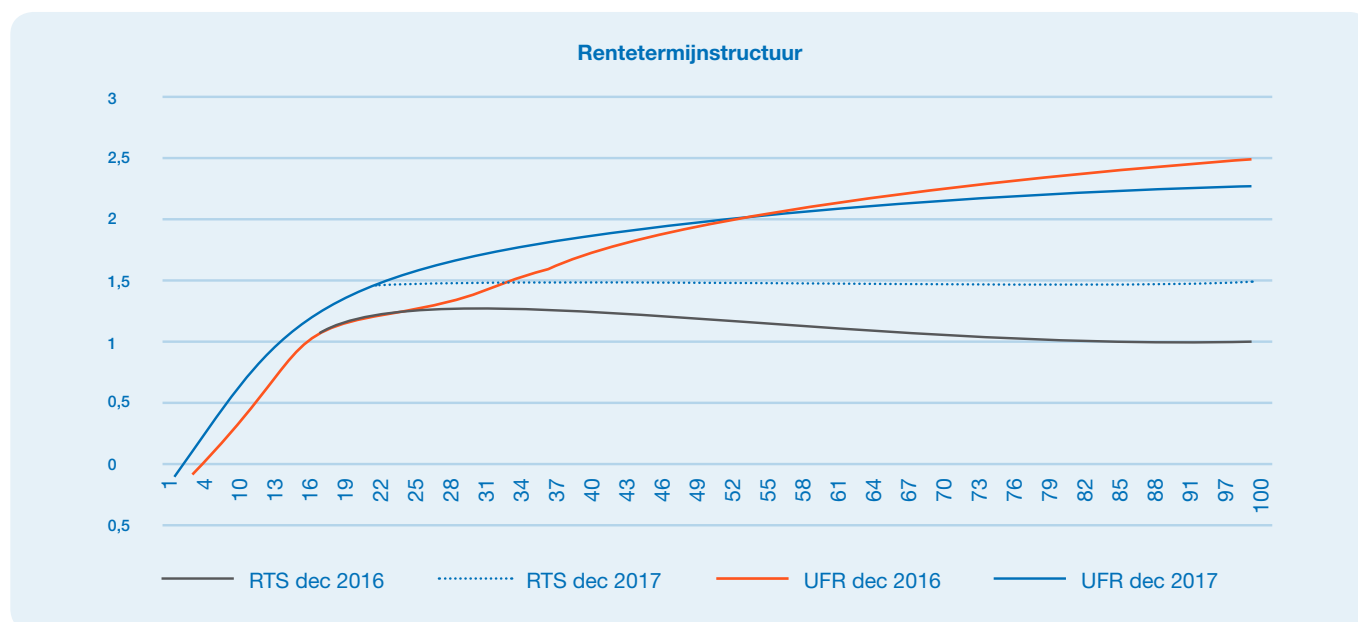
8.4 ONTWIKKELING VAN DE ACTUELE DEKKINGSGRAAD IN HET VERSLAGJAAR

In het jaar 2017 heeft de actuele dekkingsgraad zich, naar de bijdrage van de diverse elementen, als volgt ontwikkeld:

	2017	2016
Dekkingsgraad per 1 januari	99,8%	101,1%
Premie	-1,1%	-0,5%
Uitkering	0,0%	0,0%
Toeslagen	0,0%	0,0%
Wijzigingen in de rentetermijnstructuur	1,6%	-10,6%
Overig resultaat beleggingen	4,8%	11,9%
Overige oorzaken	-0,2%	-2,1%
Dekkingsgraad per 31 december	104,9%	99,8%

8.5 ONTWIKKELING VAN DE RENTETERMIJNSTRUCTUUR

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de verschillende rentetermijnstructuren in de jaren 2016 en 2017 opgenomen. Hieruit blijkt dat de rente in het jaar 2017 is gestegen.

8.6 TOESLAGBELEID EN TOESLAGAMBITIE

De toeslagverlening (ook wel toeslag of indexatie genoemd) en mate van toeslagverlening hangt af van de beleidsdekkingsgraad van Bpf HiBiN. Het gevoerde toeslagbeleid is een beleidsmaatregel van het bestuur. Het bestuur heeft de mogelijkheid om hiervan af te wijken, binnen de kaders van de geldende wet- en regelgeving.

Onder het aangepaste FTK per 1 januari 2015 worden strengere voorwaarden gesteld aan het verlenen van toeslagen op pensioenaanspraken en pensioenrechten. Toeslagverlening mag alleen indien de toeslag toekomstbestendig is.

Het fonds mag alleen de pensioenen verhogen indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. Bij een beleidsdekkingsgraad vanaf 110%, kan een reguliere toeslag worden verleend. Voorwaarde is dat de reguliere toeslagverlening toekomstbestendig is. Dit betekent dat bij de bepaling van de mate van toeslagverlening de omvang van het vereist eigen vermogen boven de toeslagdrempel van 110% (de toeslagruimte) zodanig hoog moet zijn dat hieruit naar verwachting naar de toekomst toe een permanente toeslagverlening van diezelfde hoogte zou kunnen worden gefinancierd. Bij een verwacht gemiddelde volledige toeslagverlening van 2% per jaar betekent dit, dat de volledige maatstaf mag worden toegekend bij een dekkingsgraad van naar schatting 124,6%.

De toeslag per 1 januari 2017 bedraagt 0,00%. De beleidsdekkingsgraad voor Bpf HiBiN is per eind 2017 103,4%. Daar deze (fors) lager ligt dan het minimum niveau van 110% is het niet toegestaan om toeslag te verlenen. Gevolg is dat de pensioenrechten van pensioengerechtigden en aanspraken van gewezen deelnemers vanaf 2009 12,96% cumulatief achter zijn gebleven bij de ambitie van Bpf HiBiN. In 2008 heeft voor het laatst toeslagverlening plaatsgevonden.

Ook de voorwaardelijke toeslag voor actieve deelnemers (werkenden), die tot 1 januari 2015 gebaseerd was op de loonindex van de bedrijfstak en sinds 1 januari 2015 gebaseerd is op de prijsinflatie, kon vanaf 2008 niet toegekend worden. Deze bleef daarmee vanaf 2008 9,12% achter op de ambitie. In 2007 heeft voor deze groep voor het laatst toeslagverlening plaatsgevonden. Indien er in de toekomst sprake is van eventuele inhaalindexatie, wordt er op individuele basis gekeken wat de achterstand is.

Met het oog op de huidige beleidsdekkingsgraad, is het de verwachting dat de komende jaren slechts beperkte toeslagverlening op de pensioenaanspraken en pensioenrechten kan plaatsvinden.

8.7 BELEGGINGEN

Inleiding

Het jaar 2017 was het jaar waarin het wereldwijde economisch herstel werd voortgezet. Dit herstel werd mede gedreven door het wegvallen van zorgen over een mogelijke recessie in zowel de Verenigde Staten als China. Gebeurtenissen zoals de bestedingsplannen van de nieuw gekozen president Donald Trump en de door de Britse premier Theresa May in werking gestelde artikel 50 procedure in verband met de Brexit beïnvloedde het positieve sentiment van de financiële markten niet tot nauwelijks.

De Euro is sterker geworden ten opzichte van alle belangrijke valuta omdat de economische groei van de Eurozone sterk groeit en forser naar boven wordt bijgesteld in vergelijking met Amerika, Engeland en Japan. De sterke Euro is ook het gevolg van het uitblijven van de door Trump aangekondigde, maar nog niet gerealiseerde investeringsplannen. Alle beleggingscategorieën, met uitzondering van de staatsobligaties en vastgoedaandelen, eindigden het jaar positief. Door de stijging van de rente laten (langlopende) staatsobligaties een negatief rendement zien.

Voor een meer uitgebreide beschrijving van de ontwikkelingen op de financiële markten verwijzen wij naar bijlage 2.

Strategisch beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid wordt vastgesteld op basis van een Asset Liability Management (ALM) studie. Een ALM studie heeft als doel om pensioenfondsen inzicht te geven in de gevolgen van beleidskeuzes.

Het bestuur beschikt hierbij over de volgende sturingsinstrumenten:

- premiebeleid;
- toeslagbeleid;
- beleggingsbeleid.

Matching en returnbeleggingen

De beleggingsportefeuille van Bpf HiBiN is opgedeeld in matching- en returnbeleggingen.

Met de matchingbeleggingen wordt getracht zoveel mogelijk de ontwikkeling van de nominale verplichtingen te volgen. Met de returnbeleggingen wordt getracht extra rendement te behalen voor het kunnen voldoen aan de toeslag-ambitie.

De invulling van de beleggingsportefeuille in 2017 is, rekening houdend met de gematigde economische vooruitzichten, in onderstaande tabel weergegeven.

Strategisch beleggingsbeleid	Strategische weging	Bandbreedte	Benchmark	Invulling
Aandelen	27,5%	22,5 – 32,5%		
Aandelen ontwikkelde markten	22,7%	15 – 30%	MSCI World Custom ESG 100% Hedged to EUR Index (Net Dividend)	Northern Trust/ beleggingsfonds
Aandelen opkomende markten	4,8%	3 – 7%	MSCI Emerging Markets Custom ESG Index (net dividend)	Northern Trust/ beleggingsfonds
Vastrentende waarden	65%	55 – 75%		
Staatsobligaties en swaps	27,5%	22,5 – 32,5%	Portefeuille rendement	BlackRock (vanaf 1 september) / discretionair
Bedrijfsobligaties	6%	4 – 8%	Iboxx euro Corporates AA	Standard Life/ beleggingsfonds
High Yield obligaties	2%	1 – 3%	Merrill Lynch US High Yield Master II Index	Wells Fargo/ beleggingsfonds (vanaf 1 juli)
Obligaties opkomende landen (hard currency)	4%	3 – 5%	JPM GBI-EM Global Diversified Composite Hedged to EUR	Pictet/ beleggingsfonds
Particuliere hypotheek	6%	3 – 8%	SAREF customized hypotheek benchmark	SAREF/ beleggingsfonds
Zakelijke hypotheek	6%	3 – 8%	SAREF customized hypotheek benchmark	SAREF/ beleggingsfonds
Vastgoed	7,5%	2,5 – 12,5%	Portefeuille rendement	
Beursgenoteerd vastgoed	2,5%	0 – 5%	SAREF customized hypotheek benchmark	SAREF/ beleggingsfonds
Niet-beursgenoteerd vastgoed	5%	0 – 10%	Portefeuille rendement	SAREF/ beleggingsfondsen
Rente en valuta				
Rente afdekking	50%	45 – 55%	Portefeuille rendement	BlackRock (vanaf 1 september) / discretionair
Valuta afdekking	100%	95 – 105%	Geen benchmark	Binnen aandelenfonds ontwikkelde markten

Wijzigingen in beleggingsbeleid

Op basis van uitgebreide evaluaties, grondige selectietrajecten en een portefeuilleconstructiestudie is in het jaar 2017 een aantal wijzigingen doorgevoerd in de beleggingsportefeuille:

- de totale allocatie naar vastgoed is opgehoogd van 5% naar 7,5%. Het niet-beursgenoteerd vastgoed blijft

gelijk in gewicht op 5%. De 2,5% verhoging is ingevuld met wereldwijde vastgoedaandelen ten laste van aandelen ontwikkelde en opkomende markten;

- de allocatie naar Particuliere Hypotheken is opgehoogd naar 6% ten laste van euro investment grade bedrijfsobligaties en Emerging Market Debt Local Currency;
- de allocatie naar Emerging Market Debt Local Currency is geheel afgebouwd ten gunste van euro investment grade bedrijfsobligaties en Particuliere Hypotheken;
- de allocatie naar euro High Yield is gewijzigd in een allocatie naar US High Yield;
- de invulling van de vastrentende obligatieportefeuille voor de afdekking van het renterisico is gewijzigd. Naast euro staatsobligaties met de hoogste AAA kredietrating, zijn ook euro landen en niet-staatsobligaties met een kredietrating van AA toegevoegd;
- vooralsnog worden geen nieuwe beleggingscategorieën geïntroduceerd. Wel is er onderzoek gedaan naar Private Debt.

Derivaten

Bpf HiBin belegt in derivaten. Dit zijn producten die hun waarde ontleen aan een ander, onderliggend, product. Bpf HiBin gebruikt derivaten alleen om risico's te reduceren en te beheersen. Zo wordt het renterisico ten opzichte van de verplichtingen gereduceerd met onder andere renteswaps.

Renterisico

Bpf HiBin heeft de renteafdekking gerealiseerd door een vrijwel identiek looptijdprofiel als dat van de verplichtingen te simuleren. Er wordt gebruik gemaakt van fysieke (zero coupon) obligaties en diverse renteswaps. Door het gebruik van deze renteswaps kan met aanzienlijk minder geïnvesteerd vermogen toch een 50% afdekking van het volume van de technische voorzieningen plaatsvinden. Dit is het gevolg van het feit dat er binnen renteswaps impliciet kortlopend geld wordt geleend en in langlopend papier wordt belegd. Door het gebruik van deze techniek is het mogelijk geweest om ook een relatief groot belang in returnbeleggingen aan te houden.

Het beleid van het fonds is dat binnen de portefeuille gestuurd wordt op een rente afdekking in een marktwaarde omgeving. Het renterisico op de waardeverandering van de nominale verplichtingen wordt voor 50% afgedekt. Voor de berekening van het renterisico en de invulling van de afdekking worden de volgende beleggingscategorieën meegenomen:

- Euro staatsobligaties;
- renteswaps;
- bedrijfsobligaties (investment grade);
- particuliere hypotheken.

Samenstelling belegd vermogen

De totale waarde van de beleggingsportefeuille (exclusief derivaten) bedroeg € 845,9 miljoen per 31 december 2017 ten opzichte van € 780,1 miljoen ultimo 2016. Het beleggingsrendement over 2017 bedroeg 4,8%.

Beleggingsresultaten

In onderstaande tabel worden de beleggingsrendementen van de portefeuille (inclusief derivaten) en de benchmark over de jaren 2016 en 2017 weergegeven.

Beleggingsrendementen	Portefeuille 2017	Benchmark 2017	Portefeuille 2016	Benchmark 2016
Totale portefeuille	4,8%	3,8%	11,9%	11,2%
Matching beleggingen	-3,0%	-2,9%	13,3%	13,0%
Return beleggingen	14,1%	13,2%	8,9%	7,7%
Uitsplitsing matching beleggingen				
Staatsobligaties en rentederivaten	-4,0%	-4,0%	14,8%	14,8%
Euro bedrijfsobligaties	2,6%	2,4%	5,4%	4,7%
Particuliere Hypotheken	2,1%	-0,4%	4,0%	2,3%

Uitsplitsing return beleggingen				
Aandelen	18,1%	18,0%	8,9%	7,2%
Aandelen wereldwijd ontwikkelde landen	17,6%	17,2%	7,6%	7,2%
Aandelen wereldwijd opkomende landen	20,9%	21,3%	17,3%	13,2%
Hoogrenderende vastrentende waarden				
High Yield obligaties (tot juli 2017 euro, vanaf juli 2017 Amerikaans)	1,0%	2,3%	6,3%	10,1%
Emerging Market Debt (vanaf medio januari 2017 alleen Hard Currency)	7,1%	8,2%	7,6%	8,3%
Emerging Market Debt Local Currency	-	-	10,3%	7,6%
Zakelijke Hypotheken	3,5%	-0,2%	2,8%	0,1%
Vastgoed				
Vastgoed beursgenoteerd (vanaf 1 november 2016)	-1,9%	-3,1%	3,6%	3,6%
Vastgoed Nederland niet-beursgenoteerd				
• Woningen	14,9%	14,9%	11,8%	11,8%
• Winkels	5,1%	5,1%	1,4%	1,4%
• Kantoren	15,3%	15,3%	11,0%	11,0%
• Industrie	-22,8%	-22,8%	-14,6%	-14,6%
Vastgoed Internationaal direct				
• Europa	9,2%	9,2%	5,4%	5,4%
• Amerika	-9,5%	-9,5%	14,5%	14,5%
• Azië	1,9%	1,9%	1,8%	1,8%
Totaal Vastgoed	3,3%	5,8%	11,4%	11,4%

Het rendement van 4,8% is vooral behaald met de aandelenportefeuille en obligaties van opkomende landen. De rendementen van overige categorieën zijn gematigd positief en voor staatsobligaties en vastgoedaandelen negatief. Het behaalde beleggingsrendement van 4,8% was hoger dan het benchmarkrendement van 3,8%. Dit komt vooral doordat gedurende het jaar het nog aanwezige 'tekort' in vastgoed (er werd minder in vastgoed belegd dan beoogd) is ingevuld met aandelen en op aandelen is een fors beter rendement behaald.

Ontwikkeling matching beleggingen

Het rendement op de matching beleggingen van -3,0% is het gevolg van de rentestijging die heeft plaatsgevonden in 2017 en moet gerelateerd worden aan de afname van de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen. De (swap)rente die moet worden gebruikt voor de waardebeoordeling van de voorziening pensioenverplichtingen, wordt bepaald en voorgeschreven door De Nederlandsche Bank. Deze rente wordt de Ultimate Forward Rate genoemd.

De Ultimate Forward Rate is een risicovrije rekenrente die voor looptijden van 20 jaar en langer gehanteerd wordt. De rekenrente na 20 jaar beweegt zich richting een lange termijn niveau, welke vanaf 15 juli 2015 wordt bepaald door de gemiddelde 20-jaars swaprente van de afgelopen 10 jaar. Per 31 december 2017 bedraagt deze rente 2,6% (ultimo 2016: 2,9%). Voor looptijden korter dan 20 jaar wordt de daadwerkelijke markttrente (swaprente) gehanteerd.

Als de rente daalt, stijgt de waarde van de voorziening pensioenverplichtingen. Stijgt de rente, dan daalt de waarde van de voorziening pensioenverplichtingen. De waarde van de voorziening pensioenverplichtingen is in 2017 gestegen van € 827.346.000 naar € 839.403.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door de nieuwe opbouw van pensioenaanspraken. De stijging van de rente heeft immers een dalend effect op de waarde van de pensioenverplichtingen.

Met de portefeuille behorend bij 'matching beleggingen' wordt getracht zoveel mogelijk de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen te volgen. Het bestuur heeft voor 2017 besloten het renterisico tussen de voorziening van de pensioenverplichtingen en de beleggingen in de matchingportefeuille voor 50% op elkaar af te

stemmen (af te dekken). Dit doet Bpf HiBiN door de looptijd van de beleggingen in de matching-portefeuille voor 50% in overeenstemming te brengen met de looptijd van de verplichtingen.

Normaliter staat er bij een renteafdekking van 50% een daling of stijging van de 'matching beleggingen' tegenover als gevolg van een bepaalde rentebeweging een sterkere daling of stijging van de voorziening pensioenverplichting. Door het voorgaande effect is ondanks het negatieve rendement als gevolg van de rentestijging de dekkingsgraad toch gestegen.

Ontwikkeling return beleggingen

Binnen de returnportefeuille liepen de rendementen op de verschillende beleggingscategorieën fors uiteen. Alle beleggingscategorieën, met uitzondering van de staatsobligaties en vastgoedaandelen, eindigden het jaar positief. Met name het rendement op aandelen wereldwijd en obligaties van opkomende landen springen in het oog. Door de stijging van de rente laten staatsobligaties een negatief rendement zien. Voor een meer uitgebreide toelichting op de rendementen verwijzen wij naar bijlage 2.

Beleggingsbeginselen (Investment beliefs)

Investment beliefs beschrijven op een heldere en beknopte wijze de uitgangspunten voor het beleggingsbeleid. De investment beliefs, ook wel beleggingsbeginselen, vormen daarmee de basis of de filosofie voor de inrichting van het vermogensbeheer, de verdeling van de beschikbare middelen over de verschillende beleggingscategorieën, beleggingsstijlen en het risicomangement. Bpf HiBiN hanteert de volgende beleggingsbeginselen, welke nader zijn uitgewerkt in het beleggingsplan en abtn van het fonds:

- Bpf HiBiN is een lange termijn belegger;
- Bpf HiBiN is kostenbewust;
- Bpf HiBiN belegt alleen in categorieën en strategieën die het op hoofdlijnen begrijpt;
- Bpf HiBiN belegt maatschappelijk verantwoord;
- risico vereist een extra rendement.

Prudent Person

Met de aanpassing van het FTK per 1 januari 2015 is expliciet in de regelgeving opgenomen dat het fonds onderbouwt dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan passen binnen de prudent person regels.

Dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan van het fonds passen binnen de prudent person regel, blijkt onder meer uit de volgende punten:

- het fonds kent een duidelijke organisatiestructuur met betrekking tot het beleggingsbeleid en besluitvorming hierover;
- er is een balans tussen de omvang, aard en complexiteit van de beleggingsportefeuille enerzijds en de aanwezige kennis en ervaring en het risicobeheer anderzijds. Op dit punt heeft regelmatig onderzoek

plaatsgevonden, onder andere in ALM-studies. Daarnaast komt dit tot uitdrukking in de risicohouding van het fonds;

- het fonds stelt voor de langere termijn een strategisch beleggingsbeleid vast, dat in ieder geval een beschrijving bevat van de beleggingsdoelstelling, de samenstelling van de beoogde beleggingsportefeuille en een bandbreedte voor de beleggingsportefeuille;
- het fonds vertaalt het strategisch beleggingsbeleid naar een beleggingsplan waarin een gedetailleerde omschrijving van het beleggingsbeleid wordt gegeven;
- het fonds stelt een beleggingscyclus vast op grond waarvan het strategisch beleggingsbeleid, het beleggingsplan en de uitvoering periodiek worden geëvalueerd en opnieuw wordt beoordeeld;
- transparantie over het beleggingsbeleid naar belanghebbenden van het fonds komt tot uitdrukking in de verklaring inzake beleggingsbeginselen.

De belangrijkste uitgangspunten voor toepassing van het prudent beginsel zijn vastgelegd in wet- en regelgeving. In onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van deze onderbouwing.

Regelgeving	
Artikel 135 Pensioenwet	• Bpf HiBiN heeft als primaire doelstelling een nominaal pensioen uit te keren en wil secundair koopkracht behouden. In de ALM-studie is als uitgangspunt genomen dat om beide doelstellingen te bereiken, het pensioenfonds risico moet nemen, maar het risico moet gematigd zijn om de kans op het korten van pensioenaanspraken van deelnemers beperkt te houden. De verplichtingen vormen op deze manier het uitgangspunt voor het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsbeleid is dan ook vastgesteld in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden; • het niet beleggen in de bijdragende ondernemingen is niet van toepassing voor het fonds; • conform de abtn en de Richtlijnen voor de Jaarverslaglegging vindt de waardering van de beleggingen grotendeels op marktwaarde plaats conform Level 1 (prijzen in actieve markten voor gelijke instrumenten) en Level 2 (prijzen in actieve markten voor soortgelijke activa of verplichtingen of waarderingstechnieken waarbij inputfactoren zijn gebaseerd op observeerbare marktdata) waarderingen. Slechts 20,8% van de beleggingen vallen onder de categorie level 3 (beleggingen die gewaardeerd worden met modellen waarvan tenminste een input niet direct observeerbaar is in de markt). Van laatstgenoemde categorie beleggingen worden de naleving van de vastgelegde processen gecontroleerd middels accountantsverslagen van de betrokken beleggingsfondsen en de ISAE3402-verklaringen van de betrokken beheerorganisaties; • in de jaarrekening wordt gerapporteerd hoe het fonds uitvoering geeft aan het maatschappelijk verantwoord beleggen.
Artikel 13 en 13a besluit FTK	• het fonds belegt hoofdzakelijk in zeer liquide beleggingsproducten. Bovendien is Bpf HiBiN een relatief jong fonds, waardoor de premie-instroom groter is dan de pensioenuitkeringen. De grootste liquiditeitsbehoefte komt voort uit derivatencontracten. Er is in dit kader sprake van dagelijks onderpandbeheer; • alle beleggingen vinden plaats op gereguleerde markten; • het fonds heeft het beleggingsbeleid ("beleggingscyclus") gedetailleerd beschreven en vastgelegd in het beleggingsplan en de abtn. Daarnaast zijn restricties vastgelegd in de vermogensbeheercontracten, beleggingsrichtlijnen en de prospectussen van de beleggingsfondsen; • de portefeuille is gespreid over beleggingscategorieën, regio's, landen en sectoren. De monitoring van o.a. restricties t.a.v. concentratie-, kredietrisico's en securities lending vindt plaats via verschillende (risico-) rapportages; • Bpf HiBiN heeft in haar abtn en in het beleggingsplan vastgelegd dat derivaten slechts gebruikt mogen worden om de risicograad van de beleggingen te verlagen en de portefeuille op een meer efficiënte wijze te beheren.
Beheerste en integere bedrijfsvoering (artikel 143 Pensioenwet)	• het fonds beschikt ten aanzien van de beleggingscyclus over een duidelijke, volledige en transparante organisatiestructuur; • het bestuur belegt alleen in beleggingsobjecten / fondsen die zij begrijpt en doorziet, waarvan de risico's adequaat beheersbaar zijn en die passen bij de risicohouding en verplichtingen van het fonds.
Regels uitbesteding (artikel 34 Pensioenwet)	• het fonds beschikt over een uitbestedingsbeleid dat mede richtlijnen ten aanzien van de selectie en evaluatie van vermogensbeheerders bevat; • het fonds borgt dat de mandaten en richtlijnen van de vermogensbeheerders aansluiten op het strategische beleggingsplan en het beleggingsbeleid, onder meer door het vooraf en tussentijds beoordelen van contracten, mandaten en richtlijnen.
Verbod op langlopende leningen en garantstelling (artikel 136 Pensioenwet)	• Bpf HiBiN heeft dergelijke leningen en garantstelling niet in de beleggingsportefeuille.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Beleid Bpf HiBiN

Het fonds heeft ervoor gekozen om naast het voldoen aan wet- en regelgeving, een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid toe te passen. Dit beleid bestaat uit:

- Uitsluiten: de volgende bedrijven worden uitgesloten:
 - bedrijven die de principes van de United Nations Global Compact schenden;
 - bedrijven die controversiële wapens produceren;
 - bedrijven die tabak produceren;
 - niet voldoen aan een aantal governance criteria die door de vermogensbeheerder zijn gesteld.
- Stemmen: het actief gebruik maken van aandelhoudersrechten zoals het stemmen met betrekking tot onderwerpen als milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen op aandeelhoudersvergaderingen.

In het najaar van 2017 is dit beleid verder uitgewerkt en begin 2018 door het bestuur vastgesteld.

Wet- en regelgeving

Sinds 2013 moeten pensioenfondsen investeringen vermijden in bedrijven die te maken hebben met de productie, verkoop of distributie van clustermunities, maar ook in beleggingsinstellingen en indexen waar clustermunities-ondernemingen voor meer dan 5% deel van uitmaken. Ook dienen fondsen investeringen te vermijden wanneer sprake is plaatsing van een onderneming op een zwarte lijst of van sanctiemaatregelen, zoals tegen Rusland en Syrië.

Bpf HiBiN heeft haar beleggingen getoetst aan bovenstaande wet- en regelgeving en bevestigd gekregen van haar vermogensbeheerders dat zij voldoen aan de geldende wet- en regelgeving, waaronder de sanctiewet.

8.8 Z-SCORE EN PERFORMANCETOETS

Bpf HiBiN is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds. Wanneer de beleggingsperformance van het fonds ontoereikend is, moet het fonds vrijstelling verlenen van de verplichtstelling wanneer een onderneming daarom verzoekt. Hiervoor wordt het feitelijke beleggingsrendement vergeleken met het rendement van een door het fonds vastgestelde normportefeuille.

Dit wordt gedaan door jaarlijks de Z-score van het fonds te bepalen. Hierbij wordt het rendement (de performance) van het fonds met het rendement van de benchmark vergeleken, en het verschil gedeeld door een factor die afhankelijk is van de samenstelling van het belegde vermogen (de verhouding obligaties/aandelen).

Vervolgens worden de Z-scores over een periode van 5 jaar samengevat in een performancetoets. Indien de uitkomst van de performancetoets plus een vastgesteld percentage van 1,28% negatief is dan, heeft een aangesloten onderneming de mogelijkheid om vrijstelling van verplichte deelneming in het fonds te verkrijgen. De pensioenregeling moet wel gelijkwaardig zijn aan die van Bpf HiBiN. Meer informatie over de berekening van de Z-score en de performancetoets is te vinden in het Vrijstellings- en Boetebesluit Wet Bpf 2000.

De uitkomsten van de Z-score en de Performancetoets over 2017 zijn 0,83% (Z-score) respectievelijk 1,56% (performancetoets). Ondernemingen kunnen dus niet verzoeken om vrijstelling op basis van de performancetoets.

ACTUARIËLE PARAGRAAF

Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven:

Onderdeel	Resultaat (x € 1.000)
Beleggingsopbrengsten	54.645
Premie	-/-10.309
Waardeoverdrachten	99
Kosten	0
Uitkeringen	-/-349
Sterfte	692
Arbeidsongeschiktheid	1.564
Overige kanssystemen	142
Toeslagverlening	0
Overige incidentele mutaties	-940
Andere oorzaken	-/-322
Totaal	€ 3.252.000

Rol en bevindingen van de certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft de opdracht om vast te stellen dat het Pensioenfonds voldoet aan de vereisten van artikel 126 tot en met 140 Pensioenwet. De belangrijkste aanbevelingen die door de certificerend actuaris zijn gerapporteerd betreffen:

Oordeel van de certificerend actuaris over de financiële positie

In zijn actuariële verklaring heeft de certificerend actuaris geoordeeld dat voldaan is aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikelen 131 en 132:

- De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.
- De vermogenspositie is niet voldoende. Het eigen vermogen van het fonds is op de balansdatum lager dan het vereist eigen vermogen.
- De beleidsdekkingsgraad van het fonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor het tweede achtereenvolgende jaareinde. Het fonds bevindt zich in een reservetekort.

TOEKOMSTPARAGRAAF

Gebeurtenissen na balansdatum

Financiële positie

Het fonds heeft in 2018 (vóór 1 april 2018) het herstelplan geactualiseerd. Uitgangspunt is de dekkingsgraad per 31 december 2017. Op grond van dit herstelplan zijn geen aanvullende maatregelen nodig gebleken en is de verwachting dat het fonds binnen de gekozen hersteltermijn uit herstel is. Overigens is de beleidsdekkingsgraad per ultimo februari 2018 gestegen tot boven het niveau van het minimum vereist eigen vermogen.

Traject handhaving verplichtstelling

Het fonds heeft het Traject, dat eind 2014 is gestart, om ten onrechte niet aangesloten werkgevers op te sporen en aan te sluiten, in het jaar 2017 afgesloten. De openstaande werkzaamheden voor 76 werkgevers vanuit het Traject worden voortgezet.

Pensioenuitvoering

Het jaar 2018 zal voor de pensioenuitvoering in het teken staan van het verder verbeteren van de datakwaliteit en het serviceniveau van de dienstverlening. Daarvoor zal een partij worden gevraagd voor een onafhankelijke audit. Om de digitale communicatie te verbeteren, zal een deelnemersportaal worden ingericht.

ALM-studie

De premiedekkingsgraad ligt onder de 100% en is lager dan de beleidsdekkingsgraad, waardoor de premie niet bijdraagt aan het herstel van het fonds. Om de evenwichtigheid van het premiebeleid in een breder perspectief te beoordelen, zal door het bestuur in 2018 een nieuwe ALM-studie uitgevoerd worden.

Door het bestuur is de financierbaarheid van de pensioenregeling vanwege de premiedekkingsgraad menigmaal voorgelegd aan sociale partners. Het fonds kan echter alleen adviseren, de sociale partners gaan over de inhoud van de pensioenregeling. Wat dat betreft is ook reeds met sociale partners besproken om het huidige partnerpensioen voor pensioendatum op risicobasis om te zetten naar opbouwbasis. Dit om de regeling begrijpelijker te maken. Het fonds zal tevens onderzoeken of aanvullende voorwaarden kunnen worden gesteld aan de hoogte van de premie, bijvoorbeeld door het eventueel bepalen van een minimum voor de premiedekkingsgraad.

Met sociale partners is afgesproken dat op basis van de uitkomsten van de ALM-studie, de financierbaarheid van de pensioenregeling in 2018 opnieuw onder de aandacht wordt gebracht.

Herbenoemingen bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht.

Voor een aantal leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan als de raad van toezicht verstrijken de zittingstermijnen in het jaar 2018. Alle betreffende leden hebben aangegeven herbenoembaar te zijn voor een volgende termijn. De herbenoemingstrajecten zijn in gang gezet door het bestuur.

Diversiteit in het bestuur

Vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zal de heer F.J.M. de Beer in het jaar 2018 stoppen als bestuurslid (namens FNV) bij Bpf HiBiN. Voor zijn opvolging zal een functieprofiel worden opgesteld, waarbij het streven is om de diversiteit in het bestuur te vergroten. Dit betekent dat het de voorkeur heeft van het bestuur dat door FNV een persoon wordt voorgedragen die voldoet aan de criteria van de Code Pensioenfondsen. Voor Bpf HiBiN betekent dit dat de voorkeur uitgaat naar een (vrouwelijk) persoon jonger dan 40 jaar.

Wetgeving

Op 3 januari 2018 is MiFID II in werking getreden. MiFID II (Markets in Financial Instruments Directive) is een herziening van de in 2007 ingevoerde Europese richtlijn MiFID. Het doel van MiFID II is het efficiënter en transparanter maken van de Europese financiële markten en het vergroten van de bescherming van beleggers. MiFID II wijzigt bepaalde regelgeving voor beleggingsondernemingen en handelsplatformen. Het fonds zal toetsen of alle betrokken partijen voldoen aan deze nieuwe wetgeving. Daar waar nodig worden contracten aangepast en beleidsdocumenten van uitbestedingspartijen gewijzigd. In en over 2018 zal er door partijen aan bepaalde rapportageverplichtingen moeten worden voldaan. Het fonds toetst of dit ook daadwerkelijk gebeurt.

Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Dat betekent dat er vanaf die datum dezelfde privacywetgeving geldt in de hele Europese Unie (EU). De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) geldt dan niet meer. Getoetst wordt voor die datum of partijen, waar relevant, voldoen aan deze wetgeving en overeenkomsten moeten worden aangepast.

Communicatie

Om de digitale communicatie te verbeteren, krijgen deelnemers in de tweede helft van 2018 toegang tot een (deelnemers)portaal. Dit portaal fungeert als een digitaal persoonlijk pensioendossier. Het laat bijvoorbeeld de hoogte van het opgebouwde en, op de pensioenrichtleeftijd, bereikbare pensioenaanspraken bij Bpf HiBiN zien. Door het fonds verstuurd brieven en wettelijk verplichte documenten zijn eveneens te raadplegen via het portaal. Dit geldt ook voor vrijwillige communicatie zoals nieuwsflitsen vanuit het fonds. Het inloggen op het portaal zal gaan via DigiD.

Breda, 28 mei 2018

OORDEEL VERANTWOORDINGSORGAAN

Inleiding

Bpf HiBiN heeft een verantwoordingsorgaan als bedoeld in artikel 115 van de Pensioenwet. Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennisgenomen van het bestuursverslag over 2017, de diverse verslagen en documenten over het jaar 2017, waaronder het verslag van de raad van toezicht over 2017. De ontvangen documenten zijn waar nodig toegelicht door het bestuur en de raad van toezicht en geven een goed beeld van het gevoerde beleid in 2017.

Samenstelling verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestond in 2017 uit vijf leden en er was een vacature van de zijde van de actieve deelnemers. Er waren twee gekozen vertegenwoordigers namens de gepensioneerden, twee vertegenwoordigers voorgedragen door de werknemersorganisaties te weten een namens de gewezen deelnemers (slapers) en een namens de actieve deelnemers. Verder was er een vertegenwoordiger van de zijde van de werkgevers. De samenstelling van mannen, vrouwen en leeftijdscategorieën in het verantwoordingsorgaan voldoet aan de Code Pensioenfondsen.

Het verantwoordingsorgaan bestaat ultimo 2017 uit:

- De heer R.F.M. van Scheijndel, namens pensioengerechtigden en voorzitter;
- De heer J. Krijt, namens pensioengerechtigden;
- Mevrouw M.A.L. van Heesbeen, namens werknemers en vicevoorzitter (van 01-01-2017 t/m 31-12 2017);
- De heer H.G.M. Zaan, namens werknemers;
- De heer H.K. Vink, namens gewezen werknemers;
- Mevrouw A. Bieman, namens werkgevers (vanaf 01-01-2017).

Vergaderingen/overleg

Het verantwoordingsorgaan kwam in het verslagjaar over 2017 elf keer bijeen:

- Zes interne vergaderingen, twee vergadering met de Raad van Toezicht en twee vergaderingen met het voltallige bestuur. De vicevoorzitter van het bestuur heeft een vaste plaats bij de vergaderingen van het verantwoordingsorgaan, zodat het verantwoordingsorgaan daarmee voldoende worden geïnformeerd over alle lopende zaken. Daarnaast heeft er een vergadering plaatsgevonden met het bestuur en alle gremia betreffende het jaarwerk over 2016.
- Een bijeenkomst met een afvaardiging van het bestuur, de Raad van Toezicht en externe adviseurs inzake de kostendekkende premie.
- Na de zelfevaluatie als 'nulmeting', die onder begeleiding van een extern bureau in 2016 heeft plaatsgevonden, heeft er in 2017 een zelfreflectie plaatsgevonden die het verantwoordingsorgaan intern en zelfstandig heeft uitgevoerd.

Bevindingen en uitvoering

De activiteiten en bevindingen van het verantwoordingsorgaan over 2017 zijn op hoofdlijnen:

Reductie beleggingskosten

Het bestuur heeft zich in 2016 voorgenomen een aanzienlijke reductie in de beleggingskosten te realiseren. Na het treffen van diverse maatregelen is het verantwoordingsorgaan verheugd om te zien dat deze aanpak in 2017 daadwerkelijk succesvol is geweest en de resultaten hiervan direct zichtbaar zijn.

Deze reductie heeft met name plaatsgevonden op de kosten die verband houden met partijen die betrokken zijn of waren met de uitvoering. Het verantwoordingsorgaan ziet graag dat deze strategie wordt voortgezet in 2018 om de uitvoering waar mogelijk nog scherper te maken.

Haalbaarheidstoets

In 2015 werd een eerste haalbaarheidstoets uitgevoerd waarin de ondergrens voor ons fonds werd bepaald. In 2017 is er wederom een haalbaarheidstoets uitgevoerd.

Het verwachte pensioenresultaat daalde, zowel uitgaande van de feitelijke situatie als die van een slechtweerscenario. Deze daling ligt binnen de door het bestuur gestelde grenzen en sluit aan bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen die gelden binnen ons fonds.

Voor het verantwoordingsorgaan is dit geen verontrustende uitkomst. Aan de hand van de resultaten over 2018 moet worden gekeken of deze dalende trend zich doorzet waarmee inzicht wordt verkregen in de financiële opzet van het fonds, verwachtingen en risico's, het koopkrachtbehoud, de evenwichtigheid van het beleid en premiebeleid alsmede de herstelkracht van het fonds.

Kostendekkende premie

De vastgestelde pensioenpremie voor 2017 is met 22,2% van de pensioengrondslag gelijk gebleven. Actuarieel zijn de diverse componenten gecontroleerd en vastgesteld. Er is sprake van consistentie in het premiebeleid.

Wel dient opgemerkt te worden dat er tussen de hoogte van de kostendekkende premie en de feitelijk (gedempte) premie nog steeds een spanningsveld bestaat dat het voor de toekomst moeilijker zal maken om het opbouwpercentage van 2% te kunnen blijven realiseren, dit conform de opdracht en verwachtingen van Sociale Partners. Het verantwoordingsorgaan blijft deze ontwikkelingen met belangstelling volgen, dit mede om te bezien of de gestelde doelen wel evenwichtig en in het belang van alle deelnemers zijn.

Overgang naar zelfadministratie

Na een grondig beslissingsproces heeft het bestuur in 2016 de beslissing genomen over te gaan tot zelfadministratie. Hierbij heeft ook meegespeeld dat de medewerkers van het bestuursbureau, die ook bij dit proces zijn betrokken, inmiddels de benodigde kennis over de implementatie hadden opgebouwd.

De implementatie van de zelfadministratie die in 2017 heeft plaatsgevonden is voor zover het verantwoordingsorgaan dat kan beoordelen goed verlopen.

Financiële positie Bpf HiBin

Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat de financiële positie van het fonds, door de situatie van het reservetekort, zorgelijk is maar is wel de mening toegedaan dat het bestuur binnen de huidige wettelijke kaders in feite geen andere maatregelen had kunnen treffen om die positie te verbeteren. De situatie van een blijvend lage rente had negatieve gevolgen op de financiële positie van het fonds, maar grote gevolgen hiervan zijn uitgebleven door het in 2017 behaalde rendement op aandelen.

Het bestuur van het fonds heeft daarop geen invloed anders dan het premie-instrument dat bot is geworden door de wens van sociale partners om de huidige opbouw te handhaven tegen een gelijkblijvende premie.

Verplichtstelling

Het pensioenfonds van Bpf HiBin is een verplichte bedrijfstakpensioenregeling, in dit geval voor 'de handel in bouwmaterialen'. Dat betekent dat zowel van de zijde van de werkgevers als van de kant van Bpf HiBin er een actieve houding wordt verwacht na te gaan of een werkgever/bedrijf wel is aangesloten.

In dat kader is er in 2014 gestart met een driejarig traject om ten onrechte niet aangesloten werkgevers/bedrijven op te sporen. (i.v.m. de regel: 'geen premie, wel recht'). Dit traject is in 2017 zover afgerond dat de overige activiteiten nu op reguliere basis kunnen worden uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan is verheugd dat zich hierbij geen grote financiële verrassingen hebben voorgedaan.

Herstelplan

Het verantwoordingsorgaan heeft kennisgenomen van het in 2017 geactualiseerde herstelplan dat door het bestuur bij DNB is ingediend. Zoals het er nu naar uitziet wijst alles erop dat Bpf HiBin binnen de maximumtermijn uit herstel zal zijn zodat aanvullende maatregelen voorlopig achterwege kunnen blijven.

Beleid/adviesvragen en oordeel 2017

Het verantwoordingsorgaan heeft in het verslagjaar 2017 van het bestuur diverse verzoeken om advies uit te brengen over de volgende onderwerpen.

Premiebeleid

Het verantwoordingsorgaan heeft het verzoek ontvangen advies uit te brengen over het te voeren premiebeleid in 2018, te weten de vraag of de vastgestelde feitelijke premie en de hoogte, respectievelijk de verdeling van de premiecomponenten over de diverse doelgroepen wel evenwichtig genoeg was. Het verantwoordingsorgaan heeft hierop een positief advies afgegeven.

Communicatiebeleid

Het verantwoordingsorgaan heeft van het bestuur het verzoek ontvangen advies uit brengen over het communicatieplan 2017 en het daarbij te voeren communicatiebeleid in 2017. Het verantwoordingsorgaan heeft op het voorgenomen besluit van het bestuur een positief advies af te geven. Het verantwoordingsorgaan is ook in 2017 betrokken geweest bij het uitvoerig testen van de nieuwe website van Bpf HiBiN die in de loop van 2016 de bestaande website heeft vervangen. Dit testen zal periodiek worden gecontinueerd.

Nu het implementatietraject van de zelfadministratie praktisch is afgerond verwacht het verantwoordingsorgaan wel dat de door het bestuur gedane toezegging om het communicatiebeleid zodanig aan te passen, dat de betrokkenheid van deelnemers van Bpf HiBiN zal toenemen door hierin een meer actief beleid te voeren.

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid, dat voor het eerst in 2014 is vastgesteld, is in 2017 niet gewijzigd zodat hierover in 2017 door het verantwoordingsorgaan geen advies behoefde te worden gegeven.

Klachten- en geschillenreglement

Het verantwoordingsorgaan heeft in het verslagjaar 2017 van het bestuur tevens het verzoek ontvangen advies uit te brengen over een nieuw klachten- en geschillen reglement. Het verantwoordingsorgaan heeft hierop een positief advies afgegeven.

Oordeel over 2017

Het verantwoordingsorgaan vormde gedurende het hele verslagjaar zich een beeld over het functioneren van het bestuur. Voor het vaststellen van het eindoordeel daarover heeft het verantwoordingsorgaan aan de hand van het bestuursverslag, het actuariel rapport en de voorlopige jaarrekening overleg gehad met de Raad van Toezicht en een afvaardiging van het bestuur. Het verantwoordingsorgaan heeft met instemming kennisgenomen van de bevindingen van de Raad van Toezicht die overeenstemmen met het oordeel van het verantwoordingsorgaan.

Tot slot heeft het verantwoordingsorgaan op 28 mei 2018 overleg gehad met het bestuur en alle gremia over het bestuursverslag, het accountantsrapport en het actuariel rapport. Het verantwoordingsorgaan geeft op basis van de eigen waarnemingen gedurende het verslagjaar en de genoemde overleggen een positief oordeel over het handelen van het bestuur in 2017.

Aandachtsgebieden voor 2018

Naast de ontwikkelingen met betrekking tot een nieuw pensioenstelsel en de gevolgen die dat heeft voor Bpf HiBiN, zijn voor het verantwoordingsorgaan de verdere beheersing van de kosten en de consolidatie van de zelfadministratie belangrijke aandachtsgebieden. Ook het terugdringen van de spanning die bestaat tussen de hoogte van de kostendekkende premie, het opbouwpercentage en de feitelijke (gedempte) premie zijn belangrijke items voor 2018.

Het verantwoordingsorgaan zal alle ontwikkelingen die in het belang zijn van een evenwichtige afweging voor alle deelnemers kritisch blijven volgen. Het verantwoordingsorgaan ziet verder met belangstelling de resultaten van de in 2018 geplande haalbaarheidstoets tegemoet.

Na afloop verslagjaar

In het bestuursverslag is nog uitgegaan van het oude rooster van aftreden voor de leden van het verantwoordingsorgaan (ingegaan op 1 juli 2014).

In de vergadering van maart 2018 heeft het verantwoordingsorgaan samen met het bestuur gesproken over het inperken van het verantwoordingsorgaan van zes naar vijf leden. In de voordracht aan het bestuur van het nieuwe verantwoordingsorgaan voor de nieuwe periode die op 1 juli 2018 zal ingaan is hier reeds rekening mee gehouden. Hiermee is tevens rekening gehouden in een nieuw rooster van aftreden dat de continuïteit van het verantwoordingsorgaan op termijn moet waarborgen.

Ook heeft het verantwoordingsorgaan aan het bestuur een voordracht gedaan voor de nieuwe zittingsperiode voor de leden van de Raad van Toezicht, inclusief het rooster van aftreden dat door de Raad van Toezicht hiervoor is opgesteld.

Tenslotte

Het verantwoordingsorgaan dankt het bestuur, de Raad van Toezicht en het bestuursbureau voor de prettige samenwerking in 2017 en de geboden scholingsmogelijkheden, waardoor het VO verder groeide in zijn rol en functie.

28 mei 2018

Verantwoordingsorgaan Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen

Reactie Bestuur

Ook het bestuur heeft de samenwerking met het verantwoordingsorgaan (VO) in 2017 als prettig ervaren. De door het VO, dat zich kenmerkt door gedrevenheid, uitgesproken dank is dus wederzijds.

In reactie op een aantal punten van het oordeel van het verantwoordingsorgaan, merkt het bestuur het volgende op:

Kostendekkendheid premie

Het VO merkt terecht op dat er tussen de hoogte van de kostendekkende premie en de feitelijk (gedempte) premie een spanningsveld bestaat waardoor het moeilijker zal zijn om in de toekomst het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen van 2% te blijven realiseren. Het bestuur merkt dit ook op en zal dit, net zoals in 2017, in 2018 nadrukkelijk onder de aandacht van sociale partners brengen.

Verplichtstelling

Het VO maakt een aantal opmerkingen over het verplichte karakter van de door Bpf HiBiN uitgevoerde bedrijfstakpensioenregeling, waarbij de regel geldt: 'geen premie, wel recht' en toont zich verheugd dat het in 2017 zodanig afgeronde traject dat in vervolg de activiteiten in dit kader op reguliere basis kunnen worden uitgevoerd en dat zich in dit traject geen grote financiële verrassingen hebben voorgedaan. Het bestuur deelt dit met het VO én realiseert zich dat nu de meeste mogelijk ten onrechte niet aangesloten werkgevers zijn aangeschreven, aangesloten of vrijgesteld, niet uitgesloten mag worden dat zich nog bijzonderheden voordoen bij werkgevers die zich verzetten tegen aansluiting. Het bestuur heeft op dit moment geen concrete aanleiding om te vrezen voor deze bijzonderheden.

BEVINDINGEN RAAD VAN TOEZICHT

Inleiding

De raad van toezicht doet hierbij verslag van haar werkzaamheden in 2017 en geeft haar bevindingen en aanbevelingen weer. Zij volgt daarbij de wettelijk omschreven taken en bevoegdheden.

Vergaderingen/overleg

De raad is in 2017 vijf keer in formele vergaderingen bijeengekomen, waarvan twee keer gezamenlijk met het voltallige bestuur, een keer met het VO en twee keer afzonderlijk. Met het VO is daarnaast in mei overlegd in het kader van het Jaarwerk, en in oktober over de premievaststelling voor 2018.

De raad bleef daarnaast aangehaakt bij de actuele ontwikkelingen door telefonische en e-mailcontacten, zowel onderling als tussen de voorzitters van raad, bestuur en VO.

Aan het VO is op 16 februari 2018 over het jaar 2017 in een gezamenlijke vergadering van VO en raad verantwoording afgelegd en is de situatie van het fonds diepgaand besproken.

Goedkeuringen

Conform haar wettelijke bevoegdheden heeft de raad het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en jaarrekening 2016 goedgekeurd.

Daarnaast heeft de raad de profielschets voor een nieuwe bestuurder goedgekeurd evenals het beloningsbeleid voor het bestuur.

Algemene gang van zaken

Het jaar 2017 stond vooral in het teken van de overgang naar zelfadministratie. Vanaf 1 januari stond het fonds "op eigen benen". Hoewel de datakwaliteit bij de transitie van SAP naar de zelfadministratie gebreken vertoonde, verliep de start ervan zonder grote problemen. Het hele jaar door is gewerkt aan verbetering van de datakwaliteit en het inregelen van de administratie, zodat gesteld kan worden dat die aan het eind van het jaar belangrijk verbeterd en van voldoende niveau was.

Het verplichtstellingsdossier (Traject Handhaving Verplichtstelling) werd afgerond en het resterende financiële risico bepaald. Al met al is het een succesvol hoewel kostbaar traject geweest, dat echter heeft bijgedragen aan het reduceren van het fondsrisico als gevolg van de regel "geen premie, toch pensioen".

De evenwichtige belangenafweging bij de bepaling van de premie vroeg vanwege de lage premiedekkingsgraad opnieuw bijzondere aandacht.

Met het aantreden van Gijsbrecht Vermeulen is een nieuwe bestuurder benoemd, waarbij de raad vooral heeft getoetst op het bestuurlijk monitoren van de zelfadministratie. Daarnaast vonden er roulaties plaats in de commissies en geledingen namens welke bestuurders benoemd zijn. De raad hield haar eerste extern begeleide zelfevaluatie.

Het beleid van het bestuur

Het beleid van het bestuur heeft het afgelopen jaar voor een groot deel in het teken van consolidering van de zelfadministratie gestaan. Het verplichtstellingsdossier heeft daarnaast voldoende aandacht behouden. Beide dossiers konden eind 2017 als succesvol afgerond worden beschouwd.

De complexiteit van het vermogensbeheer is verdergaand vereenvoudigd, waarbij ook de kosten verder werden gereduceerd. Zelfadministratie en vereenvoudiging van het proces van vermogensbeheer zijn er beide op gericht de uitbestedingsrisico's te verminderen en de organisatie van het fonds te stroomlijnen en efficiënter te maken.

Daarin is het bestuur naar de mening van de raad geslaagd.

Financiële positie fonds

De financiële positie van het fonds is nog steeds onvoldoende, hoewel de beleidsdekkingsgraad door de gestegen rente duidelijk verbeterde, van 97,5% eind 2016 tot 103,4% eind 2017.

Adequate risicobeheersing

De risico's worden structureel gemonitord aan de hand van een risicodashboard. De commissiestructuur en bemensing ervan is zodanig herzien dat deze nu beter bijdragen aan een brede en evenwichtige risicomonitoring.

De begin 2017 door het bestuur in haar zelfevaluatie nog geconstateerde zwakte op het gebied van het risicobeheer is daarmee ondervangen.

De raad mist nog de systematische integriteitsanalyse, opgelegd door DNB. Daaraan moet nu aandacht worden besteed.

Evenwichtige belangenafweging

De raad heeft vastgesteld dat het bestuur voldoende aandacht besteedt aan de evenwichtige belangenafweging.

Het overleg tussen bestuur, raad en VO in oktober 2017 over de premievaststelling 2018 vestigde opnieuw de aandacht op de lage premiedekkingsgraad. Het besluit de premie en opbouw op het afgesproken niveau te handhaven kan echter nog evenwichtig genoemd worden, maar het punt waarop de sociale partners erop gewezen moeten worden dat het handhaven van de opbouw daardoor wellicht onhoudbaar wordt, is nu dicht genaderd.

Verplichtstelling

Het Traject Handhaving Verplichtstelling is afgerond. De kwantificering van het resterende verplichtstellingsrisico heeft daarbij plaatsgevonden en is door de raad aanvaardbaar bevonden .

Evaluatie functioneren raad van toezicht

In mei 2017 heeft de raad haar eerste extern begeleide zelfevaluatie gehouden. De conclusie daaruit is dat de raad voldoende kijkt naar haar rolzuiverheid en deze zo goed mogelijk wil invullen en bewaken (actief raadgeven maar niet op de stoel van het bestuur willen gaan zitten). Op die weg wil zij graag verder gaan.

Specifieke aandachtspunten voor 2017

Buiten de hiervoor reeds behandelde onderwerpen heeft de raad zich nog bezig gehouden met het beloningsbeleid, de toekomstvisie van het fonds en de evaluatie van het bestuursmodel.

Het beloningsbeleid voor het bestuur heeft nu definitief zijn beslag gekregen conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Tijdelijke uitzonderingen daarop zijn ongedaan gemaakt. De raad meent dat dit een goede zaak is. Ten aanzien van de toekomstvisie van het fonds heeft de raad erop aangedrongen eerst voldoende ervaring op de te doen met het zelf administrerend zijn alvorens nieuwe stappen te zetten. Eerst consolideren dan expanderen. In dat kader stemt het de raad tevreden dat ten aanzien van toekomstvisie en bestuursmodel voorlopig pas op de plaats is gemaakt (geen fusiestreven, handhaven paritair model).

Aandachtspunten voor 2018

Voor 2018 vraagt de raad aandacht voor (en zal zij hierop toezien en het bestuur van advies voorzien):

- de implementatie van de AVG;
- de implementatie van de drie sleutelfuncties ingevolge IORP II (actuarieel, risicomanagement, interne audit);
- toekomstvisie fonds;
- IT-beleid bij partijen aan wie taken zijn uitbesteed onder de loep nemen.

Tot slot

Opnieuw heeft het bestuur laten zien dat het in control kan blijven en de risico's goed in beeld heeft. De overgang naar zelfadministratie is dan ook goed verlopen. Het bestuur heeft ambitie maar weet die te temperen wanneer de mogelijkheden beperkt zijn. Het toont daarmee realiteitszin en daarvoor past een compliment aan bestuur en alle andere betrokkenen. Voor 2018 vraagt de verdere consolidatie van de zelfadministratie, IORP II en de visie op de verdere toekomst van het fonds de aandacht. De raad is onveranderd gemotiveerd om daaraan haar bijdrage te leveren.

- Mr. P.J.M. Akkermans (voorzitter);
- A.M.J. de Bekker AAG;
- Drs. A.A. van Hienen.

28 mei 2018

Raad van toezicht Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen

Reactie bestuur

Indachtig de uitdaging van het inregelen van de zelfadministratie waarmee het bestuur zich in 2017 geconfronteerd zag, neemt het bestuur graag notitie van het door de raad van toezicht aan het bestuur en de andere betrokkenen gegeven compliment. Het bestuur waardeert de onveranderde bereidheid van de raad van toezicht een bijdrage te leveren aan de aandachtspunten voor Bpf HiBiN en de uitvoering van deze bereidheid door de raad van toezicht in hoge mate.

Tegelijkertijd realiseert het bestuur zich dat de door de raad van toezicht opgemerkte aandachtspunten als verdere (definitieve) consolidatie van de zelfadministratie, de invoering van IORP II in 2019 en de visie op de verdere toekomst van Bpf HiBiN, naast een aantal andere, in 2018 de volle aandacht van het bestuur zullen moeten krijgen in het overigens zeer volatiele pensioenland. Graag zal het bestuur daarbij een beroep doen op de adviserende kennis en kunde van de leden van de raad van toezicht.

JAARREKENING

JAARREKENING

1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten) (x €1.000)

ACTIVA	2017		2016	
Beleggingen voor risico fonds (1)				
Vastgoedbeleggingen	63.240		43.576	
Aandelen	251.950		273.958	
Vastrentende waarden	455.251		460.566	
Derivaten	50.318		70.902	
Overige beleggingen en liquide middelen	75.500		2.021	
		896.259		851.023
Vorderingen en overlopende activa (2)				
Vorderingen en overlopende activa		7.880		3.006
Overige activa (3)				
		2.919		3.984
		907.058		858.013
PASSIVA				
Stichtingskapitaal en reserves (4)		43.243		-1.979
Technische voorzieningen voor risicofonds (5)				
Technische voorziening	839.403		827.346	
Overige technische voorzieningen	147		281	
		839.550		827.627
Overlopende passiva (6)				
Derivaten met negatieve waarde	23.405		30.901	
Overige schulden en overlopende passiva	860		1.464	
		24.265		32.365
		907.058		858.013

(*) De nummering verwijst naar het hoofdstuk in de toelichting van de jaarrekening.

Dekkingsgraad op basis van FTK	2017	2016
Actuele dekkingsgraad	104,9%	99,8%
Beleidsdekkingsgraad	103,4%	97,5%

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x €1.000)

BATEN	2017		2016	
Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen (van werkgevers en werknemers) (7)		33.537		31.717
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen (8)		39.504		84.702
Overige baten (9)		215		551
Totaal baten		73.256		116.970
LASTEN	2017		2016	
Pensioenuitkeringen (10)		11.859		11.773
Pensioenuitvoeringskosten (11)		2.453		3.556
Mutatie technische voorzieningen (12)				
Pensioenopbouw	39.941		30.489	
Rentetoevoeging	-1.819		-441	
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-11.809		-11.244	
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	316		305	
Wijziging marktrente	-13.254		83.974	
Wijziging actuariële uitgangspunten	-1.143		5.200	
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-175		785	
Mutatie overige technische voorzieningen	12.057		109.068	
	-133		11	
		11.924		109.079
Saldo overdrachten van rechten (13)		-415		-219
Herverzekeringen (14)		1.911		2.059
Overige lasten (15)		302		337
Totaal lasten		28.034		126.585
Saldo van baten en lasten		45.222		-9.615

Bestemming van saldo baten en lasten	2017		2016	
Algemene reserve	30.098		-22.284	
Beleggingsreserve	13.254		12.224	
Bestemde premiereserve	1.870		445	
		45.222		-9.615

3 KASSTROOMOVERZICHT

(x €1.000) Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2017		2016	
Ontvangen premiebijdragen voor risico fonds	29.803		31.444	
Ontvangen waardeoverdrachten			700	
Betaalde pensioenuitkeringen	-11.859		-11.749	
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars			325	
Betaalde waardeoverdrachten risico pensioenfondsen	-9		-587	
Betaalde uitvoeringskosten	-2.942		-3.940	
Diverse ontvangsten en uitgaven	-126		214	
Betaalde premies herverzekering	-2.051		-2.093	
		12.816		14.314

KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN

Ontvangen inzake verkopen beleggingen	537.867		300.394	
Betaald inzake aankopen beleggingen	-555.114		-332.092	
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	16.612		19.755	
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	-12.271		924	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-977		-1.550	
		-13.883		-12.569
		-1.067		1.745

SAMENSTELLING GELDMIDDELEN

	2017		2016	
Liquide middelen per 1 januari		3.984		2.239
Mutatie liquide middelen		-1.067		1.745
Liquide middelen per 31 december		2.917		3.984

4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Het doel van de Stichting bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41197852, statutair gevestigd te Breda (hierna het 'fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt het fonds pensioenuitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de actuariële en bedrijfstechnische nota van het fonds. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de handel en bouwmaterialen verplicht gestelde aangesloten werkgevers.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 28 mei 2018 de jaarrekening opgemaakt.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf "schattingwijzigingen".

Schattingwijzigingen

Het resultaat van €1.143 uit hoofde van overige (incidentele) mutaties bestaat uit het resultaat op het overgaan van een bepaald partnersysteem naar een onbepaald partnersysteem voor pensioengerechtigden. Bij het in voorgaande jaren gehanteerde bepaalde partnersysteem werd verondersteld dat alle pensioengerechtigden een partner hadden. Bij het vanaf 2017 ingevoerde onbepaalde partnersysteem, met partnerfrequentie 100% vanaf 67 jaar, neemt de kans op het hebben van een partner af met de sterftekans van deze partner. De gehanteerde methodiek sluit beter aan bij de abtn en resulteert in een verlaging van de voorziening van € 1.143.

De overige mutaties in de voorziening, zoals weergegeven in onderstaande tabel, hebben een negatief resultaat van € 2.083 tot gevolg.

Dit resultaat is het gevolg van aansluitingsverschillen tussen de eindstand van 2016 en beginstand van 2017. Door de wijziging van uitvoerder zijn er conversieverschillen ontstaan. Onderzoek naar deze verschillen levert het volgende op:

Niet opgevraagde pensioenen

De vorige uitvoerder van het fonds liet voor pensioengerechtigden waarvan het ingegaan pensioen in werkelijkheid niet uitgekeerd werd (de zogenoemde niet opgevraagde pensioenen) de voorziening vrijvallen indien betreffende pensioengerechtigden ouder waren dan 70 jaar. Dit leidde ultimo 2016 tot een vrijval in de voorziening van € 607.

Primo 2017 is de methodiek omtrent de niet opgevraagde pensioenen prudenter ingestoken door het fonds. In de nieuwe methodiek wordt er extra gereserveerd voor pensioenuitkeringen die administratief (actuarieel) wel uitgekeerd zijn maar in werkelijkheid niet. Er bestaat immers nog een kans dat betreffende pensioengerechtigden met terugwerkende kracht de gemiste pensioenuitkering opvragen. Hierbij wordt wel rekening gehouden met een kans dat betreffende pensioengerechtigde het niet opgevraagde pensioen alsnog opvraagt.

Indien het niet opgevraagde pensioen minder dan 5 jaar geleden is ingegaan, wordt er volledig gereserveerd. Indien de pensioenuitkering tussen 5 en 10 jaar geleden had moeten ingaan wordt er voor 2/3de gereserveerd. Indien de uitkering langer dan 10 jaar geleden had moeten ingaan wordt er voor 1/3de gereserveerd. Primo 2016 leidt dit tot een extra reservering van € 56. Het aansluitingsverschil betreft hierdoor € 663 (resultaat van +/- € 663).

Waardering latent ouderdomspensioen

In de waardering van het latent ouderdomspensioen ging de vorige uitvoerder uit van een ingangleeftijd van 67 jaar en 1 maand. Het fonds gaat bij de waardering van het latent ouderdomspensioen uit van een ingangleeftijd van 67 jaar. Dit leidt tot een verhoging van de technische voorziening van circa € 3.000 (resultaat van +/- € 3.000).

Ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen

Er zijn verschillen in aanspraken geconstateerd tussen de eindstand van de vorige uitvoerder en de beginstand bij het fonds, waaronder een daling van de ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen. Dit leidt tot een verlaging van de technische voorziening van circa € 2.000 (resultaat van € 2.000).

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2017	31-12-2016
USD	1,20	1,06
GBP	0,89	0,85
HKD	9,39	8,18
CAD	1,51	1,41
AUD	1,54	1,46
JPY	135,27	123,02

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van een beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde. Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie en worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten), onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de reële waarde. De reële waarde wordt gebaseerd op taxatiewaarde. De taxaties worden verricht door onafhankelijke deskundigen. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het fonds.

Onroerend goed in ontwikkeling wordt gewaardeerd op basis van gedane uitgaven, inclusief bouwrente, waarbij wordt getoetst of die uitgaven tot waarde wijzigingen leiden. Na oplevering worden (her)ontwikkelde objecten naar reële waarde gewaardeerd.

Aandelen

Aandelen, waaronder tevens converteerbare obligaties zijn begrepen, worden gewaardeerd tegen reële waarde. Van beursgenoteerde aandelen is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Van beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de vereiste reserves, de beleggingsreserve, op het gewenste niveau zijn gebracht. Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve.

Beleggingsreserve

De beleggingsreserve wordt aangehouden als buffer voor neerwaartse koersfluctuaties van beleggingen. De omvang van deze reserve is gelijk aan het Vereist Eigen Vermogen aan de hand van de standaardtoets van DNB.

Bestemde premiereserve

Fluctuaties in de uitvoeringskosten en de opbouw van het deelnemersbestand leiden tot bewegingen in de gedempte kostendekkende premie (uitgedrukt in de pensioengrondslagsom). Dat zou kunnen betekenen dat er in het ene jaar een positieve premiemarge (het verschil tussen de vaste feitelijke doorsneepremie en de gedempte kostendekkende premie bij de geambieerde pensioenopbouw) is terwijl in een ander jaar een premietekort zou resulteren in een korting van de pensioenopbouw. Daarom wordt er vanaf 1 januari 2015 een bestemde premiereserve gevormd.

Daaraan wordt een positieve premiemarge toegevoegd. Indien er sprake is van een negatieve premiemarge, wordt een gedeelte van de bestemde premiereserve onttrokken. De onttrekking is gelijk aan een evenredig deel (resterende periode tot 1 januari 2020 ten opzichte van de 5-jaarsperiode van een vaste rekenrente) van de bestemde premiereserve doch maximaal gelijk aan de absolute waarde van de negatieve premiemarge. De onttrekking is beschikbaar als feitelijke premie voor de financiering van de jaarlijkse pensioenopbouw.

Aan de bestemde premiereserve wordt jaarlijks (een deel van) het behaalde fondsrendement toegevoegd. Het vermogen tegenover de bestemde premiereserve wordt buiten beschouwing gelaten bij de vaststelling van de (beleids)dekkingsgraad.

Ultimo 2017 is er sprake van een premiemarge waardoor er een bedrag aan de bestemde premiereserve is toegevoegd.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2017. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren opgebouwde pensioenaanspraken.

Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken respectievelijk pensioenrechten worden verhoogd (toeslagverlening of indexatie). Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen.

Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid. Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

Actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2017

Voor de berekeningen is uitgegaan van:

Overlevingstafels: Prognosetafel AG2016 (2016: AG2016), waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een leeftijdsafhankelijke factor die zijn gebaseerd op de ervaringssterfte van het fonds.

Voor de niet-opgevraagde ingegane pensioenen wordt de voorziening voor onvindbare 70-plussers op € 337.000 (voor 2016: € 663.000 inclusief correctie vrijval).

Voor het uitgestelde partnerpensioen wordt een leeftijdsafhankelijke partnerfrequentie gehanteerd. Voor uitruilbaar partnerpensioen wordt deze frequentie op leeftijd 67 op 100% gesteld. Voor het partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

De lasten van een nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 2% van de lasten van het nog niet ingegaan partnerpensioen tot 67 jaar. Bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen.

De kostenopslag is per 31 december 2017 2,6% (2016: 2,6%) van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers en ingegaan arbeidsongeschiktheids-pensioen is uitgegaan van een revalidatiekans van 10%. Een voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door de invaliditeitsopslag uit de premie van de afgelopen twee jaar te nemen.

Overige technische voorzieningen

Voorziening spaarfonds gemoedsbezwaren

Het bestuur kan individuele vrijstelling van deelneming aan de verplichte pensioenregelingen aan een werknemer verlenen, indien deze gemoedsbezwaren heeft tegen iedere vorm van verzekeren. Dit ontslaat zijn werkgever noch betrokkene van de verplichting tot afdracht van de reguliere bijdragen aan het fonds. Deze bijdragen worden op en individuele spaarrekening gestort, waaraan jaarlijks intrest wordt toegevoegd.

De gespaarde bijdragen van de gemoedsbezwaarde worden na het bereiken van de 67-jarige leeftijd in gelijke termijnen aan betrokkene gedurende 15 jaar uitgekeerd. Bij overlijden van de gemoedsbezwaarde voordat de uitkeringen zijn ingegaan, wordt het saldo in gelijke termijnen gedurende 15 jaar aan de partner uitgekeerd. Bij overlijden van de gemoedsbezwaarde na ingang van de uitkering, worden de uitkeringen gedurende de resterende periode voortgezet ten behoeve van de partner.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen van (werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden (werkgevers) in rekening gebrachte respectievelijk te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde opbouw van pensioenaanspraken onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen.

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen inclusief de wettelijke toegestane afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de 1-jaarsrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking uit technische voorziening voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode. Jaarlijks wordt 2,6% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 2,6% van de pensioenuitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Premies herverzekering

Het fonds heeft een herverzekeringscontract gesloten met Aegon Levensverzekering N.V. voor een verzekering bij overlijden voor het overlijdensrisico op het leven van de deelnemer, ter gedeeltelijke dekking van het Anw-hiaat. Een kapitaal wordt aan het fonds uitgekeerd door Aegon in geval van overlijden mits dit overlijden plaatsvindt voor de 67ste verjaardag van de deelnemer. Per 1 januari 2016 is het niet-gefinancierde nabestaanden- en het arbeidsongeschiktheidsrisico uit hoofde van de basispensioenregeling herverzekerd bij Zwitserleven. Dit contract heeft een looptijd van drie jaar tot 31 december 2018. Op afrekeningsdatum, 24 maanden na afloop van het contract wordt een winstaandeel bepaald, dit aandeel zal niet negatief zijn.

Het overlijdensrisico is herverzekerd in de vorm van eenjarige risicokapitalen. Dit komt voort uit de reglementaire verzekeringen van nabestaandenpensioenen van de deelnemers. Het risicokapitaal wordt vastgesteld als de contante waarde van het op risicobasis verzekerde nabestaandenpensioen tegen 2,5% rekenrente en de overige actuariële grondslagen van het fonds. Het arbeidsongeschiktheidsrisico is herverzekerd voor alle deelnemers in de vorm van een arbeidsongeschiktheidsrisicokapitaal. Dit risicokapitaal is gelijk aan de contante waarde van 70% van de toekomstige pensioenopbouw per 1 januari van enig jaar, tegen een rekenrente van 2,5 % per jaar en op basis van de overige actuariële grondslagen van het fonds. Bij de berekening van dit risicokapitaal is rekening gehouden met een revalideringskans van 10%.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedrag.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld overeenkomstig de directe methode. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vast- rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen en liquide middelen	Totaal
Stand per 1 januari 2017	43.576	273.958	460.566	40.001	2.021	820.122
Aankopen	21.129	3.167	258.837	5.821	266.160	555.114
Verkopen	-2.815	-69.503	-254.042	-5.979	-205.528	-537.867
Overige mutaties	1.645	0	-2.229	0	12.856	12.272
Waardemutaties	-295	44.328	-7.881	-12.930	-9	23.213
Stand per 31 december 2017	63.240	251.950	455.251	26.913	75.500	872.854
Bij: Derivaten met een negatieve waarde						23.405
						896.259

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vast- rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen en liquide middelen	Totaal
Stand per 31 december 2016	27.338	226.928	444.220	40.001	2.021	820.122
Aankopen	24.410	175.677	30.921	5.821	266.160	555.114
Verkopen	-9.206	-145.571	-41.781	-5.979	-205.528	-537.867
Overige mutaties	-189	-285	-664	0	12.856	12.272
Waardemutaties	1.223	17.209	27.870	-12.930	-9	23.213
Stand per 31 december 2016	43.576	273.958	460.566	40.001	2.021	820.122
Bij: Derivaten met een negatieve waarde						30.901
						851.023

Derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva. Er is niet belegd in premiebijdragende ondernemingen.

Op basis van deze indeling kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Markt noteringen direct	Markt noteringen afgeleid	Waarderingsmodellen en -technieken	Totaal
Per 31 december 2017				
Vastgoedbeleggingen	-	-	62.257	62.257
Aandelen	-	251.950	-	251.950
Vastrentende waarden	-	451.737	-	451.737
Derivaten	-	26.913	-	26.913
Overige beleggingen	-25.048	104.063	983	79.997
Totaal	-25.048	834.663	63.239	872.854

	Markt noteringen direct	Markt noteringen afgeleid	Waarderingsmodellen en -technieken	Totaal
Per 31 december 2016				
Vastgoedbeleggingen	25.819	-	17.757	43.576
Aandelen	-	273.943	15	273.958
Vastrentende waarden	-	460.566	-	460.566
Derivaten	-	40.001	-	40.001
Overige beleggingen	2.021	-	-	2.021
Totaal	27.840	774.510	63.239	820.122

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Vastgoedbeleggingen

De vastgoed beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2016
Participaties vastgoedbeleggingsfondsen	61.257	43.238
Overlopende activa	1.983	338
	63.240	43.576

Aandelen

De aandelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2016
Aandelenbeleggingsfondsen	251.950	273.958
	251.950	273.958

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2016
Staatsobligaties	260.367	297.565
Hypotheke	59.318	34.196
Obligatiebeleggingsfondsen	132.051	123.062
Overlopende activa	3.515	5.743
	455.251	460.566

Derivaten

De derivaten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Specificatie naar soort	31-12-2017	31-12-2016
Rentederivaten	26.913	40.001
	26.913	40.001

Toelichting derivaten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het fonds gebruikt derivaten voornamelijk om het renterisico af te dekken. Om het renterisico ten opzichte van de nominale verplichtingen te beheersen, wordt het de vastrentende beheerder (LDI-portefeuille) toegestaan renteswaps aan te gaan namens het fonds. De beheerder kan daarbij sinds september 2017 alleen rentederivaten via central clearing aangaan.

	Contractomvang	Activa	Passiva
Stand per 31 december 2017	474.845	50.318	23.405
Interest rate swaps			
		50.318	23.405

	Contractomvang	Activa	Passiva
Stand per 31 december 2016	482.500	70.902	30.901
		70.902	30.901

Overige beleggingen

Overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Specificatie naar soort	31-12-2017	31-12-2016
Liquide middelen	74.846	-
Rekening courant vermogensbeheerders	654	2.021
	75.500	2.021

Toelichting overige beleggingen

In het jaar 2017 is voor de vastrentende waarden met als doel het beheersen van het renterisico, de vermogensbeheerder gewijzigd naar BlackRock. Deze vermogensbeheerder maakt voor de invulling van de zogenaamde Liability Driven Investing (LDI) naast staatsobligaties en rentederivaten gebruik van geldmarktfondsen (cash). Deze liquide middelen zijn gerubriceerd onder overige beleggingen.

2. Vorderingen en overlopende activa	31-12-2017	31-12-2016
Vorderingen uit hoofde van herverzekering	1.468	1.329
Nader vast te stellen premie volgend boekjaar	2.933	967
Vorderingen op werkgevers	2.954	588
Waardeoverdrachten	382	-
Licenties	126	83
Overige vorderingen	17	39
Overlopende activa	-	-
	7.880	3.006

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode. Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

	31-12-2017	31-12-2016
Vordering op werkgevers	3.533	868
Voorziening dubieuze debiteuren	-579	-280
	2.954	588

Er is een bedrag van € 299 toegevoegd aan de voorziening dubieuze debiteuren (2016: onttrokken € 620). In het jaar 2017 werd geen bedrag over de afgeschreven premies van afgelopen jaren gecorrigeerd (2016: een afschrijving van € -37).

3. Overige activa	31-12-2017	31-12-2016
Rabobank	2.919	3.984
	2.919	3.984

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

(x € 1.000)

PASSIVA

4. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen	Beleggings-reserve	Bestemde premiereserve	Algemene reserve	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017	125.430	445	-127.854	-1.979
Uit bestemming saldo van baten en lasten	17.425	1.870	25.927	45.222
Stand per 31 december 2017	142.855	2.315	-101.927	43.243
Stand per 1 januari 2016	113.206		-105.570	7.636
Uit bestemming saldo van baten en lasten	12.224	445	-22.284	-9.615
Stand per 31 december 2016	125.430	445	-127.854	-1.979

Solvabiliteit	31-12-2017		31-12-2016	
	€	In %	€	In %
Pensioenvermogen	882.646	105,2	825.367	99,8
Af: technische voorzieningen	839.403	100	827.346	100
Eigen vermogen	43.243	5,2	-1.979	-0,2
Af: vereist eigen vermogen	142.885	17	125.430	15,2
Vrij vermogen	-99.642	-11,8	-127.409	-15,4
Minimaal vereist eigen vermogen	35.889	4,3	36.176	4,4
Actuele dekkingsgraad		104,9		99,8
Beleidsdekkingsgraad		103,4		97,5

Toelichting

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting Risicobeheer.

De actuele dekkingsgraad is als volgt berekend: $(\text{Totale activa} - / - \text{schulden} - / - \text{bestemde premiereserve}) / (\text{Technische voorzieningen}) * 100\%$. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden.

Als het eigen vermogen lager is dan het minimale vereiste eigen vermogen bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen, maar wel tenminste gelijk is aan het minimale vereist eigen vermogen, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

De solvabiliteit van het fonds is niet toereikend, er is sprake van een reservetekort (2016: dekkingstekort en reservetekort).

Verloop van de dekkingsgraad	2017	2016
Dekkingsgraad per 1 januari	99,8 %	101,1 %
Premie	-1,1 %	-0,5 %
Uitkeringen	-	-
Toeslagverlening	-	-
Verandering van de rentetermijnstructuur	1,6 %	-10,6 %
Rendement op beleggingen	4,8 %	11,9 %
Overige oorzaken en kruiseffecten	-0,2 %	-2,1 %
Dekkingsgraad per 31 december	104,9	99,8

5. Technische voorzieningen voor risico fonds	31-12-2017	31-12-2016
Voorziening pensioenverplichtingen	839.403	827.346
Overige technische voorzieningen	147	281
Stand per 31 december 2017	839.550	827.627

Mutatieoverzicht technische voorzieningen	Pensioenverplichting	Overige technische voorzieningen	Totaal
Stand per 1 januari 2017	827.346	281	827.627
Mutatie technische voorzieningen	12.057	-134	11.923
Stand per 31 december 2017	839.403	147	839.550

	Pensioenverplichting	Overige technische voorzieningen	Totaal
Stand per 1 januari 2016	€ 718.278	€ 270	718.548
Mutatie technische voorzieningen	€ 109.068	€ 11	109.079
Stand per 31 december 2016	€ 827.346	€ 281	827.627

Uitsplitsing mutatie technische voorzieningen	2017	2016
Pensioenopbouw	39.941	30.489
Rentetoevoeging	-1.819	-441
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en uitvoeringskosten	-11.809	-11.244
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	316	305
Wijziging marktrente	-13.254	83.974
Wijziging actuariale uitgangspunten	-1.143	5.200
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-175	785
	12.057	109.068

Voor de toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting in de staat van baten en lasten.

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	31-12-2017		31-12-2016	
	Aantal	€	Aantal	€
Deelnemers	8.445	305.858	8.006	297.372
Gewezen deelnemers	16.728	348.801	17.463	334.899
Pensioengerechtigden	5.140	162.222	5.107	164.291
Netto pensioenverplichtingen	30.313	816.881	30.576	796.562
Overig	-	1.283	-	9.977
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	-	21.239	-	20.807
	30.313	839.403	30.576	827.346

De post overig bestaat uit een voorziening zieke deelnemers van € 1.283 (2016: € 2.281). Voor 2016 bestond de post overig verder nog uit een schadereserve van € 3.539, een voorziening van € 4.608 voor het uitruikbaar levenslang partnerpensioen. Daarnaast nog een kleine voorziening van € 156 voor onterecht niet geadmistrateerde polissen voor bijzonder partnerpensioen en een vrijval van € 607 voor onvindbare pensioengerechtigden.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De (basis)pensioenregeling is een verplichte pensioenregeling voor alle werknemers van 21 jaar en ouder. Als gevolg van de nieuwe fiscale regels is met ingang van 1 januari 2015 de pensioenrichtleeftijd verhoogd van 65 jaar naar 67 jaar. Alle tot 1 januari 2015 opgebouwde pensioenaanspraken op ouderdompensioen zijn omgezet naar ouderdompensioen met pensioenrichtleeftijd 67 jaar.

De opbouw van een levenslang ouderdompensioen is 2% van de pensioengrondslag. Dit is als volgt vorm gegeven: in het betreffende jaar wordt een ouderdompensioen opgebouwd van 1,625% van de pensioengrondslag en een partnerpensioen in geval van overlijden van de deelnemer na de pensioenrichtleeftijd van 1,138% (zijnde 70% van het ouderdompensioen) van de pensioengrondslag. Het partnerpensioen wordt direct omgezet in extra ouderdompensioen ter grootte van 0,375% van de pensioengrondslag. Na omzetting van het partnerpensioen bedraagt het jaarlijkse ouderdompensioen 2% van de pensioengrondslag. Het maximum pensioengevend salaris is € 42.774 (2016: 42.774) en de franchise is € 12.279 (2016: 12.279).

Voor deelnemers met een echtgenoot of partner is een partnerpensioen verzekerd ter grootte van 60% (2016: 60%) van het ouderdompensioen. Het deel van het partnerpensioen over de jaren vanaf 1 juli 2001 is op risicobasis verzekerd. Voor deelnemers met kinderen is een wezenpensioen meeverzekerd ten bedrage van 14% van het ouderdompensioen voor elk kind. De pensioenopbouw wordt voor arbeidsongeschikte deelnemers voortgezet onder vrijstelling van bijdragebetaling.

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het fonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. De premie bevat geen expliciete opslag ten behoeve van het toeslagbeleid. Bovendien wordt door het fonds geen reserve aangehouden om in de toekomst toeslagen te kunnen verlenen. De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd uit overrendementen.

Ultimo 2017 bedraagt de actuele dekkingsgraad op basis van FTK 104,9 % (31 december 2016: 99,8 %), deze is hoger dan de beleidsdekkingsgraad van 104,3 % ultimo 2016 (31 december 2016: 97,5%). Het FTK schrijft voor dat er geen toeslag wordt verleend wanneer de beleidsdekkingsgraad lager dan 110% is.

6. Overige schulden en overlopende passiva	31-12-2017	31-12-2016
Te verrekenen premies	-	338
Derivaten met negatieve waarde	23.405	30.901
Belastingen en premies sociale verzekeringen	49	262
Waardeoverdrachten	-	23
Te betalen kosten vermogensbeheer	326	315
Te betalen overige kosten	485	403
Te betalen kosten herstelwerkzaamheden	-	100
Te betalen administratiekosten	-	23
	24.265	32.365

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

RISICOBEEHER EN DERIVATEN

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioenovereenkomst. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het tekort op basis van de strategische beleggingsmix op FTK-grondslagen (in € 1.000) is als volgt:

	2017	2016
Technische voorziening	839.403	827.346
Buffers:		
S1 Renterisico	36.003	29.506
S2 Risico zakelijke waarden	95.155	93.278
S3 Valutarisico	17.496	25.159
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	17.496	17.248
S6 Verzekeringstechnisch risico	33.653	31.828
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerrisico	-	-
Diversificatie effect	-76.070	-71.589
Totaal S (vereiste buffers)	142.885	125.430
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	982.288	952.776
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	882.646	825.367
Tekort	99.642	127.409

Het fonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van solvabiliteitsrisico. Deze beleidsinstrumenten zijn:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van de te verwachte ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van ALM-studies en jaarlijkse portefeuilleconstructie studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het

beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico). De mate waarin de beleggingsportefeuille van het fonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het fonds loopt nader toegelicht.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente. De strategische afdekking van het renterisico van het fonds bedraagt 50% van de nominale verplichtingen op basis van marktrente, met een bandbreedte tussen 45% en 55%. De afdekking vindt over de gehele looptijd van de verplichtingen plaats. Om de afdekking van renterisico te realiseren wordt gebruik gemaakt van euro (staats)obligaties en rentederivaten. Monitoring van de afdekking en effectiviteit van de afdekking vindt dagelijks plaats. Het bestuur ontvangt maand- en kwartaalrapportages.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-12-2017		31-12-2016	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Duration vastrentende waarden (voor derivaten)	455.251	10,7	460.566	11,2
Duration vastrentende waarden (na derivaten)	482.164	17,6	500.567	20,0
Technische voorziening	839.403	23,0	827.346	23,3

Op balansdatum is de duration van de vastrentende waarden circa 11 jaar, zonder het effect van rentederivaten. Deze is aanzienlijk korter dan de duration van de technische voorziening. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "durationmismatch". Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt. Het fonds is rentederivaten aangegaan, waarmee de duration met 7 jaar wordt verlengd. De totale duration van de vastrentende waarden komt hiermee op 17,6 jaar.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	In %	€	In %
Resterende looptijd < 1 jaar	63.534	14,0	76.814	16,7
Resterende looptijd > 1 jaar en 5 jaar	363.933	79,9	322.045	16,7
Resterende looptijd > 5 jaar	27.784	6,1	58.904	12,8
Overig	-	-	2.803	0,6
	455.251	100	460.566	100

S2 Risico zakelijke waarden

Het risico zakelijke waarden is het risico dat de waarde van de beleggingen onderhevig is aan bewegingen in marktprijzen. De mate van bewegelijkheid is het grootst voor aandelen en minder groot voor bijvoorbeeld vastgoed.

Het bestuur kiest bewust voor het lopen van prijs(markt)risico om te kunnen voldoen aan de doelstellingen en toeslagambitie. Het bestuur gaat er vanuit dat meer risicovolle beleggingen op lange termijn waarde toevoegen. De strategische samenstelling van de beleggingsportefeuille en dus het risicoprofiel wordt vastgesteld op basis van een ALM- studie, in combinatie met de andere sturingsinstrumenten van het fonds (premie- en toeslagbeleid). Periodiek wordt getoetst of de uitgangspunten die in deze studie zijn gebruikt nog reëel zijn, danwel bijsturing behoeven. Rondom de strategische normwegingen zijn bandbreedtes vastgesteld. Monitoring van de samenstelling van de portefeuille versus het beleid en de bandbreedtes vindt op weekbasis plaats. Het bestuur ontvangt week-, maand- en kwartaalrapportages.

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het fonds het standaardmodel van DNB toe. In dat model wordt een buffer aangehouden voor het risico dat het fonds loopt met vastgoed en aandelen. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardenwijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat.

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	In %	€	In %
Specificatie vastgoed beleggingen naar aard:				
Kantoren	950	1,5	981	2,3
Winkels	26.160	41,4	5.462	12,5
Woningen	7.752	12,2	6.773	15,5
Participaties	28.376	44,9	30.358	69,7
Bedrijfsgebouwen	2	-	2	-
	63.240	100	43.576	100
Specificatie vastgoed beleggingen naar regio:				
Europa	42.997	68,0	40.413	92,7
Noord-Amerika	13.603	21,5	2.250	5,2
Zuid-Oost Azië	6.640	10,5	913	2,1
	63.240	100	43.576	100
Specificatie aandelen naar sector:				
Financiële instellingen (w.o banken en verzekeraars)	48.007	19,1	54.547	19,9
Nijverheid en industrie	56.513	22,4	62.993	22,9
Handel	49.973	19,8	56.611	20,7
Gezondheidszorg	27.169	10,8	30.664	11,2
Overige dienstverlening	58.129	23,1	58.602	21,4
Diversen	12.159	4,8	10.541	3,9
	251.950	100	273.958	100
Specificatie aandelen naar regio:				
Europa	49.976	19,8	53.918	19,7
Noord-Amerika	126.876	50,4	142.747	52,1
Zuid-Amerika	4.328	1,7	4.715	1,7
Zuid-Oost Azië	57.668	22,9	61.068	22,3
Overig	13.102	5,2	11.510	4,2
	251.950	100	273.958	100

S3 Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen. Om een zo optimaal mogelijke spreiding aan te houden en te kunnen profiteren van kansen die de verschillende regio's en sectoren bieden, belegt het fonds in de returnportefeuille ook buiten de eurozone. De matchingportefeuille is volledig belegd in euro.

De valuta binnen aandelen ontwikkelde landen en voor emerging market debt (hard currency) worden voor 100% afgedekt. De afdekking vindt plaats binnen de beleggingspools. Het valutarisico voor aandelen opkomende landen, vastgoedaandelen en high yield (VS) wordt bewust niet afgedekt.

Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2017 circa € 124.419 (2016: € 64.184). Van dit bedrag is 100% (2016: 100%) door middel van valuta derivaten afgedekt binnen aandelen ontwikkelde markten. Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten nihil (2016: nihil).

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valutaderivaten	Nettopositie na afdekking 2017	Netto positie na afdekking 2016
	€	€	€	€
EUR	603.356	181.153	784.509	755.937
HKD	15.121	-2.735	12.386	10.391
CAD	8.474	-7.802	672	-8.423
AUD	6.780	-5.318	1.462	-44
CHF	6.984	-6.736	248	191
GBP	13.763	-11.624	2.139	4.045
JPY	22.056	-19.591	2.465	-236
USD	159.006	-122.539	36.467	7.616
Overig	37.314	-4.808	32.506	50.644
Totaal	872.854	-	872.854	820.121

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

European Market Infrastructure Regulation (EMIR) is op initiatief van de Europese Commissie geïmplementeerd om de handel in Over The Counter (OTC) derivaten transparanter en veiliger te maken. EMIR is een Europese verordening, wat betekent dat zij een rechtstreekse werking heeft in de lidstaten van de EU. De AFM houdt samen met DNB toezicht op de naleving van EMIR. Als gevolg van de introductie van de European Market Infrastructure Regulation (EMIR) dienen af te sluiten renteswaps verplicht te worden afgewikkeld door een centrale tegenpartij (in het Engels: central counterparty (CCP)). Voor pensioenfondsen geldt echter een vrijstelling tot augustus 2021. De eisen van de CCP zijn strenger met betrekking tot onderpand. Zo zal er bij het afsluiten van een swap initieel onderpand (Initial Margin) gestort moeten worden, waar nu pas onderpand gestort hoeft te worden indien een swap een negatieve waarde krijgt. Aanvullend zal cash als onderpand gestort moeten worden indien de swap een negatieve waarde krijgt, de zogenaamde Variation Margin (VM). De eis van de centrale tegenpartij om de Variation Margin in cash te voldoen, verhoogt de behoefte van pensioenfondsen aan direct beschikbare cash, en leidt hiermee tot een stijging van het liquiditeitsrisico dat niet tijdig aan de korte termijn cashverplichting kan worden voldaan.

Het fonds gebruikt rentederivaten voor het afdekken van het renterisico. Het fonds heeft ondanks de genoemde vrijstelling er voor gekozen om te kiezen voor de nieuwe EMIR-wetgeving. De clearingverplichting geldt in eerste instantie uitsluitend voor renteswaps.

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	In %	€	In %
Specificatie vastrentende waarden naar sector:				
Staatsobligaties	293.221	64,4	311.588	67,7
Bedrijfsobligaties	70.701	15,5	69.959	15,2
Hypotheken	59.318	13,0	34.196	7,4
Overig*	32.011	7,1	44.823	9,7
	455.251	100	460.566	100

(*) Overig betreft voornamelijk beleggingsdebiteuren en beleggingsfonds van Pictet Asset Management.

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	In %	€	In %
Specificatie creditrating klasse:				
AAA*	203.881	44,8	299.059	64,8
AA	90.299	19,8	5.682	1,2
A	26.601	5,8	22.585	4,9
BBB	31.316	6,9	31.127	6,8
BB	17.533	3,9	10.840	2,4
B	16.977	3,7	7.679	1,7
Lager dan B	2.194	0,5	413	0,1
Geen rating**	66.450	14,6	83.181	18,1
	455.251	100	460.566	100

(*) Door een nieuw LDI mandaat, heeft er een verschuiving plaatsgevonden van AAA naar AA.

(**) Het saldo betreft voornamelijk beleggingen in hypotheek en beleggingsfonds van Pictet Asset Management.

S6 Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico kan als volgt worden uitgesplitst in onderstaande deelrisico's.

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van Prognosetafel AG2016 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen (partnerpensioen en/of wezenpensioen) moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Per 1 januari 2016 zijn de niet gefinancierde nabestaanden- en het arbeidsongeschiktheidsrisico uit hoofde van de basispensioenregeling herverzekerd bij Zwitserleven.

Toeslagrisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om het pensioen te verhogen (toeslagverlening of indexeren). De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is. Ultimo 2017 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 103,4%. In het kader van FTK is het niet toegestaan om de pensioenen te verhogen.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat het fonds niet aan haar betalingsverplichtingen uit hoofde van pensioenuitkeringen, derivatentransacties of uitvoeringskosten kan voldoen. Het beleid is erop gericht dat enerzijds een gedegen cashmanagement proces wordt gevoerd en anderzijds dat de beleggingsportefeuille voornamelijk belegd wordt in liquide en dus snel verhandelbare beleggingen producten. Ten aanzien van mogelijke liquiditeitsbehoefte uit hoofde van derivatentransacties hanteert het fonds strikte richtlijnen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn.

De omvang van liquiditeitsbehoefte uit hoofde van maandelijkse pensioenuitkeringen en betaling van kosten is beperkt. Dit cashmanagement proces wordt maandelijks gemonitord, waarbij afstemming op de premie inkomsten plaatsvindt. Bij de bepaling van het vereist vermogen past het fonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het liquiditeitsrisico vooralsnog op nihil gesteld.

S8 Concentratierisico

Het concentratierisico is het risico dat er een te grote afhankelijkheid bestaat van beleggingen in één bepaald product, land, regio, sector of debiteur. Het beleid is erop gericht een zo groot mogelijke spreiding aan te brengen over landen, regio 's, sectoren en debiteuren en het concentratierisico zo goed als mogelijk te reduceren. Binnen de returnportefeuille wordt daarom voornamelijk belegd in beleggingsfondsen. Daarnaast is binnen de LDI portefeuille verdere diversificatie aangebracht door aanpassingen in het mandaat.

Het bestuur accepteert dit risico en weegt doorlopend dit concentratierisico af tegen het risico dat dit deel van de portefeuille de verplichtingen in onvoldoende mate volgen. De matchingportefeuille is er immers op gericht om voor 50% het verloop van de verplichtingen van het fonds te volgen. Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Op basis van "doorkijk principe" is er geen post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Bij de bepaling van het vereist vermogen past het fonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld. Op grond hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat er geen sprake is van concentratie in de activa of verplichtingen en dat er daarom geen buffer voor concentratierisico wordt aangehouden.

S9 Operationeel risico

Het operationele risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. Het bestuur onderkent dat er zowel binnen de bestuurlijke organisatie van het fonds als bij de uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer sprake is van verschillende operationele risico 's.

Operationele risico 's uitbestedingsrelaties

Voorbeelden van operationele risico 's bij uitbestedingsrelaties zijn ontoereikende procedures met betrekking tot de afhandeling van beleggingstransacties of pensioenuitkeringen en het ontbreken van functiescheiding, maar ook IT-risico 's zoals systeemuitval en onvoldoende back-up faciliteiten. Als gevolg van deze operationele risico 's kunnen zich zowel financiële als reputatie schades voordoen.

Het beleid van het fonds is erop gericht om dit risico zo goed als mogelijk te reduceren en te beheersen. Daarnaast stelt het bestuur eisen aan de uitbestedingsrelaties welke zijn vastgelegd in het uitbestedingsbeleid. Er vinden periodieke overleggen plaats met alle uitbestedingsrelaties. Bij de bepaling van het vereist vermogen past het fonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het operationeel risico vooralsnog op nihil gesteld.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Handhavingsrisico (verplichtstelling)

Het handhavingsrisico is het risico dat werkgevers niet zijn aangesloten bij het fonds, terwijl zij dit volgens de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 (Wet Bpf 2000) wel verplicht zijn. Er heeft in deze situatie geen premiebetaling plaatsgevonden, terwijl een deelnemer wel aanspraak kan maken bij het fonds op een pensioenuitkering. Het bestuur acht dit een zeer belangrijk risico.

In de Wet Bpf 2000 is vastgelegd dat het georganiseerde bedrijfsleven een verzoek tot verplichtstelling, wijziging of intrekking van die verplichtstelling kan doen. Dit betekent dat cao-partijen een centrale rol spelen bij de totstandkoming van de verplichtstelling; zonder cao-partijen is een verplichtstelling niet mogelijk. Gevolg van de verplichtstelling is onder meer dat werkgevers en werknemers verplicht zijn de statuten en de reglementen van het fonds na te leven. Door verplichtstelling van de deelneming in het fonds wordt deze deelneming voor iedereen gelijkgesteld met een deelneming op grond van een pensioentoezegging.

Werkgevers zijn op grond van het verplichtstellingsbesluit en de Wet Bpf 2000 verplicht om zich uit eigen beweging aan te sluiten bij het fonds wanneer zij werkzaam zijn in de sector die onder het verplichtstellingsbesluit vallen. Er rust op deze werkgevers een zelfstandige onderzoekplicht om de aansluiting te bewerkstelligen en wanneer er onduidelijkheid is behoort de werkgever actief het fonds, te benaderen om duidelijkheid over al dan niet verplichte aansluiting te verkrijgen.

Op grond van de verplichtstelling en de Wet Bpf 2000 is het fonds verplicht om alle mogelijke inspanningen en acties te ondernemen om ervoor te zorgen dat werkgevers en werknemers die onder de reikwijdte van de verplichtstelling van het fonds vallen, ook daadwerkelijk worden aangesloten. De juiste (wettelijke) procedure dient hiervoor te worden gevoerd, inclusief het versturen van premienota 's, het innen van de premies en het desnoods invorderen van deze premies via een dwangbevel.

Het bestuur van het fonds heeft in het jaar 2014 actief beleid ontwikkeld om ten onrechte niet aangesloten ondernemingen op te sporen ter bescherming van de pensioenaanspraken en pensioenrechten van alle belanghebbenden. De bestuurscommissie CCPC is belast met de uitvoering van dit beleid.

Juridisch risico

Het juridisch risico is het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. Het beleid is erop gericht het juridisch risico zo veel mogelijk te reduceren en te beheersen.

Zo worden alle contracten, overeenkomsten en SLA afspraken getoetst door externe juristen, is er een contractenregister opgesteld en is de monitoring van de naleving van (nieuwe) wet- en regelgeving ook uitbesteed aan diverse uitbestedingspartijen. Er vinden periodieke evaluaties plaats van de contracten en is een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Tevens is de klachten- en geschillenregeling ingeregeld. Het bestuursbureau is verantwoordelijk voor het informeren van het bestuur over al deze aspecten.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit het fonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van bestuursleden en medewerkers dan wel van de leiding van uitbestedingspartijen, in het kader van weten regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen. Het beleid is erop gericht dit risico zo veel mogelijk te reduceren en eisen te stellen aan bestuursleden en uitbestedingspartijen. Daarnaast heeft het bestuur een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid vastgesteld en geïmplementeerd. Ter voorkoming van de mogelijke verstrengeling van belangen en van misbruik of oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie is er een gedragscode opgesteld. De gedragscode is van toepassing op iedere verbonden persoon bij het fonds. Het bestuur van het fonds heeft een onafhankelijke compliance officer aangesteld die toezicht houdt op de naleving van de gedragscode. Het integriteitsrisico bij uitbestedingsrelaties wordt meegenomen en besproken in de periodieke gesprekken dan wel bij nieuwe of het verlengen van contracten.

Communicatierisico

Het communicatierisico is het risico dat door onvoldoende, onjuiste of onvolledige communicatie de deelnemer niet goed wordt geïnformeerd. Het bestuur vindt duurzame communicatie naar deelnemers en andere

stakeholders van groot belang. Het beleid van het fonds is de laatste jaren aangescherpt. Om de risico 's als gevolg van het gedrag en de verwachtingen van de deelnemers te beheersen is het communicatiebeleid ontwikkeld. De communicatie van het fonds voldoet minimaal aan de eisen van Pensioenwet en pension fund governance. De effectiviteit van de communicatie wordt periodiek getoetst.

S10 Actief beheerrisico

Het actief beheerrisico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nageleefde portefeuille. De mate van actief beheer is bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de portefeuille vastgestelde benchmark. Wanneer de tracking error groter is dan 1%, dan schrijft het standaardmodel een extra buffer voor. Vanwege het overwegend passieve beheer staat de buffer op nihil.

Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Er nemen geen bestuurders deel aan de pensioenregeling van het fonds. De medewerkers van het bestuursbureau nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds, op basis van voorwaarden in de pensioenregeling.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Per 31 december 2017 zijn er langlopende contractuele verplichtingen, waaronder de overeenkomst met de leverancier van het pensioenadministratiepakket en de huur van de kantoorruimte van het fonds.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2017 dan op grond van dit verslag kan worden verkregen.

(x €1.000)

ACTIVA**7. Premiebijdragen voor risico fonds**

(werkgevers en werknemers)

	2017	2016
Premiebijdragen (werkgevers en werknemers)	33.435	30.764
Periodieke premies Anw-hiaat	401	370
	33.836	31.134
Afschrijving premievordering	-299	583
	33.537	31.717

De mutatie afschrijving premievordering en voorziening dubieuze debiteuren is gesaldeerd weergegeven. Er is per saldo een bedrag van € 299 toegevoegd (2016; onttrokken € 583) aan de voorziening dubieuze debiteuren.

Overzicht kostendekkende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 Pensioenwet

	2017	2016
Kostendekkende premie	46.572	30.764
Gedempte premie	31.966	30.689
Feitelijke (in rekening gebrachte) premie	33.836	31.134

De kostendekkende premie is gebaseerd op de markrentre (nominale rentetermijnstructuur gepubliceerd door DNB). Het fonds hanteert voor de jaarlijkse toetsing van de hoogte van de kostendekkende premie een gedempte kostendekkende premie. Bij het vaststellen van de gedempte kostendekkende premie wordt tot het jaar 2020 uitgegaan van een gemiddelde (vaste) rekenrente van 2,50% (2016: 2,50%). Het percentage 4,6% is gelijk aan het verschil tussen het verwachte nominale fondsrendement van 6,7% per jaar en een aftrek van 2,1%-punt in verband met de indexatieambitie (prijsinflatie) en voor prudentie.

De feitelijke premie in 2017 bedraagt 22,2% van de som van de pensioengrondslagen. De feitelijke premie is in 2017 hoger dan de gedempte premie. Het verschil van € 1.870 is gedoteerd aan de bestemde premiereserve. De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.

Samenstelling kostendekkende premie	2017	2016
Actuarieel benodigde koopsom	38.558	31.604
Opslag voor uitvoeringskosten	2.153	3.252
Solvabiliteitsopslag	5.861	4.993
	46.572	39.849

Samenstelling gedempte premie	2017	2016
Actuarieel benodigde koopsom	17.589	16.132
Opslag voor uitvoeringskosten	2.153	3.252
Solvabiliteitsopslag	2.674	2.549
Voorwaardelijke onderdelen	9.550	8.756
	31.966	30.689

8. Beleggingsresultaten voor risico fonds	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogensbeheeren-technieken	Totaal
2017	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	2.495	-295	-68	2.132
Aandelen	3.351	44.328	-272	47.407
Vastrentende waarden	7.698	-7.881	-491	-674
Derivaten	3.715	-12.930	-54	-9.269
Overige beleggingen	-2	-9	-81	-92
Totaal	17.257	23.213	-966	39.504
2016	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	1.799	1.223	-67	2.955
Aandelen	4.899	17.209	-419	21.689
Vastrentende waarden	8.133	27.870	-705	35.298
Derivaten	3.462	19.061	-108	22.415
Overige beleggingen	1.462	886	-3	2.345
Totaal	19.755	66.249	-w	84.702

De kosten van vermogensbeheer bedragen in 2017 € 966 (2016: € 1.302). Deze kosten zijn exclusief de indirecte beleggingskosten, zoals transactiekosten. Deze zijn opgenomen onder het directe beleggingsresultaat. De totale beleggingskosten direct en indirect bedragen over 2017 € 2.631 (2016: € 2.767).

9. Overige baten	2017	2016
Gefactureerde premies voorgaande boekjaren	69	-
Afrekening administratiekosten voorgaand boekjaar	75	551
Overige baten	71	-
Totaal	215	551

10. Pensioenuitkeringen	2017	2016
Ouderdomspensioen	8.123	8.061
Partnerpensioen	2.762	2.709
Wezenpensioen	75	80
Arbeidsongeschiktheid	372	389
Afkopen regulier	527	534
Totaal	11.859	11.773

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 467,89 (2016: € 465,94) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

11. Pensioenuitvoeringskosten	2017	2016
Administratiekosten uitvoerder	-	1.190
Actuariskosten	175	168
Accountantskosten	68	48
Contributies en bijdragen	77	71
Kosten bestuursbureau	1.095	664
Pensioencommunicatie	32	124
Bestuurskosten	279	221
Juridische kosten/verplichtstelling/governance	515	635
Kosten externe adviseurs	-	322
Kantoorkosten	212	104
Overige	-	9
	2.453	3.556

Honoraria accountant	2017	2016
Controle van de jaarrekening	68	41
Andere controlewerkzaamheden	-	€ 7
Fiscale advisering	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-
	68	48

Bezoldiging personeelsleden bestuursbureau

De kosten bestuursbureau bestaan onder meer uit € 611.723 (2016: € 398.162) aan lonen, € 92.478 (2016: € 59.114) aan sociale lasten en € 67.344 (2016: € 43.719) aan pensioenpremies van medewerkers die bij het fonds in dienst zijn.

Personeelsleden

Bij het fonds zijn 11 medewerkers (8,1 FTE) (2016: 8,4 FTE) in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De betalingen aan bestuurders betreffen de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten, en overige bestuurskosten en bedragen in 2017: € 206.713 (2016: € 220.857). Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

12. Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds	2017	2016
Pensioenopbouw	38.510	30.489
Rentetoevoeging	-1.819	-441
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en uitvoeringskosten	-10.884	-11.244
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	316	305
Wijziging marktrente	-13.254	83.974
Wijziging actuariale uitgangspunten	-1.143	5.200
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	331	785
	-26.453	109.068

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariael berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale aanspraken op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen (partnerpensioen en wezenpensioen). Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opererend met -0,217% (2016: -0,060%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2017. Aangezien de éénjaarsrente negatief is, is hier in feite geen sprake van een toevoeging maar van een onttrekking.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Vanaf boekjaar 2016 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2016 van het Actuarieel Genootschap (AG). De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte.

Mutatie overige technische voorzieningen	2017	2016
Mutatie spaarfonds gemoedsbezwaarden	-133	11
	-133	11

13. Saldo overdracht van pensioenaanspraken (waardeoverdracht)	2017	2016
Inkomende waardeoverdrachten	509	948
Uitgaande waardeoverdrachten	-94	-729
	415	219

De toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van de overgenomen pensioenverplichtingen (inkomende waardeoverdrachten) bedraagt € 443 (2016: € 1.148). Het resultaat op de overgenomen pensioenverplichtingen bedraagt in 2017 € 66 (2016: € -200). De afname van de technische voorziening uit hoofde van de overgedragen pensioenverplichtingen (uitgaande waardeoverdrachten) bedraagt € 127 (2016: € 843). Het resultaat op de overgedragen pensioenverplichtingen bedraagt in 2017 € 33 (2016: € 114).

14. Herverzekeringen	2017	2016
Premies uit hoofde van herverzekering	2.051	2.093
Totaal premies	2.051	2.093
Uitkeringen uit hoofde van herverzekering	-186	-186
Uitkeringen van risicokapitaal bij overlijden	-	152
Winsttaandeel herverzekering	46	-
Totaal premies	-140	-140
	1.911	2.059

Met ingang van 1 januari 2016 zijn de niet gefinancierde nabestaanden- en het arbeidsongeschiktheidsrisico uit hoofde van de basispensioenregeling herverzekerd bij Zwitserleven. Aan het einde van de looptijd van het contract op 31 december 2018 vindt na 24 maanden een winstdeling plaats.

15. Overige lasten	2017	2016
Incidentele projectkosten overgang zelfadministratie	268	337
Nabetaling spaartegoed gemoedsbezwaarden	29	-
Overige lasten	5	-
	302	337

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de abtn. Het voorstel resultaatbestemming 2017 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen heeft de jaarrekening 2017 vastgesteld op 28 mei 2018.

Breda, 28 mei 2018

Namens het bestuur,

G. Alferink
Voorzitter

C. Lonsain
Vice-voorzitter

OVERIGE GEGEVENS

ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen te Amsterdam is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2017.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 6.020.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 860.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik ondermeer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 28 mei 2018

drs. J.J.M. Tol AAG RBA

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen te Breda gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017;
3. het kasstroomoverzicht; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- voorwoord
- kerngegevens Bpf HiBiN;
- karakteristieken en pensioenregeling;
- organisatie;
- verslag over het boekjaar;
- goed pensioenfondsbestuur;
- integraal risicomanagement;
- financieel beleid;
- actuariële paragraaf;
- toekomstparagraaf;
- oordeel verantwoordingsorgaan;
- bevindingen raad van toezicht;
- overige gegevens;
- bijlagen (nevenfuncties bestuursleden, economische en financiële markten, beleggingsrendementen, checklist code pensioenfondsen, advies- en goedkeuringsrechten verantwoordingsorgaan en raad van toezicht, begrippenlijst/moeilijke woorden).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De met governance belaste personen zijn verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn

gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Den Haag, 28 mei 2018

Baker Tilly Berk N.V.
drs. R. Buitenhuis RA

BIJLAGE 1: NEVENFUNCTIES BESTUURSLEDEN

In onderstaande tabel worden de nevenfuncties van de bestuursleden per 31 december 2017 weergegeven.

Naam	Functie
De heer H.J.J. Schoon	Docent Haagse Hogeschool (2 dagen per week) Schogad beheer BV (privé beleggings BV) Commissaris bij Klaverblad Verzekeringen
De heer F.J.M. de Beer	Vakbondsbestuurder FNV Bestuurslid BPF Tex (geliquideerd in december) Bestuurslid FKB HibiN (wisselend voorzitter en secretaris) Bestuurslid Sociaal Fonds Levensmiddelen (wisselend voorzitter en secretaris) Bestuurslid VUT Fonds Levensmiddelen (wisselend voorzitter en secretaris)
De heer C. Lonsain	Bestuurslid Pensioenfonds Wonen Bestuurslid Pensioenfonds Particuliere Beveiliging Bestuurslid Pensioenfonds Nederlandse Groothandel Bestuurslid Pensioenfonds Agrarische en Voedselvoorzieningshandel
De heer G. Alferink	Notaris, Heuvelrug Notarissen Voorzitter KNB Ring Midden-Nederland
De heer M.J.J. Vaes	Penningmeester Senior business Sociëteit, 's-Hertogenbosch
De heer M.P. Vijver	Directeur The Index People (TIP)
De heer G.F. Vermeulen	Directeur Orfin Advies BV Bestuurslid Pensioenfonds Horeca & Catering Bestuurslid OPF Koninklijke Cosun

BIJLAGE 2: **ECONOMISCHE EN FINANCIËLE MARKTEN, BELEGGINGSRENDEMENTEN**

Terugblik economie en financiële markten

Het wereldwijde economisch herstel heeft zich in 2017 voortgezet. Dit herstel werd mede gedreven door het wegvallen van zorgen over een mogelijke recessie in zowel de Verenigde Staten als China. Sinds eind 2016 kreeg het economisch herstel een nieuwe impuls door een positief sentiment ten aanzien van de bestedingsplannen van de nieuw gekozen Amerikaanse president Donald Trump. Het positieve sentiment op financiële markten werd niet tot nauwelijks beïnvloed door het door de Britse premier Theresa May in werking gestelde artikel 50 procedure, waardoor onderhandelingen van start zijn gegaan om een vertrek van Engeland uit de eurozone te bewerkstelligen.

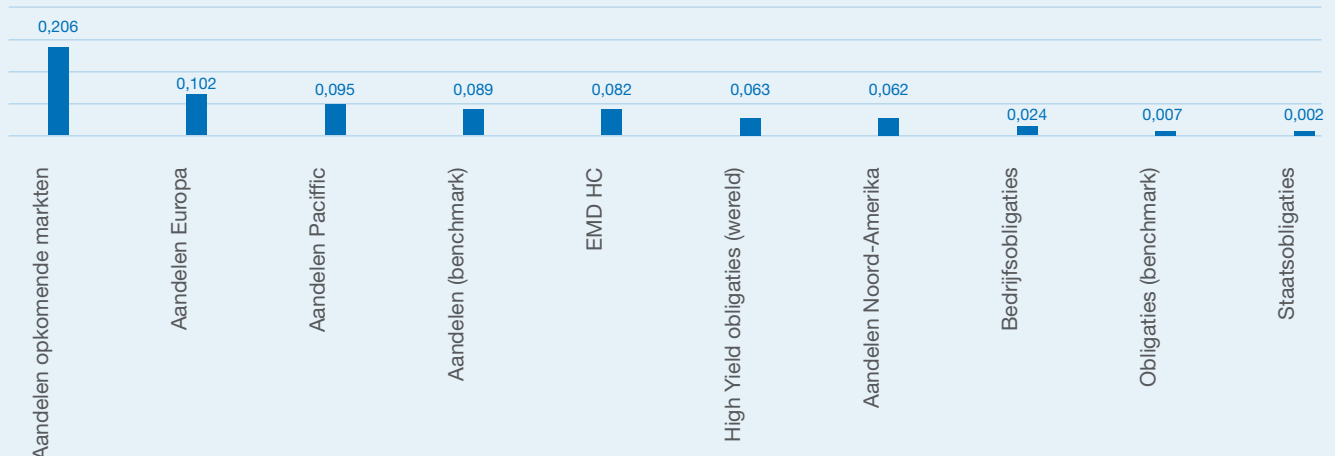
De Amerikaanse centrale bank heeft haar rente al twee keer verhoogd en de ECB heeft aangekondigd dat het opkoopprogramma voor obligaties met negen maanden wordt verlengd, maar dat het opkoopbedrag wordt gehalveerd naar € 30 miljard per maand. De ECB heeft de financiële markten de afgelopen maanden voorbereid op deze stap. De marktreactie was dan ook klein. Daarmee slaagde ECB in haar opzet om geen schok op de financiële markten teweeg te brengen.

De Euro is sterker geworden ten opzichte van alle belangrijke valuta omdat de economische groei van de Eurozone sterk groeit en forsler naar boven wordt bijgesteld in vergelijking met Amerika, Engeland en Japan. De sterke Euro is ook het gevolg van het uitblijven van de door Trump aangekondigde, maar nog niet gerealiseerde investeringsplannen. Daarnaast leefde in financiële markten de verwachting dat de ECB op korte termijn zou aankondigen om het opkoopprogramma van obligaties af te bouwen of zelf te stoppen.

Rendementen

2017 was een goed beleggingsjaar. Wederom was er sprake van bovengemiddeld rendement op aandelen. Het totale rendement op obligaties lag onder het langjarig gemiddelde, maar was nog altijd positief. Gezien de huidige lage of soms negatieve rente is dit niet vanzelfsprekend. Elke beleggingscategorie sloot 2017 af met een positief rendement. Er werd vooral geprofiteerd van stijgende winsten, een voorspelbaar monetair beleid en wegvallende politieke risico's.

Rendementen 2017

Aandelen

Voor aandelen wereldwijd is in 2017 een positief rendement (+7,5%) genoteerd. Met aandelen Aziatische regio, opkomende landen wereldwijd en Europese small cap aandelen is in 2017 veruit het grootste rendement behaald. Door de zwakke dollar was het rendement van Amerikaanse aandelen in 2017 beperkt te noemen. Met een euronrendement van +6,4% bleef de Amerikaanse dollar ongeveer 4% achter bij Europese en 3% bij Japanse aandelen. Omgekeerd profiteerden Amerikaanse beleggers in Europa niet alleen van de gestegen koersen, maar

ook van de sterkere euro. Opkomende landen hebben in 2017 het meest geprofiteerd van de zwakkere dollar. Desondanks is vooral in de Pacific de waardering aantrekkelijk.

Vastrentende waarden

Voor Europese staatsobligaties is in 2017 een bescheiden rendement (+0,2%) behaald. Het rendementsverschil tussen de economische sterke (kern)landen (een duidelijke min) en de zwakkere Zuid-Europese landen (een duidelijke plus) was daarentegen groot. Hieruit kan geconcludeerd worden dat ook in de vastrentende sfeer beleggers de risico's hebben opgezocht in de hoop op extra rendement. Het rendement op de meer risicovolle categorieën (bedrijfsobligaties en staatsobligaties uit opkomende landen) profiteerden van de goede macro economische en lokale ontwikkelingen en de zoektocht van beleggers naar rendement. Deze categorieën lieten mooie rendementen zien.

Vastgoed en hypotheke

Vastgoed

Europees vastgoed profiteerde in 2017 van het sterke momentum van de Europese economie terwijl de rente laag bleef. In 2017 is een rendement van +12,4% behaald. Het rendement voor wereldwijde vastgoed (-3,2%) en andere kleine beleggingscategorieën zoals grondstoffen (-10,6%) kwam op een negatief rendement uit. De reden van dit negatief rendement is het gevolg van de zwakke Amerikaanse dollar.

Hypotheke

De hypotheekmarkt staat er erg goed voor. De afgelopen jaren is het marktaandeel van pensioenfondsen in de hypotheekmarkt gestegen. De karakteristieken van hypotheke passen goed bij de verplichtingen van pensioenfondsen: lange looptijd, periodieke kasstroom en een laag risicoprofiel. Door de lage rente zijn hypotheke een aantrekkelijk alternatief voor obligaties.

Toelichting rendement beleggingscategorieën Bpf HiBiN

De portefeuille boekte over 2017 een rendement van +4,8%. Het behaalde beleggingsrendement van +4,8% was hoger dan het benchmarkrendement van +3,8%. Alle beleggingscategorieën, met uitzondering van de staatsobligaties en vastgoedaandelen, eindigden het jaar positief. Met name het rendement op aandelen wereldwijd, niet-beursgenoteerd vastgoed en obligaties opkomende landen vielen op. Door de stijging van de rente laten (langlopende) staatsobligaties een negatief rendement zien.

Aandelen

Aandelen ontwikkelde landen en aandelen opkomende landen lieten over 2017 rendementen zien van respectievelijk 17,6% en 20,9%. De beleggingen in aandelen ontwikkelde markten en aandelen opkomende markten presteerden rond de benchmark, conform hetgeen mag worden verwacht van passief beheerde beleggingen. De benchmark voor aandelen ontwikkelde markten liet over 2017 een rendement zien van 17,2%. De benchmark voor opkomende markten haalde een performance van 21,3%.

Vastrentende waarden

Staatsobligaties en rentederivaten

Binnen de vastrentende waarden heeft deze categorie in 2017 een negatief resultaat van -4% laten zien. Het negatieve rendement is het gevolg van de rentestijging die in 2017 heeft plaatsgevonden. Dit negatieve rendement moet in relatie gezien worden tot de ontwikkeling van de pensioenverplichtingen, die door de gestegen rente (andere effecten buiten beschouwing latende) nog meer zijn gedaald. Doordat het renterisico tussen de voorziening van de pensioenverplichtingen en de beleggingen in de matchingportefeuille voor 50% op elkaar zijn afgestemd en deze deelportefeuille minder hard in waarde is gedaald, heeft dit een positief effect op de dekkingsgraad gehad.

Bedrijfsobligaties

Bedrijfsobligaties hebben over de verslagperiode een rendement van 2,6% laten zien. Dit was voornamelijk het gevolg van het kleiner worden van de creditspread (het verschil tussen de kredietrente en de risicovrije rente) als gevolg van het opkoopprogramma van de ECB. De belegging in bedrijfsobligaties behaalde over de verslagperiode een hoger rendement dan de benchmark (2,4%).

High yield

High yield obligaties boekten over 2017 een performance van 1,0%. Tot juli 2017 werd belegd in euro high yield. Vanaf deze datum is overgestapt naar Amerikaans high yield, waarbij het valuta risico niet wordt afgedekt.

De performance van de high yield-portefeuille bleef over de verslagperiode achter bij die van de benchmark (2,3%).

Emerging market debt hard currency

Deze deelportefeuille liet over 2017 een rendement zien van 7,1%. Dit hoge rendement is deels te verklaren door de 'search for yield' die ook bij high yield een rol speelde en het herstel van de olieprijs. Olie is een belangrijke bron van inkomsten voor een aantal opkomende landen. Het rendement van de portefeuille emerging market debt hard currency was lager dan dat van de benchmark (8,2%).

Emerging market debt local currency

De belegging in emerging market debt local currency is in januari 2017 volledig afgebouwd.

VASTGOED EN HYPOTHEKEN

Vastgoed

De vastgoedportefeuille liet over 2017 een rendement zien van 3,3%. Daarbij lieten de deelportefeuilles Nederlands niet-beursgenoteerd vastgoed en internationaal niet-beursgenoteerd vastgoed rendementen zien van 9,6% en 1,9%. De belegging in het Northern Trust Fonds voor beursgenoteerd vastgoed heeft een rendement van -1,9% genoteerd.

Nederlands vastgoed

Woningen

De Nederlandse woningmarkt wordt steeds krappere. Daarnaast blijven de woningprijzen stijgen. De stijging in 2017 was maar liefst 9,1%. De groeiende economie en de lage rente dragen bij aan sterke vraag naar koopwoningen. Het Achmea Dutch Residential Fund heeft over 2017 een rendement behaald van 14,9%.

Winkels

Het herstel op de Nederlandse winkelmarkt heeft in 2017 doorgezet onder invloed van het aangetrokken consumentenvertrouwen en de gestegen consumentenbestedingen. In het tweede jaar op rij ging in 2017 het winkelaanbod omlaag en vonden er meer verhuur- en verkooptransacties plaats. Eind 2017 stond nog ongeveer 2,26 miljoen m² winkelruimte te huur of te koop. Dit is 6,7% minder dan eind 2016. Het aantal transacties lag 5% hoger dan in 2016. Hierbij speelde een rol dat de winkelvoorraad in bijna alle provincies door herbestemming of sloop kleiner werd. De gemiddelde huurprijs voor winkelruimte liet in 2017 voor het eerst sinds 2008 weer een lichte stijging zien. Het Achmea Dutch Retail Property Fund heeft over de verslagperiode een rendement behaald van 5,1%.

Kantoren

2017 is voor de Nederlandse kantorenmarkt positief verlopen. Vrijwel in alle sectoren was sprake van meer vraag naar kantoorruimte. Op de vrije markt werd circa 1,13 miljoen m² verhuurd. Daarentegen lag de opname van kantoorruimte iets beneden het niveau van 2016. Regionaal waren er grote verschillen qua opname te zien. Gelderland en Overijssel zijn met een daling van de afzet geconfronteerd. Wat betreft de huurprijs is deze stabiel gebleven ten opzichte van 2016. Het Achmea Dutch Office Fund liet over 2017 een rendement zien van 15,3%. In 2017 is aangekondigd dat dit fonds geliquideerd zal worden.

Internationaal vastgoed

Bpf HiBiN belegt in een drietal internationale vastgoedfondsen, welke alle drie in liquidatie zijn.

Europa

In 2017 zijn in Europa de gemiddelde aanvangsrendementen voor prime vastgoed in alle sectoren van de markt gedaald. In het segment logistiek was de daling het sterkst gevolgd door de kantorenmarkt. De gemiddelde stijging van de huurprijs voor prime kantorenvastgoed in 2017 was +2,4%. Voor logistiek vastgoed kwam de stijging uit op +0,7% terwijl de gemiddelde winkelhuurprijs met -0,3% daalde.

De groei in logistiek vastgoed concentreerde zich in een beperkt aantal steden, zoals in Wenen, Barcelona en Madrid. Bijna twee derde van de Europese markten liet overigens geen groei zien. De huurprijzen in Brussel, Luxemburg, Amsterdam en Rotterdam stabiliseerden. Gemiddeld daalde de huurprijs voor de beste winkelstraten

in Europa in 2017 met -0,3%, terwijl de huurprijzen in de beste winkelstraten in de Benelux licht stegen met +0,6%. Op de kantorenmarkt stegen de huurprijzen op de beste kantoorlocaties in Europa met +2,4%. Het AREA Fund – Europe liet over 2017 een rendement zien van +9,2%.

Azië-Pacific

De regio Azië-Pacific had in 2017 veel te kampen met wanbetaling van bedrijven. Ruim een derde van de markt heeft daarom maatregelen getroffen om de cashflow te corrigeren. Niettemin maken nog veel bedrijven zich zorgen over het feit dat het steeds langer duurt voordat zij hun facturen betaald krijgen. Ondanks de verwachte groeivertraging en de ingrijpende hervormingen die hiervan het gevolg waren, is de Chinese economie in 2017 sterk gestegen (+5,8%). Niet de hele regio Azië-Pacific kende een sterke groei. Landen als Indonesië en Singapore waren erg kwetsbaar voor de regionale economische ontwikkelingen. India daarentegen toonde wereldwijd aan goed te blijven presteren.

Het ARAE Fund – Asia behaalde over de verslagperiode een rendement in euro van +1,9%.

Noord-Amerika

De economie van Amerika was in 2017 goed te noemen. Er werd een economische groei van +2,2% geboekt. Dit is hoger dan het langjarige gemiddelde. De economische groei is vooral te danken aan een sterke particuliere consumptie, maar ook door een herstel van de export als gevolg van een grotere buitenlandse vraag. In 2017 is er door de Amerikaanse obligatiemarkt een waarschuwing over de economische vooruitzichten van Amerika afgegeven. Het signaal is afgegeven omdat de rentecurve vervlakt is. Ongeveer 10 jaar geleden was dit de start van een 18-maand durende recessie. In 2017 zijn hiervan al de eerste tekenen geweest doordat de Amerikaanse financiële aandelen zijn achtergebleven bij Standard's & Poors 500. De reden hiervan was is dat de rendementscurve is afgevlakt. Ondanks dat de kredietmarges licht gestegen zijn ten opzichte van de laagste waarden in 2015, verklaard de Fed dat ze onder het gemiddelde van de afgelopen 30 jaar blijven.

Het ARAE Fund – North America boekte een performance van -9,5% over de verslagperiode genoteerd in euro. Het rendement in dollar was +3,1%.

Hypotheke

Zakelijke hypotheke en particuliere hypotheke hebben over de verslagperiode een rendement laten zien van +2,4%. Het fonds voor particuliere hypotheke behaalde een rendement van +2,1% terwijl de benchmark een rendement van -0,4% liet zien. Het fonds voor zakelijke hypotheke behaalde eveneens een outperformance in 2017 met een rendement van 3,5% tegenover een benchmarkrendement van -0,2%. De outperformance op beide fondsen is onder andere te verklaren doordat er in de benchmark geen rekening wordt gehouden met een risico opslag.

Particuliere hypotheke

Het aantal woningverkoop en hypotheekaanvragen steeg in 2017. Het aantal hypotheekaanvragen is gestegen naar 375.000 en toename van +3,7% ten opzichte van 2016. Ook het gemiddeld bedrag van een hypotheek steeg met +3,7% tot 237.000 euro. De gemiddelde huizenprijs steeg met +6,8%. De hypotheekomzet in 2017 is uitgekomen op 25,1 miljard euro.

Zakelijke hypotheke

Voor de Nederlandse markt in commercieel vastgoed was 2017 een extreem goed jaar. Dit kwam met name doordat de groei van de economie verder doorzette. De vraag naar kantoren, bedrijfsruimten en winkels was zowel op de gebruikersmarkt als op de beleggingsmarkt groot. In 2017 bedroeg de investeringsvolume ruim 19,5 miljard euro. Een stijging van +40% ten opzichte van 2016. Beleggers in Nederlands vastgoed komen steeds meer uit het buitenland. Naast investeerders uit bekende landen zoals de VS, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland, investeren ook steeds vaker beleggers uit Frankrijk, China, Israël, België, Canada, Zuid-Korea en Singapore in een Nederlands (kantoor)gebouw of vastgoedportefeuille.

Vooruitzichten

De verwachting is dat de volatiliteit de komende periode op een hoger niveau zal blijven liggen. De schok op de financiële markten in februari was hiervan een eerste signaal. Een hogere volatiliteit past bij de laat-cyclische fase waarin de Amerikaanse economie zich bevindt. Daarbij vervalt één van de belangrijkste drijvers achter de lage volatiliteit: het zeer ruime monetaire beleid. De verwachte rendementen voor de middellange termijn zijn voor de meeste beleggingscategorieën laag. Beleggingen uit de opkomende landen krijgen de voorkeur. De waarderingen zijn aantrekkelijker dan in de ontwikkelde markten en deze landen zijn veerkrachtiger dan in het verleden.

BIJLAGE 3: CHECKLIST CODE PENSIOENFONDSEN

NORMEN CODE PENSIOENFONDSEN

v = voldoet aan Code x = voldoet niet of gedeeltelijk aan Code. Wordt toegelicht in het jaarverslag.

Algemene thema's

2.1 Taken en werkwijze bestuur

Check ultimo 2017

1 Het bestuur voert voor alle belanghebbenden van het pensioenfonds als 'goed huisvader' (m/v) de pensioenregeling uit: de regeling in ontvangst nemen, aanvaarden en beheren, de gelden beleggen, de pensioenen uitkeren en belanghebbenden informeren. Het bestuur heeft altijd de eindverantwoordelijkheid en de regie over alle werkzaamheden van het fonds. Ook beoordeelt het bestuur de uitvoerder en evalueert de uitvoering jaarlijks.

v

2 Het bestuur maakt heldere afspraken over zijn beleidsruimte. Die afspraken maakt het bestuur met de sociale partners die de pensioenregeling bij het pensioenfonds onderbrengen.

v

3 Het bestuur stelt een missie, visie en strategie op. Ook zorgt het voor een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid en stuurt zo nodig bij.

v

4 Het bestuur zorgt voor een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen.

v

5 Het bestuur waarborgt dat de leden van het bestuur onafhankelijk en kritisch kunnen opereren, ten opzichte van de achterban en van elkaar.

v

6 Het bestuur is er collectief verantwoordelijk voor dat het zelf goed functioneert. De voorzitter ziet hierop toe. Hij is namens het bestuur het eerste aanspreekpunt voor het intern toezicht en het VO over het functioneren van bestuurders. De voorzitter bewaakt de evenwichtige afweging van belangen in de besluitvorming, net als de besluitvormings- en adviesprocedures.

v

7 Het bestuur vervult zijn taak op een transparante (open en toegankelijke) manier. Dat zorgt ervoor dat belanghebbenden inzicht kunnen krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan besluiten en handelingen.

v

8 Het bestuur legt bij alle besluiten duidelijk vast op grond van welke overwegingen - mede ten aanzien van de evenwichtige belangenafweging - het besluit genomen is.

v

9 Het bestuur weegt de aanbevelingen van de raad van toezicht af. Wil het bestuur afwijken van de aanbevelingen, dan moet het dit motiveren.

v

2.2 Taak en werkwijze belanghebbendenorgaan

10 Het belanghebbendenorgaan (BO) voert zijn taak uit als 'goed huisvader' (m/v) voor alle belanghebbenden.

n.v.t.

11 Het BO waarborgt dat de leden ten opzichte van de achterban en van elkaar onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.

n.v.t.

12 Het BO bewaakt of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst of het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement juist uitvoert. Ook bewaakt het BO of het bestuur de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt.

n.v.t.

13 Het BO onderneemt actie als het van oordeel is dat het bestuur niet naar behoren functioneert.

n.v.t.

2.3 Taken en werkwijze intern toezicht

14 Het intern toezicht vervult zijn toezichttaak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering door het pensioenfonds.

v

15 Het intern toezicht betreft de naleving van deze Code bij zijn taak.

v

16 De raad van toezicht stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.

v

2.4 Verantwoording afleggen	Check ultimo 2017
17 Het bestuur geeft inzicht in het beleid, de besluitvormingsprocedures, de besluiten en de realisatie van het beleid.	v
18 Het bestuur beschrijft in het jaarverslag helder en duidelijk de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Ook beschrijft het bestuur hierin of en in hoeverre het pensioenfonds de gestelde doelen heeft bereikt.	v
19 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	v
20 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de kosten van de uitvoering van de pensioenregeling.	v
21 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de gedragscode en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	v
22 Het bestuur gaat een dialoog aan met het VO dan wel het BO bij het afleggen van verantwoording.	v
2.5 Integraal risicomanagement	
23 Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integrale risicomanagement adequaat georganiseerd is.	v
24 Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicoafweging legt het bestuur vast.	v
2.6 Communicatie en transparantie	
25 Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid. Dit beleid zorgt er in ieder geval voor dat persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is. Ook bevordert het beleid het pensioenbewustzijn van belanghebbenden. Verder stimuleert het beleid de dialoog met de belanghebbenden over het gevoerde en te voeren beleid.	v
26 Het bestuur meet hoe effectief de ingezette communicatiemiddelen zijn. Dit doet het periodiek, maar ten minste elke drie jaar.	v
2.7 Verantwoord beleggen	
27 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden. Hierbij houdt het bestuur ook rekening met goed ondernemingsbestuur.	v
28 Bij het bepalen van het beleid houdt het bestuur rekening met de verplichtingen die het fonds is aangegaan. Ook houdt het bestuur hierbij rekening met zijn verantwoordelijkheid ten opzichte van de belanghebbenden om te zorgen voor optimaal rendement bij een aanvaardbaar risico.	v
29 Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	v
2.8 Uitvoering, uitbesteding en kosten	
30 Het bestuur is verantwoordelijk voor alles wat door, namens of voor het pensioenfonds wordt gedaan. Vanuit die verantwoordelijkheid heeft het bestuur een visie op de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds. Het bestuur stelt vast aan welke eisen de uitvoering moet voldoen. Ook bepaalt het bestuur welk kostenniveau aanvaardbaar is.	v
31 Het bestuur legt vast voor welke wijze van uitvoering het heeft gekozen en welke overwegingen daaraan ten grondslag liggen. Het bestuur zorgt er ook voor dat deze informatie beschikbaar is voor de belanghebbenden.	v
32 Het bestuur zorgt dat het zicht heeft op de keten van uitbesteding.	v
33 Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering en hierbij passende adequate sturings- en controlemechanismen voor de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds.	v

34 Het bestuur zorgt ervoor dat het beloningsbeleid van partijen aan wie taken worden uitbesteed, niet aanmoedigt om meer risico's te nemen dan voor het fonds aanvaardbaar is. Om dit te bereiken maakt het bestuur dit onderdeel van de contractafspraken bij het sluiten of verlengen van de uitbestedingsovereenkomst of - indien van toepassing - via zijn aandeelhouderspositie.	v
35 Bij uitbesteding van taken neemt het bestuur in de overeenkomst met de dienstverlener adequate maatregelen op voor als de dienstverlener of een door hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft, schade veroorzaakt door handelen of nalaten.	v
36 Het bestuur bevordert dat de dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben. Met een klokkenluidersregeling kunnen degenen die financieel afhankelijk zijn van de dienstverlener, zonder gevaar voor hun positie rapporteren over onregelmatigheden binnen de onderneming. Dit kan gaan om onregelmatigheden van algemene, van operationele en van financiële aard.	v
37 Het bestuur evalueert jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten kritisch en spreekt een dienstverlener aan als deze de afspraken niet of onvoldoende nakomt.	v
2.9 Rol accountant en actuaris	
38 Als een accountant of actuaris niet-controlewerkzaamheden moet verrichten, verstrekt het bestuur hiervoor een afzonderlijke opdracht. Hierbij weegt het bestuur af of de niet-controlewerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd door de accountant, de actuaris of door het kantoor dat ook de jaarrekening controleert.	v
39 Het bestuur beoordeelt ten minste eenmaal per vier jaar het functioneren van de accountant en de actuaris. De uitkomsten van deze beoordeling bespreekt het bestuur met de accountant of actuaris. Ook stelt het bestuur het intern toezicht en het VO of BO van de uitkomsten op de hoogte.	v
2.10 Klachten en geschillen	
40 Het bestuur staat open voor kritiek en leert van fouten.	v
41 Het bestuur zorgt voor een adequate interne klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	v
2.11 Melding onregelmatigheden	
<i>2.11.1 Algemeen</i>	
42 Het bestuur zorgt ervoor dat alle betrokkenen bij het fonds de mogelijkheid hebben te rapporteren over onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard. Dit kan gaan om onregelmatigheden zowel binnen het pensioenfonds als bij partijen aan wie taken worden uitbesteed.	v
<i>2.11.2 Klokkenluidersregeling</i>	
43 Het bestuur zorgt ervoor dat degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds, zonder gevaar voor hun positie kunnen rapporteren over onregelmatigheden binnen het pensioenfonds. Dit kan gaan om onregelmatigheden van algemene, van operationele en van financiële aard.	v
44 Het bestuur legt duidelijk vast bij wie en op welke wijze degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds, hierover kunnen rapporteren. Ook informeert het bestuur hen hierover.	v

3 Inrichting en organisatie

3.1 Benoeming, ontslag en schorsing

Check ultimo 2017

45 Benoeming en ontslag worden uitgevoerd door belanghebbenden, zo mogelijk door het orgaan zelf, met betrokkenheid van een ander orgaan van het pensioenfonds. Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan.

v

46 Het bestuur zorgt ervoor dat in de statuten een schorsingsprocedure is vastgelegd.

v

47 Het bestuur, het VO of het BO en de raad van toezicht leggen bij een vacature de eisen voor de vacante functie vast.

v

3.2 Geschiktheid

3.2.1 Bestuur

48 Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit (zie paragraaf 3.5) en continuïteit binnen het bestuur. Daarbij houdt het rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap.

v

49 Het bestuur stelt voor iedere bestuursfunctie een specifieke profielschets op. Daarin staan de vereiste geschiktheid en het geschatte tijdsbeslag.

v

50 Het bestuur zorgt voor een programma van permanente educatie voor de leden van het bestuur. Dit programma heeft tot doel de geschiktheid van de leden van het bestuur op peil te houden en waar nodig te verbreden of te ontwikkelen.

v

51 Het eigen functioneren is voor het bestuur een continu aandachtspunt. Het bestuur evalueert daartoe in elk geval jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden. Hierbij betreft het bestuur één keer in de twee jaar een derde partij. Bij de evaluatie komt aan de orde of het bestuur voldoende geschikt en divers is en wordt bovendien gekeken naar gedrag en cultuur.

v

3.2.2 Intern toezicht

52 Leden van het intern toezicht zijn betrokken bij het pensioenfonds, maar moeten zich zodanig onafhankelijk opstellen dat belangen tegenstellingen worden voorkomen. Ze hebben daarbij het vermogen en de durf om zich kritisch op te stellen richting het bestuur.

v

53 De raad van toezicht bevordert geschiktheid, collegiaal toezicht en complementariteit (zie paragraaf 2.5) binnen de raad. Daarbij houdt de raad rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd.

v

54 De raad van toezicht stelt voor iedere toezichthouder een specifieke profielschets op. Daarin staan de vereiste geschiktheid en het geschatte tijdsbeslag.

v

55 Het eigen functioneren is voor de raad van toezicht een continu aandachtspunt. De raad evalueert daartoe in elk geval jaarlijks zijn functioneren. Hierbij betreft de raad één keer in de drie jaar een derde partij. Bij de evaluatie komt aan de orde of de raad voldoende geschikt en divers is en wordt bovendien gekeken naar gedrag en cultuur.

v

3.2.3 Verantwoordingsorgaan

56 Het VO bevordert de geschiktheid en diversiteit van zijn leden.

v

3.2.4 Belanghebbendenorgaan

57 Het BO zorgt ervoor dat het divers is samengesteld en dat zijn leden geschikt zijn. Dit doet het BO zowel bij het aantreden van zijn leden als gedurende hun lidmaatschap.

n.v.t.

58 Het BO evalueert zijn functioneren jaarlijks, waarbij het één keer in de twee jaar een derde partij betreft. Aan de orde komt of het BO voldoende deskundig en divers is en of er voldoende competenties aanwezig zijn. Ook de betrokkenheid van ieder lid van het BO, het gedrag en de cultuur binnen het BO en de relatie tussen het BO en het bestuur maken deel uit van de evaluatie.

n.v.t.

3.3 Stemverhoudingen	Check ultimo 2017
59 Ieder bestuurslid heeft stemrecht.	v
3.4 Zittingsduur en herbenoeming	
60 De zittingsduur van een bestuurslid is maximaal vier jaar. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd.	v
61 De zittingsduur van een lid van het VO is maximaal vier jaar. Het VO bepaalt hoe vaak een lid van het VO kan worden herbenoemd.	v
62 De zittingsduur van een lid van het BO is maximaal vier jaar. Een lid van het BO kan maximaal twee keer worden herbenoemd.	n.v.t.
63 De zittingsduur van een lid van de raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een lid van de raad van toezicht kan maximaal één keer worden herbenoemd.	v
64 Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	v
3.5 Diversiteit	
65 Het bestuur, het VO of het BO zorgt ervoor dat de organen complementair zijn samengesteld. Ook moeten de organen een redelijke afspiegeling vormen van de belanghebbenden.	v
66 Het bestuur stelt - in overleg met het desbetreffende orgaan - concrete stappen vast om te bevorderen dat fondsorganen divers worden samengesteld. Ook geeft het bestuur aan hoe en binnen welke termijnen het van plan is om de gewenste diversiteit in leeftijd en geslacht te realiseren. Het bestuur legt dit vast in een diversiteitsbeleid. Jaarlijks beoordeelt het bestuur in hoeverre de gestelde doelen zijn gehaald. Driejaarlijks evalueert het bestuur het diversiteitsbeleid.	x
67 In het bestuur, het VO of het BO zitten ten minste één man en één vrouw.	x
68 In het bestuur, het VO of het BO zitten ten minste één lid boven en één lid onder de veertig jaar.	x
69 Het bestuur, het BO en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid. Het VO houdt hier rekening mee bij het opstellen van de competentievisie.	v
70 Bij de vervulling van een vacature wordt actief gezocht (en/of actief opgeroepen om te zoeken) naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur neemt hierover tijdig contact op met degenen die betrokken zijn bij het voordragen of de verkiezing van kandidaten.	v
71 Het bestuur en het BO toetsen voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen.	v
3.6 Integer handelen	
72 De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers handelen integer. Ze zorgen ervoor dat hun eigen functioneren getoetst wordt. Ze vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling met een partij waarmee het fonds een band heeft, op welke manier dan ook.	
73 Als leden van het bestuur, het BO, de raad van toezicht en andere medebeleidsbepalers in functie treden, ondertekenen ze de gedragscode van het pensioenfonds. Ook ondertekenen ze jaarlijks een verklaring over het naleven van de gedragsregels. Op het overtreden van de gedragscode staan sancties. Deze staan in de gedragscode.	
74 Een (mede)beleidsbepaler maakt direct melding van (potentieel) tegenstrijdige belangen of reputatierisico.	
75 Een (mede) beleidsbepaler meldt het voornemen een nevenfunctie te aanvaarden of voort te zetten aan de compliance officer. Het maakt hiervoor niet uit of de nevenfunctie betaald of onbetaald is.	
76 Het lidmaatschap van een orgaan van het pensioenfonds is niet verenigbaar met het lidmaatschap van een ander orgaan binnen hetzelfde pensioenfonds, of van de visitatiecommissie.	

3.7 Beloningsbeleid	Check ultimo 2017
77 Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid is in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds. Ook is het beleid passend gelet op de bedrijfstak, onderneming of beroepsgroep waarvoor het fonds de pensioenregeling uitvoert.	v
78 De beloning staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde eisen en het tijdsbeslag.	v
79 Het bestuur is terughoudend als het gaat om prestatiegerelateerde beloningen. Prestatiegerelateerde beloningen zijn niet hoger dan 20 procent van de vaste beloning. Ze zijn niet gerelateerd aan de financiële resultaten van het fonds.	v
80 Het bestuur voorkomt dat door de hoogte van de beloning van de leden van het intern toezicht, een financieel belang een kritische opstelling in de weg staat.	v
81 Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen ontslagvergoeding. Bij ontslag van een (andere) medebeleidsbepaler moet een eventuele ontslagvergoeding passend zijn gelet op de functie en de ontslagreden.	v
3.8 Compliance	
82 Het bestuur is op de hoogte van de wet- en regelgeving en de gevolgen daarvan voor het pensioenfonds. Ook kent het bestuur de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de wet- en regelgeving in fondsdocumenten, besluitvormingsprocessen, procedures en de uitvoering.	v
83 Het bestuur bewaakt dat het pensioenfonds de wet- en regelgeving en interne regels naleeft (steeds compliant is).	v

BIJLAGE 4: **ADVIES- EN GOEDKEURINGS- RECHTEN VERANTWOORDINGSORGAAN EN RAAD VAN TOEZICHT**

Onderwerpen onderhevig aan advies of goedkeuring	Verantwoordingsorgaan	Raad van toezicht
Beletten benoeming kandidaat bestuur bij niet voldoen aan functieprofiel	--	Recht
Liquidatie, fusie, splitsing, CWO	Advies	Goedkeuring
Omzetten andere rechtsvorm	--	Goedkeuring
Jaarverslag, jaarrekening	--	Goedkeuring
Profielchets bestuurder	--	Goedkeuring
Melden disfunctioneren bestuurder	Advies na melding	Melding
Vorm, inrichting intern toezicht	Advies	--
Profielchets Lid RvT	Advies	Vaststellen
Beloningsbeleid	Advies	Goedkeuring
Ontslaan bestuur bij disfunctioneren	--	Recht
Feitelijke premie	Advies	--
Communicatiebeleid	Advies	--
Klachten- en geschillenprocedure	Advies	--
Uitvoeringsovereenkomst	Advies	--
Benoeming en ontslag RvT	Advies	--

BIJLAGE 5: **BEGRIPPENLIJST/MOEILIJKE WOORDEN**

abtn (actuariële en bedrijfstechnische Nota)

Een door de wet voorgeschreven nota waarin de hoofdlijnen van de pensioenregeling(en), de financiële opzet, actuariële grondslagen, de sturingsmiddelen, het toeslagbeleid(indexatie) en het beleggingsbeleid en de organisatorische opzet van het pensioenfonds zijn beschreven.

Aandelenrisico

Aandelenrisico doet zich voor bij beleggingen waarvan de waarde gevoelig is voor bewegingen in marktprijzen, welke worden weergegeven door beursgraadmeters. Dit betreft niet alleen aandelen, maar ook indirect vastgoed, beleggingen in niet-beursgenoteerde fondsen, grondstoffen en derivaten.

Fondsbeleid

Het aandelenrisico wordt in principe, gelet op het ambitieniveau van het fonds, niet afgedekt omdat het fonds ervan uitgaat dat aandelen op langere termijn waarde toevoegen. De strategische omvang van het belang in aandelen in de rendementsportefeuille wordt bepaald door lange termijn ALM analyses.

Bpf HiBiN belegt voor zo'n 50% in risicovolle zakelijke waarden, onderverdeelt in aandelen, specialties (zoals bedrijfsobligaties en obligaties opkomende markten) en alternatives (zoals vastgoed en hypotheke). De verdeling naar regio en sectoren loopt in de pas met de gemiddelde waarden van vergelijkbare portefeuilles (de zogenaamde benchmark), met een lichte overweging (dat wil zeggen meer dan het gemiddelde) in financiële instellingen.

Activakant

De linkerkant van de balans, waarop de bezittingen van het fonds staan. Aan de rechterkant, de passivakant, staat hoe deze middelen gefinancierd zijn.

AG (Koninklijk Actuarieel Genootschap) prognosetafel 2016

Prognosetafel (sterftetafel) is afgeleid uit sterftetabellen die aangeven hoeveel personen na x jaar in leven zijn vanuit een standaard aantal 0-jarigen. De naam van de tafel geeft aan over welk waarnemingstijdvak de gegevens zijn verkregen.

ALM analyses

ALM, of Asset Liability Management, kan een pensioenfonds helpen bij het kiezen van de beleggingsmix, de wijze van financieren van de pensioenregeling en/of het financieren van toeslagen.

ALM studie

Onder een ALM studie verstaan we het bestuderen c.q. afstemmen van de verplichtingen en de beleggingen van een pensioenfonds. Op de resultaten van deze studie wordt het beleggingsbeleid gebaseerd.

Een ALM-studie kent de volgende aspecten:

- het in kaart brengen van de financiële stromen;
- de simulatie van toekomstige financiële posities;
- de samenhang met de economische omgeving;
- de vergelijking van beleidsvarianten.

Beleidsdekkingsgraad

Pensioenfondsen zijn sinds de wijziging van het FTK per 1 januari 2015 verplicht een beleidsdekkingsgraad te gebruiken. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad is voor de besluitvorming door het bestuur over toeslagen en kortingen en de rapportage van belang. De beleidsdekkingsgraad is stabielere dan de niet-gemiddelde dekkingsgraad. Er wordt daardoor minder op dagkoersen gestuurd.

Cao-partijen

Werkgeversorganisaties en werknemersorganisaties (vakbonden) waarvan de vertegenwoordigers namens de eigen achterban de onderhandelingen over een collectieve arbeidsovereenkomst (cao) voeren; partij in een cao-overleg.

Countervailing power

Countervailing power is het kunnen bieden van tegenwicht door kennis, inzicht en professionaliteit.

Dekkingsgraad (actueel)

De verhouding tussen enerzijds het aanwezige vermogen en anderzijds de contante waarde van de pensioenaanspraken en – rechten (de pensioenverplichtingen).

Fondsspecifieke risico's

Inflatie­risico, valutarisico, liquiditeitsrisico. Deze risico's worden achtereenvolgens nader toegelicht. Hierbij wordt eerst een algemene definitie van het risico gegeven, waarna het fondsbeleid en de beheersmaatregelen voor het betreffende risico worden toegelicht.

Franchise

Bij een pensioenregeling is de franchise dat deel van het salaris waarover geen pensioen wordt opgebouwd. Dit bedrag (de franchise) wordt van het salaris afgetrokken voordat de pensioenpremie berekend wordt. Er wordt alleen premie betaald en pensioen opgebouwd over het deel van het salaris dat boven de franchise ligt.

Gedempte kostendekkende premie

De kostendekkende premie is de premie die nodig is voor een adequate prijsstelling. Hiermee wordt voorkomen dat een pensioenfonds op voorhand te maken krijgt met tekorten. De kostendekkende premie mag worden gedempt (verlaagd) op basis van een gemiddelde rente of rendement uit het verleden of het te verwachten rendement voor de toekomst.

Governance aspecten

Waarborgen van samenhang en transparantie in het bestuur en toezicht van een organisatie, met het oog op een efficiënte en effectieve realisatie van beleidsdoelstellingen.

Herstelplan

Plan van aanpak waarin het pensioenfonds laat zien welke maatregelen het neemt om de dekkingsgraad te verbeteren. Het herstelplan bevat maatregelen om binnen de gekozen hersteltermijn weer te beschikken over het strategisch vereist eigen vermogen (voor Bpf HiBiN een beleidsdekkingsgraad van minimaal 117,0%).

Indexatie (toeslagverlening)

Prijzen en lonen stijgen in de loop der jaren. Daarom probeert Pensioenfonds HiBiN de opgebouwde en ingegane pensioenen ook jaarlijks te laten stijgen. Dit gebeurt door het verlenen van een zogeheten 'toeslag' of 'indexatie'. Indexatie is dus belangrijk om de koopkracht van het pensioen op peil te houden. Dat geldt voor ingegane pensioenen maar net zo goed voor het pensioen in de opbouw­fase. Helaas kan indexatie lang niet altijd plaatsvinden.

Inkooppremie voor de pensioenaanspraken

Dit is de actuariael benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen (onderdeel van de kostendekkende premie).

Matching portefeuille

Wanneer een pensioenfonds aanzijn verplichtingen moet voldoen (pensioenen uitbetalen), dienen daarvoor op tijd de beschikbare middelen vrij te komen. Het afstemmen van de beleggingen op de pensioenverplichtingen noemt men 'matching'. De bijbehorende beleggingsportefeuille noemt men 'matching portefeuille'.

Niet liquide

Moeilijk te verkopen (lastig verhandelbaar) ook wel illiquide genoemd.

Passivakant: Zie activakant

Pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen, dus de toegezegde pensioenen, moeten contant gemaakt worden, zegt de formule. Alleen op deze manier kunnen we de verhouding berekenen tussen het belegd vermogen, wat er nu in het fonds zit, en de toezeggingen. Wat is nu precies contant maken?

Een rekenvoorbeeld maakt dat duidelijk:

Stel de rente is 4% en wij moet u over één jaar € 1.040 pensioen betalen. Dan moet het pensioenfonds nu € 1.000 in kas

hebben, dat is dus de contante waarde bij één jaar en 4% rente. Immers, door de 4% rente is de € 1.000 na één jaar met € 40 aangegroeid. Voor alle afzonderlijke pensioenen binnen Bpf HiBiN berekenen wij dan ook de contante waarde.

Uitgaande van een vaste pensioenuitkering wordt de invloed van de rente op de pensioenverplichting duidelijk door deze te vergelijken met een spaarrekening. Wie jaarlijks € 1.000 rente wil ontvangen hoeft bij een rente van 5% maar € 20.000 spaarsaldo aan te houden. Daalt de rente naar 2%, dan moet hij € 50.000 spaarsaldo aanhouden.

Performancetoets

Het gemiddelde van door een bedrijfstakpensioenfonds behaalde beleggingsresultaten, gemeten over een langere periode. De performancetoets wordt bepaald door de som van opeenvolgende jaarlijkse Z-scores, gedeeld door de wortel van het aantal jaren.

Rebalancing

Stel: een pensioenfonds is ooit gestart met een belegging voor 50% in aandelen en voor 50% in obligaties. Doordat de aandelenkoersen flink zijn gestegen, is de verhouding ondertussen 70% aandelen tegen 30% obligaties geworden. Rebalancing is het weer in evenwicht brengen van de beleggingen, omdat het risicoprofiel door de scheve groei niet meer in overeenstemming is met de doelstellingen.

Reële dekkingsgraad

Vanaf 2015 dient het fonds de reële dekkingsgraad te melden aan DNB. Deze reële dekkingsgraad is als volgt gedefinieerd: de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de benodigde beleidsdekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening kan plaatsvinden. Hierbij dient gerekend te worden met een prijsindexcijfer zoals voorgeschreven in het Besluit FTK en gepubliceerd door DNB.

Rente afdekking (afdekking renterisico)

Een pensioenfonds belegt om nu en straks alle pensioenen uit te kunnen betalen. Deze verplichtingen worden gewaardeerd tegen de markrente. Dit betekent dat als de rente daalt dat de omvang van de verplichtingen stijgt. Het fonds heeft dus last van een rente die stijgt of daalt. Vooral een lagere rente is erg vervelend, want als de omvang van de verplichtingen stijgt dan daalt de dekkingsgraad. Omdat dit risico van een lagere dekkingsgraad niet wenselijk is, dekken we een deel van het risico af door gebruik te maken van financiële producten. Doordat niet het hele renterisico is afgedekt, heeft de rente wel invloed op de dekkingsgraad.

Renterisico

Een van de belangrijkste marktrisico's voor pensioenfonds is renterisico. Renterisico ontstaat doordat de looptijd van de pensioenverplichtingen van nature groter is dan de looptijd van de beleggingen. De pensioenuitkeringen die een gemiddeld pensioenfonds aan zijn deelnemers moet voldoen liggen over het algemeen namelijk tot ver in de toekomst, terwijl de inkomsten uit beleggingen, om de pensioenuitkeringen te financieren, in de praktijk vaak een kortere horizon hebben. Hierdoor hebben verplichtingen een hogere rentegevoeligheid (duration) dan beleggingen. Deze rentemismatch leidt bij renteschommelingen tot een sterk beweeglijke (volatiele) dekkingsgraad.

Rentetermijnstructuur

Laat het verband zien tussen de looptijd en de rente van een vastrentende belegging, zoals een staatsobligatie. Een normale rentetermijnstructuur heeft een stijgend verloop. Wanneer iemand zijn geld voor een langere periode uitleent, zal de vergoeding hoger zijn dan bij een kortere termijn.

Return portefeuille

Met de return (rendement) portefeuille wil een pensioenfonds extra rendement genereren. Dit extra rendement kan toeslagverlening (indexatie) mogelijk maken.

Risico analyse

Het renterisico is het risico dat de rentegevoeligheid en omvang van de nominale pensioenverplichtingen afwijkt van de beleggingen. Voor een pensioenfonds geldt dat bij een rentedaling de waarde van de pensioenverplichtingen stijgt. Renteveranderingen kunnen daardoor een groot effect hebben op de dekkingsgraad van een pensioenfonds.

Fondsbeleid

Om renterisico's het hoofd te bieden is per 1 juli 2015 een afdekkingspercentage van 50% van het renterisico vastgesteld.

Solvabiliteit

Het vermogen van het pensioenfonds om op langere termijn aan de pensioenverplichtingen (zijnde de toekomstige pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen.

Solvabiliteitsopslag

Opslag in de pensioenpremie om op langere termijn aan de pensioenverplichtingen (zijnde de toekomstige pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen.

Swap (van rente)

Het aangaan van een (rente)ruiltransactie waarbij wij langlopende rentes ontvangen. In ons geval zijn dat risicovrije rentes met een looptijd van langer dan 30 jaar. In ruil daarvoor betalen wij kortlopende risicovrije rentes

Tekort

Op grond van de Pensioenwet is er sprake van een tekort als de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereiste vermogen. Tot de invoering van het aangepaste FTK in 2015 was er sprake van een dekkings- en/of een reservetekort. Deze begrippen worden hieronder nader toegelicht. Nu spreekt men alleen nog van een tekort. Voor de duidelijkheid en herkenbaarheid zijn de begrippen dekkings- en reservetekort in deze jaarrekening nog wel gebruikt.

Dekkingstekort

Op grond van de Pensioenwet is er sprake van een dekkingstekort bij Bpf HiBiN als de beleidsdekkingsgraad minder bedraagt dan 104,3%. Komt de dekkingsgraad van het pensioenfonds op basis van een herstelplan binnen de geldende hersteltermijn niet boven deze 104,3, dan moet het fonds maatregelen nemen om uit het dekkingstekort te komen. Daarbij is de uiterste maatregel het verlagen (ook wel 'afstempelen' genoemd) van de aanspraken en uitkeringen.

Reservetekort

Pensioenfondsen moeten extra vermogen aanhouden om bepaalde risico's op te vangen. Te denken valt aan het risico van waardedaling van de aandelen en andere beleggingen of een daling van de rente. Ook loopt een pensioenfonds het risico dat mensen langer leven dan verwacht. Voor al deze risico's heeft De Nederlandsche Bank minimale eisen gesteld aan het extra aan te houden vermogen. Dit wordt ook wel de benodigde of vereiste dekkingsgraad genoemd.

In geval van een tekort moet een pensioenfonds binnen drie maanden een plan bij De Nederlandsche Bank indienen om het tekort op te heffen. Dit plan dient door De Nederlandsche Bank goedgekeurd te worden. Een pensioenfonds heeft maximaal tien jaar de tijd om weer naar de benodigde dekkingsgraad toe te groeien. Extra premies, rendementen op het vermogen en het (deels) achterwege laten van toeslagverlening dragen bij aan het herstel van het pensioenfonds.

Toeslagverlening 2017

Eén van de doelen van het Bpf HiBiN is om ook de verwachte prijsstijging met de pensioenen op te vangen. Dit noemen we toeslag verlenen. Als het fonds een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% heeft, is het niet mogelijk om toeslag te verlenen. Over 2017 is dan ook geen toeslag verleend.

UFR (Ultimate Forward Rate)

De eerste 20 jaar moeten wij de pensioenverplichtingen contant maken met de actuele rente. Er wordt vervolgens verondersteld dat de rentemarkt voor looptijden langer dan 20 jaar niet echt liquide is (en de hoogte van de rente niet echt betrouwbaar). Bij 20 jaar wordt het laatste liquide punt verondersteld. Vanaf dat punt groeit de rente in 40 jaar geleidelijk richting de Ultimate Forward Rate, maar bereikt dat punt nooit. Marktinformatie na het 20-jaarspunt telt wel mee, maar het gewicht dat daaraan wordt gegeven, neemt geleidelijk af.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Gestandaardiseerd overzicht om werknemers persoonlijke informatie te geven over de uitkering bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Zakelijke waarden

Verzamelaam voor beleggingen in aandelen en beleggingen in onroerend goed. Deze beleggingen worden ook wel aangeduid als risicodragend.

Z-score

De beleggingsprestaties van verplichtgestelde pensioenfondsen (zoals Bpf HiBiN) moeten jaarlijks worden getoetst. Daarvoor is een gestandariseerde norm ontwikkeld, de Z-score. Dit is een maatstaf voor hoe het daadwerkelijke beleggingsrendement van het pensioenfonds zich heeft ontwikkeld in vergelijking met het rendement van de gehanteerde benchmark (normportefeuille). Deze benchmark is een weergave van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Als de Z-score positief is, heeft het pensioenfonds een hoger resultaat behaald dan het resultaat van de gekozen normportefeuille.